

**ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงาน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย**

นายสมบัติ บินตะกู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Factors Affecting to People Participation in Performance Auditing of Subdistrict
Administrative Organization in Nong Khai Province**

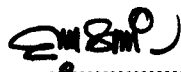
Mr.Sombat Bintaku

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงาน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย
ชื่อและนามสกุล นายสมบัติ บินตะกู
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เชาวลิต)

กรรมการ

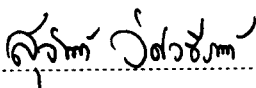
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 25 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์   ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงาน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย

ผู้วิจัย นายสมบัติ บินตะคุ **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย (3) ปัญหา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นตัวแทนของแต่ละอำเภอมีทั้งสิ้น 17 อำเภอ รวมจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคายโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานคือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่ในชุมชน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (3) ปัญหาที่พบคือ อิทธิพลของผู้บริหารท้องถิ่น ความรู้ในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ และแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ควรจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบระดับหมู่บ้านและตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมมากขึ้น ควรให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของพลเมืองแก่ประชาชน ผู้บริหารท้องถิ่นควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับประชาชน รัฐควรให้ความคุ้มครองประชาชนจากอิทธิพลของผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน การตรวจสอบการดำเนินงาน จังหวัดหนองคาย

Thesis title: Factors Affecting to People Participation in Performance Auditing of Subdistrict Administrative Organization in Nong Khai Province

Researcher: Mr. Sombat Bintaku; **Degree:** Master of Public Administration

Thesis advisors: (1) Dr. Saney juito, Associate Professor; (2)Dr. Chinnarad Somsu, Associate Professor ; **Academic year :** 2009

Abstract

The purpose of this research were to study (1) level of people participation in performance auditing of subdistrict administrative organizations in Nong Khai province (2) factors affecting people participation in performance auditing of subdistrict administrative organizations in Nong Khai province (3) problems and suggestions to encourage people participation in performance auditing of subdistrict administrative organizations in Nong Khai province.

Population in this research included people who were eligible to vote for the election of the Presidents and/or the Council Members of Subdistrict Administrative Organizations in Nong Khai Provincial area. Samples were 400 people from 17 districts. Instrument used was questionnaire. Statistical tools employed were percentage, mean, standard deviation, t-Test and One-Way ANOVA .

Research result revealed that (1) level of people participation in performance auditing of subdistrict administrative organizations in Nong Khai province was in low level (2) factors affecting people participation in performance auditing were; gender,age,education, occupation, income and duration of stay in the community were factors related to the participation in significant level at 0.05(3) problems were; the local administrator's influence, knowledge of civilian rights and responsibilities to the people, relationships with people in the area and guidelines to solve problems were; auditing committees in village level should be set up, subdistrict administrative organizations should provide more participating opportunities together with knowledge of civilian rights and responsibilities to the people, local government executives should build up positive relationships with people in the area, the state should protect the people from local government executives influences, subdistrict administrative organizations should improve their public relations to be more effective

Keywords: People Participation, Performance Auditing, Nong Khai Province

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งออกเป็นผลงานวิจัยที่สมบูรณ์ เนื่องด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำ รวมทั้งติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิด ตลอดจนตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงจากระงศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จุ้ยโต รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา สถาวรวงศ์และคณะผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยเป็นผู้ให้คำแนะนำในการจัดทำเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยให้ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมถึงคณาจารย์แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาราช เพื่อนักศึกษาที่ให้กำลังใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณหัวหน้าส่วนการคลัง เลขานุการนายก อบต.ชางและทีมงานที่ช่วยเหลือในการแจก แบบสำรวจและจัดเก็บแบบสอบถาม รวมถึงประชาชนทุกท่านในเขตพื้นที่ในศึกษาทั้ง 17 อำเภอ 17 ตำบลในจังหวัดหนองคาย ที่ช่วยเหลือและสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณพ่อคุณแม่ที่ให้กำเนิดมอบทั้งร่างกาย ทรัพย์สินเงินทองและสติปัญญา ทั้งช่วยต่อยอดและเป็นกำลังพื้นฐานสู่ความสำเร็จในครั้งนี้

สมบัติ บินตะกู

ตุลาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สมมุติฐานการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน	12
การตรวจสอบการดำเนินงาน	30
แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
การทดสอบเครื่องมือ	75
การวิเคราะห์ข้อมูล	76

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	77
ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล	79
ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่ม ตัวอย่าง	100
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
สรุปการวิจัย	103
อภิปรายผล	110
ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก	129
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ(แบบสอบถาม)	130
ข แบบสอบถาม	134
ประวัติผู้วิจัย	144

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารส่วนตำบลที่ทำการศึกษา ในครั้งที่ผ่านมานใน จังหวัดหนองคาย 70
ตารางที่ 3.2	จำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายของขององค์การบริหารส่วน ตำบลทั้ง 17 อำเภอในเขตจังหวัดหนองคาย 72
ตารางที่ 3.3	จำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายของขององค์การบริหาร ส่วนตำบลทั้ง 17อำเภอในเขตจังหวัดหนองคาย 74
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 78
ตารางที่ 4.2	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของ อบต. 80
ตารางที่ 4.3	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการตรวจสอบการดำเนินงาน ของ อบต. 80
ตารางที่ 4.4	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบความคุ้มค่า ในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานของ อบต. 82
ตารางที่ 4.5	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ ในการดำเนิน โครงการด้านต่างๆของ อบต. 84
ตารางที่ 4.6	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ ในการดำเนิน โครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐาน 85
ตารางที่ 4.7	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและ ผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 86
ตารางที่ 4.8	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและ ผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 87
ตารางที่ 4.9	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและ ผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชย์ กรรมและการท่องเที่ยว 88

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.10 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและ ผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม	89
ตารางที่ 4.11 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและ ผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	90
ตารางที่ 4.12 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรายงานผลตรวจสอบการดำเนินงาน ของ อบต.	91
ตารางที่ 4.13 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามผลหลังการตรวจสอบการ ดำเนินงานของ อบต.	92
ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย	93
ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามอายุ	93
ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การ บริหารส่วนตำบลจำแนกตามอายุ.....	94
ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามระดับการศึกษา	94
ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามตามระดับการศึกษา	95
ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามอาชีพ	96
ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามอาชีพ.....	96
ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามรายได้.....	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามอาชีพ	98
ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน	98
ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน	99
ตารางที่ 4.25 ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการ ดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	100

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	7
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล	47

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 78.40 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น,2551) องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งแต่เดิมมีสถานภาพเป็นสภาตำบลที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นค่อนข้างจำกัด ประกอบกับมีจุดอ่อนที่ไม่มีงบประมาณและบุคลากรเป็นของตัวเอง ทำให้การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในตำบลเป็นไปด้วยความล่าช้า ค่อยประสิทธิภาพ ไม่ทันต่อการเติบโตของชุมชนในเขตเมือง รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายในการที่จะกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นในระดับตำบลและจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นทั่วประเทศ โดยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างรากฐานของระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานในระดับตำบลให้เกิดความคล่องตัว รวมทั้งสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีทรัพยากรในการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง

ในอดีตการระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล มี 3 รูปแบบ คือรูปแบบที่หนึ่ง คณะกรรมการตำบลและสภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 222/2499 โดยคณะกรรมการตำบลประกอบด้วย กำนันท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล แพทย์ประจำตำบล ครูประจำตำบลในตำบลนั้นคนหนึ่ง ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลนั้น ไม่น้อยกว่า 2 คน และให้มีข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้นเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตำบลด้วย ส่วนสภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาตำบลซึ่งมาจากราษฎรผู้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน รูปแบบที่สอง สภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 275/2509 เป็นการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการเรียกว่า “คณะกรรมการสภาตำบล” ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลและแพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง นอกจากนี้ ยังประกอบด้วยครูประจำตำบลในตำบลนั้น 1 คน ซึ่งนายอำเภอคัดเลือกจากครูประจำตำบลในตำบลเป็นกรรมการสภาตำบล และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิ

หมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกตั้งขึ้นเป็นกรรมการสภาตำบล โดยกำนันเป็นประธาน กรรมการสภาตำบล โดยตำแหน่ง และมีรองประธานกรรมการสภาตำบลคนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลเลือกตั้งจากกรรมการด้วยกัน การบริหารงานของสภาตำบลนอกจากจะมีคณะกรรมการสภาตำบลดังกล่าว สภาตำบลยังมีเลขานุการสภาตำบลคนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลเลือกตั้งกันขึ้นมาหรือตั้งจากบุคคลภายนอก และมีที่ปรึกษาสภาตำบล ซึ่งเป็นพัฒนากรตำบลนั้นอีกด้วย รูปแบบที่สาม องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาตำบลและคณะกรรมการตำบล ซึ่งสภาตำบล ประกอบด้วย สมาชิกซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน และกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบลเป็นสมาชิกสภาตำบล โดยตำแหน่ง ส่วนคณะกรรมการตำบล ประกอบด้วย กำนันตำบลท้องที่เป็นประธาน ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล แพทย์ประจำตำบล และกรรมการอื่นซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากครูใหญ่โรงเรียนในตำบลหรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวน ไม่เกิน 5 คน การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นในสมัยนั้น ก็เพื่อให้การปกครองในระดับตำบลที่มีความเจริญและมีรายได้ระดับหนึ่งได้มีการปกครองตนเองตามหลักการปกครองท้องถิ่น ต่อมาในปี 2515 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ถูกยุบเลิกไป โดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ซึ่งประกาศคณะปฏิวัติดังกล่าวยังคงให้สภาตำบลมีอยู่ต่อไป

หลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี พ.ศ. 2535 กระแสการปฏิรูปการเมืองได้ก่อตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองในหลาย ๆ ด้าน และด้านหนึ่งคือการเรียกร้องให้มีการกระจายอำนาจ ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2537 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวคือการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงกลับมาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบลอีกครั้งหนึ่ง โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหาร สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาสองประเภท ประเภทแรก เป็นสมาชิกสภาโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ประเภทที่สองเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน ส่วนคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย กำนันเป็นประธาน โดยตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านอีกไม่เกิน 2 คน และสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งอีกไม่เกิน 4 คน รวมแล้วมีคณะกรรมการบริหารได้ไม่เกิน 7 คน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ในหมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 285 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 283 บัญญัติว่า “ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติแต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม...” เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเนิ่นการไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง กฎหมายจึงได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมกำกับ ดูแล ไว้เป็นกรณี ๆ ไป เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแล การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล ในขณะที่ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีอำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น การควบคุม กำกับ และดูแลดังกล่าวเป็นการควบคุม กำกับ ดูแลโดยภาครัฐ ในส่วนของประชาชนรัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิและอำนาจในการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้เช่นเดียวกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีเจตนารมณ์ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในเรื่องของส่วนรวมหลายด้าน เช่น การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 46, มาตรา 56 วรรคแรก) และการจัดการด้านสาธารณสุข (มาตรา 52 วรรค สอง) เป็นต้น นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ด้วย (มาตรา 286 และ มาตรา 287)

อย่างไรก็ตามสภาพการณ์ของการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาคประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลที่ปรากฏในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่ายังดำเนินไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ โดยจากข้อมูลของป.ป.ช. ระบุว่า กว่า 11,240 คดี ที่อยู่ระหว่าง

การสอบสวนของ ป.ป.ช. เป็นเรื่องการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงกว่าร้อยละ 95 หรือ 11,000 คดี นั้นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณถึง 3 แสนกว่าล้านบาทต่อปี โดยหน่วยงานที่พบการทุจริตมากที่สุด คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล แม้จะมีกฎหมายรองรับไว้ค่อนข้างเด่นชัดแล้วก็ตาม การบริหารงานที่ไม่โปร่งใส ความไม่เป็นธรรมในการประมูลการก่อสร้าง การปิดบังข้อมูลข่าวสารรวมตลอดไปจนถึงข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาชญากรรมในหมู่ของนักการเมืองระดับท้องถิ่น ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความขาดประสิทธิภาพในการตรวจสอบของภาคประชาชนทั้งสิ้น เหตุและผลดังกล่าวเชื่อว่าส่วนหนึ่งเกิดจากช่องทางและโอกาสในการตรวจสอบโดยภาคประชาชนยังไม่เปิดกว้างเท่าที่ควร อีกทั้งระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติในการตรวจสอบยังเป็นอุปสรรคอยู่อย่างมาก ซึ่งข้อมูลยังมีข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนในเรื่องขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ดังในรายงานการวิจัยของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งได้นำเสนอต่อสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกิจการสาธารณะของท้องถิ่น โดยรายงานวิจัยนี้ศึกษาโดยใช้องค์กรบริหารส่วนตำบล 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ เป็นตัวแทนของราชการส่วนท้องถิ่น จากรายงานการวิจัยนี้พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่ถือว่าประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยจากผลงานวิจัยบ่งชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างน้อยมาก โดยจากสถิติตัวเลขพบว่า มีประชาชนเพียงร้อยละ 52.8 เท่านั้นที่รับรู้หรือทราบว่าตนเองมีสิทธิตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น และร้อยละ 80.0 ของประชาชนที่ทำการศึกษาทั่วประเทศไม่เคยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงลงไปถึงลักษณะของการตรวจสอบพบว่า บางลักษณะของการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประชาชนหรือองค์กรประชาชนเป็นสัดส่วนราวร้อยละ 90.0 ที่ไม่เคยได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเลย เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบติดตามการก่อสร้างของผู้รับเหมา การเบิกจ่ายงบประมาณและการประเมินความสำเร็จของโครงการ จุดนี้เองที่เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การบริหารจัดการที่ขาดความโปร่งใส ทุจริตและหรือสมรู้ร่วมคิดระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับเหมา (มนัสและคณะ; 2546 ,น.117-119) และเพื่อเป็นการลดปัญหาในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองท้องถิ่นและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงานดังกล่าว สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.) จึงได้มาตรการเพื่อแก้ปัญหา คือการดำเนิน โครงการ

อนุกรรมการประสานงาน ป.ป.ช.ระดับจังหวัด หรืออนุกรรมการ ป.ป.ช. จังหวัด เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีรัฐ ภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตลอดจนสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น โดยมี 8 จังหวัดเป็นจังหวัดนำร่อง คือ สุโขทัย ลำพูน หนองคาย สุรินทร์ จันทบุรี เพชรบุรี สงขลา และสุราษฎร์ธานี และได้ดำเนินโครงการโดยแบ่งออก 2 รูปแบบ โดยรูปแบบแรกจะประกอบด้วยข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนทั่วไปผสมผสานกัน ในสัดส่วนอย่างละเท่ากัน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ส่วนรูปแบบที่สองนั้นจะมีประชาชนเพียงอย่างเดียว และหน้าที่หลักของอนุกรรมการ ป.ป.ช.จังหวัดนั้น จะเน้นเรื่องการส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยมในความซื่อสัตย์โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตรวมถึงแจ้งเบาะแสการทุจริตคอร์ปชั่น(สำนักงาน ป.ป.ช.,2551)

จากข้อมูล รายงานวิจัยและการดำเนินโครงการดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาวิจัย ซึ่งรับราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดหนองคาย สนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นหนึ่งในจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.) จัดขึ้นและอยากเป็นส่วนหนึ่งที่ยกนำเสนอแก่ภาคประชาสังคมต่างๆของชุมชน ตลอดจนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมรับทราบและได้ตระหนักถึงการสร้างการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงานที่อยู่ในระดับที่ค่อนข้างน้อยขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด และในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นระดับตำบลที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศ อันหมายรวมถึงงบประมาณมหาศาลที่จะต้องโอนถ่ายสู่องค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการในการบริหารจัดการงบประมาณต่างๆในท้องถิ่น ซึ่งหากขาดการกำกับตรวจสอบในเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ ความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของโครงการแล้ว การบริหารจัดการก็ย่อมขาดความโปร่งใส ก่อเกิดการทุจริตเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ส่งผลให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณและกิจกรรม โครงการต่างๆของท้องถิ่นก็ไม่สนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งการที่จะตรวจสอบหรือเจาะลึกลงไปถึงที่ไปที่ไปในการดำเนินงาน โครงการต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลได้นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงาน ซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของการตรวจสอบภายใน ซึ่งประชาชนทั่วไปก็สามารถเข้าดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานได้ทุกประการ มิใช่เพียงหน่วยงานแห่งการตรวจสอบแห่งรัฐเท่านั้น เพราะทั้งกฎหมาย

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 และกฎหมาย รวมถึงระเบียบต่างๆอีกมากมายได้ให้อำนาจประชาชนมีสิทธิดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ แต่ยังคงขาดรูปแบบและกระบวนการในการตรวจสอบการดำเนินงาน ที่เป็นทางการเท่านั้นเอง

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้อาศัยกรอบแนวคิดและหลักการซึ่งได้มาจากการบูรณาการแนวทางการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing) ของหน่วยงานทั้งของไทยและต่างประเทศมาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษา โดยใช้องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคายเป็นกรณีศึกษา เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงศึกษาถึงอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลการวิจัยอย่างน้อยน่าจะช่วยกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบ รวมถึงรัฐได้มองเห็นปัญหาและต้องการให้การดำเนินโครงการต่างๆขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น เกิดจากเจตนาที่แท้จริงของชุมชนท้องถิ่นและควรดำเนินโครงการต่างๆให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ภายใต้การช่วยกำกับและสอดส่องของประชาชนทุกคนในชุมชน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดความประหยัดคุ้มค่าในการดำเนินโครงการต่างๆในท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย

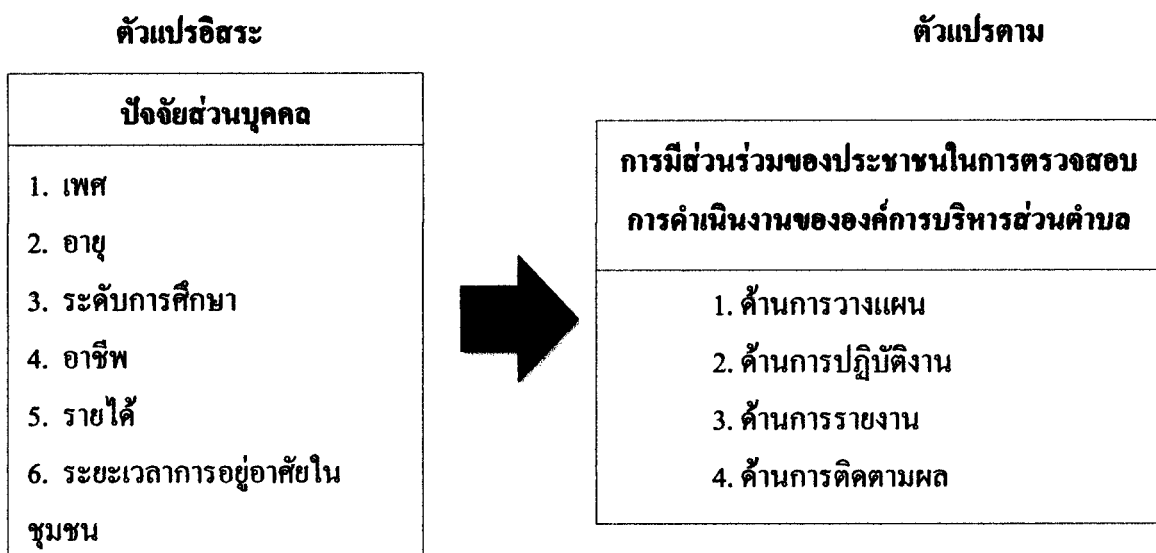
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อาศัยแนวคิดทฤษฎีและทบทวน

วรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน การตรวจสอบการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน รวมถึงงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถจำแนกรอบแนวคิดออกตามขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการอยู่ในชุมชน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานได้ 4 ด้านคือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ด้านการรายงาน ด้านการติดตามผล ดังในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน

4.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน

4.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน

4.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน

4.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน

4.6 ประชาชนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษามุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานและปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ทั้ง 17 อำเภอในจังหวัดหนองคาย ส่วนกลุ่มตัวอย่างคือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลใน 17 องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ทั้ง 17 อำเภอในจังหวัดหนองคายเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.2.1 *ตัวแปรตาม (Dependent Variable)* คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถแบ่งเป็นด้านๆในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. 4 ด้านคือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรายงานผล และด้านการติดตามผล

5.2.2 *ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)* คือ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการอยู่ในชุมชน

5.3 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย ตั้งแต่ช่วงเดือนกรกฎาคม 2551 – เดือนกันยายน 2552

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การเข้าร่วมของประชาชนในกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ซึ่งมี 4 ด้านคือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรายงานผล และด้านการติดตามผล

6.2 การมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการวางแผนการตรวจสอบ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเริ่มต้นตั้งแต่การเลือกโครงการ จัดทีมงาน สํารวจข้อมูลเบื้องต้น ประชุมเปิดตรวจ วางแผนงานตรวจสอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ

6.3 การมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล 2 ด้านคือการตรวจสอบความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรและการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบล

6.4 การมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการรายงานผล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการปฏิบัติงานตรวจสอบ มาจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเสนอแก่ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

6.5 การมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการติดตามผล หมายถึง การติดตามผลการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของหน่วยรับตรวจตามข้อเสนอแนะในรายงานผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบ

6.6 อบต. หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537(แก้ไขปรับปรุงฉบับที่ 5 พ.ศ.2546)

6.7 การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งการประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.8 ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน หมายถึง การย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ภายในตำบลอย่างถาวร โดยนับระยะเวลาในการอยู่อาศัยเป็นจำนวนปีเต็ม หากมีเศษเดือนให้ปัดทิ้ง

6.9 หน่วยงานอื่นของรัฐที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยมีอำนาจหน้าที่หลักในการดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน(สตง.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ปป.ช.) ฯ

6.10 ความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร หมายถึง การตรวจสอบดูแลการใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือสูญเสียน้อยที่สุดต่อส่วนรวม รวมถึงการใช้จ่ายเป็นไปอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เกิดผลประโยชน์สูงสุด

6.11 การตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการ หมายถึง การตรวจสอบผลงานที่เกิดขึ้นว่ามีปริมาณแค่ไหน คุณภาพอย่างไร และผลงานที่ได้ทันต่อการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์หรือไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือมาตรฐานงานที่กำหนด

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 นำเสนอผลการวิจัยให้ภาคประชาสังคม ภาครัฐ เอกชนได้ร่วมรับทราบและได้ตระหนักถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน

7.2 นำเสนอรูปแบบการตรวจสอบ อีกรูปแบบหนึ่งในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แก่ภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน

7.3 เป็นข้อมูลและแนวทางแก่ภาครัฐ เอกชน ตลอดจนการนำงานวิจัยไปปรับใช้และประยุกต์ใช้เป็นกลไกในการเสริมให้เกิดการตรวจสอบการดำเนินงานของ องค์กรปกครองท้องถิ่น ให้ดีขึ้น ให้เกิดความโปร่งใส ดำเนิน โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัดคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

7.4 เป็นองค์ความรู้และข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไปให้ร่วมตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตนเอง รวมถึงสิทธิหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันและช่วยถ่วงดุลการบริหารงานของการองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย มีแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินงาน
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
4. งานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

William W.Reeder (1974, อ้างในอรชร พิรุณเจริญพร, 2550, น.9) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

Caayupan (อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2549, น. 253) นิยามว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ผู้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนามีโอกาสและใช้โอกาสมีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึก บ่งบอกถึงความต้องการ และประสานสิ่งเหล่านี้ ทั้งหมดเพื่อการวางแผนดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ตามสถานที่และวิธีที่ผู้ได้รับประโยชน์คิดไว้ โดยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานพัฒนาน้อยที่สุด

Franklyn Lisk (อ้างถึง ใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2539, น. 23) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าเป็นการเข้าส่วนร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองและโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ นอกจากนี้ยังเพิ่มความหมายของการมีส่วนร่วมร่วมอีก 3 ประการ คือ

1. อิทธิพลของประชาชนจะมีผลต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (Allocation) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากรเพื่อการผลิต

2. เกี่ยวข้องกับความจำเป็นที่เป็นการเข้าร่วมของประชาชนในการวางแผนและดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ จะสร้างโอกาสทางด้านสังคม เศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้จากการจ้างแรงงาน และการกินคือผู้ดี

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองนำมาซึ่งการกระจายอำนาจทางการบริหาร และทรัพยากรไปสู่ระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อยืนยันว่าการตัดสินใจของประชาชนจะมีได้และได้รับการปฏิบัติตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527, น.185) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจ โดยการกระทำดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสมกับทั้งการกระทำดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์เชื่อถือได้ แสดงว่าการมีส่วนร่วมเป็นผลของการร่วมมือร่วมใจ การประสานงานและความรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังกล่าวว่าการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้กระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย

ชินรัตน์ สมสืบ (2539, น. 24) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะต้องควบคู่กับความรู้สึกเป็นเจ้าของ การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาชนบท อันได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การเลือกวิถีและการวางแผนในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามแผน ขั้นสุดท้ายคือการติดตามประเมินผล

ติน ปรัชญาพฤทธิ (2527, น.623-624) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชา การเข้าไปมีเสียงในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาคุณผลกระทบของนโยบายเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นนโยบายใหม่ในครั้งต่อไปด้วย

บรรจบ อิศกุล และคณะ (2515, น. 36) ได้เขียนถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การปกครอง ในฐานะที่ประชาชนเป็นผู้มีส่วนจัดให้มีรัฐบาลควบคุมการดำเนินของรัฐบาล

จันทนา สุทธิจารี (2544, น. 410) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

อรพินทร์ สทโชคชัย (2538, น. 2) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งชาย ทั้งหญิง ในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาของรัฐ หรือ กิจกรรมพัฒนาของชุมชนที่ประชาชนยินดีมาร่วม โดยการมีส่วนร่วมจะมีความหมายว่าสมาชิกทุกคนรับประโยชน์และร่วมลงทุนลงแรงด้วยจึงจะเป็นการมีส่วนร่วมตามความหมายที่เป็นธรรม

ทงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2540, น. 93) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาตนเอง ร่วมให้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชน กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกรักใคร่ แสดงออกซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่เรามีแสดงออกซึ่งสิ่งที่เราต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปของบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

ชูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, น. 20) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับ โดยบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

จากการได้ศึกษาความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ศึกษาพอสรุปความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ว่าคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในการบริหารจัดการในชุมชนตนเองควบคู่ไปกับสิทธิ เสรีภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการพัฒนาในทุกๆระดับ คือ ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมในการตรวจสอบประเมินผล ซึ่งโดยหลักการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ

1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการบริหารรัฐกิจ โดยเฉพาะการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารรัฐกิจจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องทำด้วยความสมัครใจ และเลือกทำในสิ่งที่พวกเขาเห็นว่าสำคัญต่อตนเอง รัฐประศาสนศาสตร์จึงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1.2.1 ความสำคัญต่อประชาชนที่มีส่วนร่วม สิ่งที่จะเกิดแก่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐ ได้แก่

1) ประชาชนได้เรียนรู้ เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมชากรที่เป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เข้าร่วม ประชาชนจะได้รับทราบข่าวสารต่างๆ และเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ และ วิชาการที่ซับซ้อน อีกทั้งยังเพิ่มการมองภาพการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้กว้างขวางขึ้น นอกจากนั้น เมื่อประชาชนได้รับการอธิบายเหตุผลในการดำเนินนโยบายจากฝ่ายรัฐ ประชาชนก็เรียนรู้และเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าเดิม และเมื่อรัฐได้รับฟังเหตุผลจากทางประชาชนก็จะทำให้ผลการตัดสินใจนโยบายก็จะดีกว่าเดิม เป็นการเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะเห็นประโยชน์และมีความชัดเจนในการทำงานของภาครัฐ

2) ประชาชนได้รับการพัฒนา จากการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับ ผลที่ตามมาคือประชาชนได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมจะช่วยให้คนที่มีส่วนร่วมมีความรู้สึกรับผิดชอบ มีมโนธรรม และมีความตระหนักในความสามารถของตนเอง ทำให้ประชาชนสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้ และจะเป็นคนที่มองสังคมอย่างพินิจพิเคราะห์ แล้วริเริ่มเปลี่ยนแปลงสังคมด้วยตนเองด้วยวิธีการที่ตนคิดว่าถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงสังคมก็จะใช้แนวทางที่สร้างสรรค์ กระตือรือร้น และตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการร่วมมือกันของบุคคลจากกลุ่มต่างๆ ที่มีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยระบบการมีส่วนร่วม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกเป้าหมาย การระดมทรัพยากร การดำเนินโครงการเพื่อให้ชุมชนเพิ่มการพึ่งพาตนเอง (self reliant)

3) ให้ความสำคัญกับคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ (โดยเฉพาะผู้หญิง เยาวชน และผู้ไม่รู้หนังสือ) ในกระบวนการของการพัฒนา การเข้าร่วมของประชาชนจึงเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติที่นำผลสำเร็จมาสู่โครงการและแผนงานต่างๆ

คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการที่แพร่หลายทั่วโลก เพื่อลดการรวมอำนาจไปสู่การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนการปกครองท้องถิ่นสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมระดับท้องถิ่น (local governance) ที่ผู้มีส่วนร่วม ร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์ด้วยกัน ยิ่งไปกว่านั้นยังให้ความสำคัญกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามที่ประชาชนต้องการ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีจุดหมาย (aim) ที่การพัฒนาประชาสังคม (civil society) ให้เข้มแข็งมากขึ้น

การพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโต (growth - centered development) ไม่ให้ความสำคัญกับคนและผลที่เกิดขึ้นคือการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน แนวทางใหม่ที่นักวิชาการด้านการพัฒนาเสนอคือการอาสาสมัครของประชาชนที่ทำงานในองค์กรประชาชนเพื่อสร้างโลก โดยต่อต้านการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโต โดยมีความเชื่อว่า อนาคตสุดท้ายของโลกขึ้นกับอาสาสมัครจากประชาชนที่จะอาสาเอาพลังงาน ความเข้มแข็ง ไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีพลังของขบวนการประชาชน ประชาชนแต่ละคนจะสร้างความแตกต่าง แต่ละคนจะกำหนดรูปแบบจิตสำนึกของโลก (global consciousness) และแบบแผนร่วมของพฤติกรรมของสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์กับโลก นั่นคือการส่งเสริมแนวทางพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน และประชาชน โดยเน้นผลประโยชน์ของชุมชน ประชาชนจึงต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองและชุมชน ประชาชนต้องควบคุมทรัพยากรของตนและช่องทางที่จะได้รับข่าวสาร ตลอดจนมีวิธีการที่จะดำเนินการในสิ่งที่รัฐบาลรับผิดชอบด้วย สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น

4) ปรับปรุงผลลัพธ์ทางสังคม เมื่อองค์การภาครัฐยอมสละอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจให้แก่กลุ่มประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น การตัดสินใจนโยบายก็จะเกิดจากการปรึกษาหารือกันอย่างแท้จริงจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ผลลัพธ์ทางสังคมก็จะเกิดจากการประนีประนอมและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกันในหลายๆด้านดังต่อไปนี้

4.1) ทำลายสถานการณ์ที่ชะงักงันของโครงการต่างๆ เนื่องจากการดำเนินโครงการภาครัฐ หากได้รับการต่อต้านจากประชาชนก็จะเกิดการฟ้องร้อง ประท้วง หรือ

ขัดขวางโดยวิธีการต่างๆ แต่หากมีส่วนร่วมจากประชาชน มีการเจรจาต่อรอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความพอใจ การชะงักงันก็จะหมดไป

4.2) ประชาชนสามารถควบคุมบางส่วนของกระบวนการนโยบายได้ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ระบบราชการมักไม่เต็มใจที่จะลดการควบคุมการกำหนดนโยบาย แต่เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม ภาครัฐจะต้องปรึกษาหารือกับประชาชน แม้การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่สามารถตัดสินใจในนโยบายได้ทุกอย่าง แต่ประชาชนสามารถโต้แย้ง เสนอความคิดเห็นและร่วมแสวงหาทางออกที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนได้

4.3) นโยบายและการตัดสินใจการปฏิบัติดีขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้มีการสื่อสารสองทางระหว่างภาครัฐและประชาชน มีการทบทวนและให้ความเห็นตัดสินใจนโยบาย แล้วนำไปสู่เวทีสาธารณะหรือประชาพิจารณ์ ซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การประชาพิจารณ์ต้องทำร่วมกับวิธีการอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในทุกๆ ด้านจากประชาชน เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างถูกต้อง และลดการต่อต้านจากคนในพื้นที่ การตัดสินใจการปฏิบัติจึงต้องเกิดจากประชาชนมากที่สุด และการตัดสินใจนั้นเมื่อเป็นไปตามความต้องการของประชาชน ก็จะเป็นที่ชื่นชอบจากประชาชนตามไปด้วย

1.2.2 ความสำคัญต่อการบริหารงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐไม่ใช่กระบวนการที่ไร้คุณค่า ทั้งยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารงานภาครัฐจะต้องทำให้เป็นจริง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานภาครัฐมีดังนี้

1) งานสำเร็จมากและเสียค่าใช้จ่ายน้อย ในสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับฟังเหตุผลของกันและกัน จะทำให้งานที่ร่วมมือกันสำเร็จในเวลาที่กำหนดไว้ โดยไม่มีการประท้วง การเผชิญหน้ากัน การขัดแย้งกัน หรือการฟ้องร้องกัน นโยบายที่กำหนดก็เกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของทุกๆ ฝ่าย ย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติดีขึ้น นอกจากนั้น ประชาชนสามารถระดมทรัพยากรของฝ่ายตน สนับสนุนการปฏิบัติ ทั้งยังเกิดความเชื่อมั่นว่า การดำเนินการต่างๆ เป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ความสำเร็จของงานก็จะปราศจากคำถามในเชิงลบ การบริหารงานภาครัฐก็จะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และประหยัด

2) เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานในโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะค่อยๆ เพิ่มความรู้สึกที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชน ว่าสาธารณชนจะมองการปฏิบัติงานขององค์การของตนอย่างไร การนำเอาความรู้สึกมาพูดคุยกัน ทำให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน และเมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ความใกล้ชิดกับประชาชนของเจ้าหน้าที่ก็

จะมีมากขึ้น นอกจากเจ้าหน้าที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประชาชนแล้วเจ้าหน้าที่ยังจะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนอีกด้วย

3) ส่งเสริมแนวทางพัฒนาจากล่างขึ้นบน การพัฒนาจากล่างขึ้นบน ผู้ได้ประโยชน์จะมีส่วนร่วมในองค์การในการกำหนดชนิดการพัฒนาตามที่ต้องการและอาจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินโครงการ และ/หรือติดตามผลการพัฒนาในโครงการพัฒนาภาครัฐที่มักดำเนินงานแบบจากบนลงล่างแล้วไม่ประสบผลสำเร็จเพราะประชาชนไม่สนับสนุนโครงการที่สำเร็จจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (active participation) จากประชาชนทั้งในการตัดสินใจและดำเนินโครงการ ซึ่งการดำเนินโครงการจากล่างขึ้นบนจะสนองความต้องการของประชาชนและภาครัฐจะลดภาระต่างๆลงไปได้

4) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืน รัฐบาลในแต่ละประเทศที่ตระหนักในปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น จะต้องมีการวางแผนแบบบูรณาการที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น พร้อมๆ กับการพิจารณาถึงนโยบายของชาติ และความสามารถในการตอบสนองของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายเพื่อจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นเครื่องมือในการวางแผนระยะยาว โดยการตัดสินใจจะเป็นมติเอกฉันท์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้รับการสนับสนุนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน สมาชิกเครือข่ายประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน ตัวแทนจากกลุ่มพ่อค้าและชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การตัดสินใจของเครือข่ายเพื่อจัดการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นอำนาจที่มาจากกระบวนการที่โปร่งใส มีเหตุผลได้ผลลัพธ์เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนใหญ่

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารภาครัฐจะก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้นตั้งแต่ตัวประชาชนเองและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับภาครัฐด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นเครื่องแสดงว่า การตัดสินใจของภาครัฐมาจากความต้องการของประชาชน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพผลของการทำงาน และนำไปสู่การตรวจสอบได้ของการดำเนินงานภาครัฐ ซึ่งเป็นแนวทางการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) นั่นเอง

1.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549) นำเสนอหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการ ซึ่ง International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าผู้ กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงาน แลกเปลี่ยน การตีพิมพ์ และ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็น ผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของ ภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การ จัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดย เป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่าง ต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุน หมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

มนัส สุวรรณและคณะ (2546,44-46) ได้นำเสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะของภาครัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิด ประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด สามารถกระทำได้ใน 5 รูปแบบดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร หมายถึงการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนในพื้นที่ โครงการและผู้อยู่จะได้รับผลกระทบ จะต้องได้รับแจ้งให้ทราบรายละเอียดของโครงการที่จะ ดำเนินการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับข่าวสารดังกล่าวต้องได้รับก่อนการ ตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ หมายถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่มีส่วนได้เสีย โดยตรงทั้งนี้เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็น และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการให้ประชาชนได้ทราบและรับข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น หมายถึงการมีส่วนร่วมที่ผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะได้ทำความเข้าใจร่วมกันด้วยเหตุผล

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางปฏิบัติจริง การดำเนินโครงการซึ่งมักดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนของประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

5. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ แม้จะไม่ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยตรง แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องสิทธิหรือการใช้สิทธิของประชาชนเมื่อเห็นว่าเกิดความโปร่งใสและความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในการดำเนินการโครงการ

William W.Reeder (1974 , อ้างถึงใน อภิกรณ์ ช่างเกวียน, 2540,น. 31) ได้แยกรูปแบบของการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นการกระทำทางสังคม (Form of Social action expression) ออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. ความคิดเห็น (Opinion) หมายถึง การแสดงทัศนคติให้ปรากฏ เช่น การพูด การเขียน ความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งจะแตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ที่เขาได้รับ

2. อารมณ์หรือความรู้สึก (Sentiments) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่บุคคลมีต่อบางสิ่งบางอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเอง ซึ่งจะมีความรู้สึกที่ดีและไม่ดี

3. การคาดคะเนพฤติกรรม (Hypothetical action) คือ แนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม เขาจะพิจารณาถึงผลดีผลเสียของการกระทำพฤติกรรมนั้นก่อน ถ้าพฤติกรรมที่เขาจะแสดงออกไปจะได้ผลเสียมากกว่าผลดีเขาจะไม่กระทำ

4. พฤติกรรมที่แสดงออก (Gross Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจริงๆ หลังจากผ่านขั้นตอนของการคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ แล้ว

Norman Uphoff (อ้างถึงใน พงษ์วิทย์ เขียวโป, 2540, น. 11) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายความต้องการและการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นหรือการมีส่วนร่วมต่อ

ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น

4. การมีส่วนร่วมที่จะควบคุม ตรวจสอบ ตลอดจนเข้าไปแก้ไขปัญหา

Cohen and Unhoff (อ้างใน อรรถ พิรุณเจริญพร, 2550, น.9) กล่าวว่า การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต้องเปิดโอกาส ให้มีส่วนร่วม 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งรวมถึงการริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ประกอบด้วย การสนับสนุนทรัพยากร การบริหารและการประสานความช่วยเหลือ

3. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลทางวัตถุ ประโยชน์ทางสังคมหรือประโยชน์ทางสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการใดๆก็ตาม โดยหลักการแล้วควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ กล่าวคือ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆดังนี้

- การร่วมคิดและการแสวงหาปัญหา
- ร่วมวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ผลกระทบรวมถึงลำดับความสำคัญ
- ร่วมในขั้นตอนปฏิบัติหรือดำเนินงาน
- ร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลโครงการ

ไพรัตน์ เคะชรินทร์ (2527, น. 6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าวิจัย และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ความคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผน นโยบาย หรือวางแผน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบการบริหารพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต (2531,น. 43-44) กล่าวว่า ประชาชนอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้ 5 ลักษณะ คือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
4. การได้รับประโยชน์จากผลการพัฒนา
5. ประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527,น.272-273) อकिन รพีพัฒน์ (2527,น 104-111) กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาค้นปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ปาริชาติ วลัยเสถียร(2542,น. 117) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดตนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมในการบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจ

5. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530, น. 61-63) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท มี 4 ขั้นตอน

1. การศึกษาชุมชน คือ การหาปัญหาและความต้องการของชุมชน
2. การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา
3. การลงมือปฏิบัติตามแผน เป็นการร่วมกันตัดสินใจ
4. การประเมินผลงานโดยประชาชน

สำนักงาน ป.ป.ช.(2551, น.53) นำเสนอหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน ในหนังสือคู่มือเจ้าหน้าที่รัฐสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยกล่าวว่า เป็นหลักการที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิก อบต.หรือผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไรก็ตามของ อบต.รวมทั้งการตรวจสอบและประเมินผลงานของ อบต. และสุดท้ายประชาชนย่อมมีสิทธิเหนือ อบต.โดยมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิก อบต. ที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลว มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน พอสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุและร่วมวางแผนแก้ปัญหาของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการบริหารงานในชุมชน
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน
5. การมีส่วนร่วมการในควบคุม ประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงาน

1.4 ปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoof (1980, อ้างในอรชร พิรุณเจริญพร, 2550, น.14) ได้เสนอว่าการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ รายได้ ทรัพย์สิน ระยะเวลาในท้องถิ่น พื้นที่ที่ดินที่ถือครองและสภาพการงาน

อภิชาติ การิกาญจน์ (2534, น. 2-3) ได้กล่าวถึงปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ให้โอกาสสำหรับประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าระบอบอื่น และถือเป็นเรื่องสำคัญ โดยการเข้าไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตนในสภา เป็นการแสดงถึงความต้องการ (Demand) และแสดงถึงความสนับสนุน (Support) อันเป็นสิ่งชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง ตามความคิดของ Easton แต่ในระบบการเมืองประชาชนนั้น Cavanaugh มีความเชื่อว่าประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้มากน้อยไม่เท่ากัน ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลหรือปัจจัยทางสังคม

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1) เพศ โดยถือว่าเพศชายกับเพศหญิงมีโอกาสและเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่างกัน ซึ่งในสังคมไทยมีค่านิยมที่เพศชายเป็นผู้นำ เพศหญิงเป็นผู้ตาม กิจกรรมเพื่อส่วนรวมหรือนอกบ้านมักเป็นเรื่องของผู้ชาย และจากผลการศึกษาหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม พบว่าเพศมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมอยู่เสมอ โดยเฉพาะเพศชายและเพศหญิงจะมีโอกาสและเวลาในการมีส่วนร่วมต่างกัน

2) อายุ คนที่มีอายุต่างกันมีความสามารถและประสบการณ์ที่ต่างกัน โดยเฉพาะในสังคมไทย ผู้ที่มีอายุมากกว่าหรืออาวุโสกว่าจะมีประสบการณ์ โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีมากกว่า

3) การศึกษา โดยเชื่อว่าการศึกษาคือพัฒนาความรู้ซึ่งมีความสามารถและความรู้ที่รับฝึกรับผิดชอบของพลเมือง อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจ ตามทฤษฎี Educative Theory

4) รายได้ เชื่อว่ารายได้ที่มั่นคงแน่นอนทำให้คนมีความมั่นใจเชิงเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีโอกาสมากกว่าคนที่ไม่มีรายได้ไม่มั่นคง ตามแนวคิดจิตวิทยาสังคม

5) อาชีพ ตามแนวคิดจิตวิทยาสังคม เชื่อว่าคนที่มีความรู้สูงจะเข้ามามีส่วนร่วมมาก เพื่อรักษาแหล่งที่เป็นประโยชน์กับเขา ในทางตรงกันข้ามแนวคิดเศรษฐศาสตร์

จะคำนึงถึงความเป็นเหตุเป็นผล เพราะคนที่มีสถานภาพทางอาชีพต่ำจะมีความต้องการสูง จึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตน

6) ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนหรือความผูกพันในชุมชน โดยเชื่อว่าบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากหากบุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเขาจะเข้าใจในความต้องการและปัญหาท้องถิ่นตลอดจนตระหนักถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของรุสโซ และ The Communitarian theory of Participation

7) การเป็นสมาชิกกลุ่ม Mill bath พบว่าประสบการณ์ในการทำงานและการเป็นสมาชิกกลุ่มจะสะสมจิตสำนึกในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มและชุมชนอันส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

8) ความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของพลเมือง การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของพลเมือง จะสามารถสร้างความตระหนักในฐานะพลเมืองที่จะส่งผลให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะ

9) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจแก่ประชาชนในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าปัญหาที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเพราะประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและสังคม ได้แก่

1) วัฒนธรรมทางการเมือง จะเป็นตัวสร้างค่านิยม ทักษะคติ และความเชื่อของบุคคล ที่จะส่งผลต่อการกระทำหรือไม่กระทำในกิจกรรมต่าง ๆ และผลงานวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ โดยสังคมไทยจะมีลักษณะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมาตลอด โครงสร้างของสังคมในชุมชนจะเป็นครอบครัวใหญ่ และเนื่องด้วยมีวัฒนธรรมการเคารพผู้ใหญ่และผู้อาวุโส ขอมรับในอำนาจ มีลักษณะประนีประนอมภายใต้ระบบอุปถัมภ์ในเครือญาติ จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

3) การรับรู้วิธีการหรือช่องทางในการมีส่วนร่วม ซึ่งการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา จะต้องมียุทธศาสตร์ในการเข้าไปมีส่วนร่วม แม้ว่าประชาชนจะเห็นประโยชน์แต่ไม่สามารถเข้าร่วมได้เพราะไม่เห็นหรือไม่ทราบถึงช่องทางการเข้าร่วม จึงส่งผลให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วม

4) การติดต่อสื่อสาร ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ หรือพบปะพูดคุยกันจะทำให้ทราบข่าวสาร รับรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ และสามารถสร้างความตระหนักในการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม

3. ปัจจัยทางโอกาส

1) การออกกฎระเบียบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม หากไม่มีกฎ ระเบียบ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนก็ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

2) ทักษะของผู้บริหารท้องถิ่น สามารถเปิดช่องทางให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

World Health Organization (1981, อ้างถึงใน ไชยชนะ สุธวิรัชชัย, 2536, น. 19-20) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้น จะมีเหตุผล 2 ประการ คือ การมองเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดแรงจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม้อาจจะเข้ากิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับผลดังที่คาดหวังไว้ เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมกันนั้น มิได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบแบบแผน ลักษณะการทำงาน เงื่อนไขการเข้าร่วม เป็นต้น ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ทุก ๆ คน และทุก ๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจจะอยู่ในรูปของการมีตัวแทนหรือการเข้าร่วมโดยตรง

2.2 ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน

2.3 กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยที่ผ่านมาเป็นกิจกรรมหนึ่งๆ แม้ประชาชนจะเห็นด้วย ได้มีโอกาสเข้าร่วม แต่ก็ไม้อาจกำหนดเป้าหมายวิธีการ หรือผลประโยชน์

ของกิจกรรม แต่จะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดและการจัดสรร โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

Parson (อ้างถึงใน สุวรรณมา มานะโรจนานนท์, 2542, น. 15) ได้อธิบายว่าการกระทำของมนุษย์ (Action of Anyone) จะขึ้นอยู่กับ

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล
2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก
3. วัฒนธรรม ในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก และวัฒนธรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคล

Kaufman (อ้างถึงใน ฉอาน วุฒิกรรมรักษา, 2526, น.25) พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ที่ท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Singh (อ้างถึงใน เคชา เลิศวินัย, 2540, น. 43) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคม ไว้ว่ามีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนกำหนดระดับของการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ สุขภาพ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดครอบครัว มาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติและสัญชาติ พื้นเพทางครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคม ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด การอบรมทางพฤติกรรม ทักษะคิด ข่าวดสารและการติดต่อสื่อสาร ความเชื่อทางศาสนา ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อในตัวเอง ความเชื่อและการแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม

Alvin Bertrand (อ้างถึงใน วัชรภรณ์ เอี่ยมสะอาด, 2538, น. 26) กล่าวถึงปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ลักษณะของบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น ค่านิยม และทัศนคติ

Roger (อ้างถึงใน อักษรณ์ ช่างเกวียน, 2540, น. 33 -34) กล่าวว่า ปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ คือการติดต่อสื่อสาร และลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ

1. ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร เป็นวิธีการที่ผู้ส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับสารใน 2 ลักษณะคือ

1) ช่องทางสื่อสารมวลชน (Mass Media Channels) เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น

ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้ แพร่กระจายข่าวสาร และสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้

2) ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

2. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว (Personal Characteristic) ประกอบด้วยอายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ขนาดที่ดิน การถือครองที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่าง รวมถึงระดับการศึกษา

Millbrath และ Goel (อ้างถึงใน ศิริินภา สถาพรจนา, 2541, น. 33-38) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมองได้ทั้งในระดับมหภาค (Macro Level) เน้นหน่วยทางสังคมขนาดใหญ่ คือ ระดับชาติ (Nation) เป็นหน่วยวิเคราะห์ และระดับจุลภาค (Micro Level) เน้นปัจเจกบุคคลและพฤติกรรมด้านการเมืองของเขาเป็นหน่วยวิเคราะห์ ซึ่งในระดับจุลภาคจะตอบคำถามว่า ทำไมปัจเจกชนหรือกลุ่มชนจึงเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมในทางการเมือง เข้าร่วมเพื่ออะไร และอย่างไร ซึ่งได้แบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ปัจจัยสิ่งเร้าทางการเมือง (Political Stimuli) เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การได้รับข้อมูลข่าวสาร หรืออยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองบางรูปแบบ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่ได้รับสิ่งเร้าทางการเมือง โดยการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองอย่างไม่เป็นทางการมักจะเกิดกับบุคคลที่มีระดับทางการศึกษาเท่าเทียมกัน และผู้ที่มีการศึกษาสูงมักพบกับสิ่งเร้าเกี่ยวกับการเมืองมาก ทำให้มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับสิ่งเร้าทางการเมืองเหล่านี้

2. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ ลักษณะทางบุคลิกภาพ การสืบลักษณะนิสัยมาจากบิดามารดา และความต้องการในเชิงจิตวิทยา ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมากกับพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ความสนใจและ ห่วงใยเรื่องการเมือง การมีความรู้สึกในความสามารถของตนเอง การมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง โดยเฉพาะทางการศึกษา การมีความรู้สึกตระหนักในหน้าที่ของพลเมือง และการมีบุคลิกภาพที่ชอบแสดงออกทางสังคม จะมีแนวโน้มให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ขาดความรู้สึกในพฤติกรรมเหล่านี้

3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (Political Setting) ประกอบด้วย 3 ส่วน

1) "Rules of the game" เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง ความถี่ของการเลือกตั้ง

2) สถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะระบบพรรคการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อแบบแผนและอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยิ่งมีการแข่งขันกันมากอัตราการมีส่วนร่วมก็ยิ่งสูง

3) ลักษณะของการรณรงค์หาเสียง

4. ปัจจัยด้านตำแหน่งทางสังคม (Social Position) ได้แก่ รายได้ อาชีพ ถิ่นที่อยู่ อาศัย เพศ อายุ ศาสนา เชื้อชาติ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ไม่ได้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง แต่จะเป็นตัวแปรที่สนับสนุนตัวแปรทางด้านทัศนคติและบุคลิกภาพ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า บุคคลที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางทางสังคม อยู่ในชนชั้นสูง การศึกษาสูง มีฐานะดี มีความตื่นตัวทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับองค์กรทางการเมือง และอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน จะมีแนวโน้มการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ปัจจัยที่ทำให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตามแนวคิดของ Millbrath และ Goel ดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิที่ 2.3 เจ็อนไขที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมทางการเมือง

ปรีชญา เวสารัชช์ (2528, น. 170) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย
2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ
3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์
4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคี

จันทนา สุทธิจารี (2544, น. 415-417) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยทางระบบการเมือง คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดตามระบอบประชาธิปไตย
2. วัฒนธรรมทางการเมือง มีผลสำคัญต่อลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละสังคม มีบทบาทสำคัญในการสร้างทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อในการดำรงชีวิตของประชาชน
3. โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น ระดับการศึกษา รายได้

4. สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น อิทธิพลของสื่อมวลชนการรับข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนพอสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน

2. การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit)

2.1 ความหมายการตรวจสอบการดำเนินงาน

นิตยา ศรีเกิด (2547) ได้ให้ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานไว้ว่าเป็น การทบทวนการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อประเมินความประหยัด (Economy) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) รวมถึงการบริหารจัดการ การบริหารความเสี่ยง การใช้ทรัพยากร และการปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance)

กรมบัญชีกลาง (2550) ได้ให้ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing) ว่าเป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน งาน และโครงการต่าง ๆ ของส่วนราชการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือมาตรฐานที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และคุ้มค่า โดยมีผลผลิตและผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

จรัส สุวรรณมาลา (2539) กล่าวว่า การตรวจสอบผลการดำเนินงาน (Performance Audit) เป็นการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายหรือมาตรฐานของผลงานที่กำหนดไว้ เพื่อที่จะตอบคำถามว่า

1. ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาได้บรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ขององค์กรโดยรวม และบรรลุเป้าหมายเชิงปฏิบัติการของหน่วยงานเฉพาะด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือไม่อย่างไร และเพราะเหตุใด
2. หน่วยปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการตามมาตรฐานงาน (Standard performance and procedures) หรือไม่ อย่างไร
3. มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จุดใดที่ยังช่วยประสิทธิภาพและเพราะเหตุใดจึงขาดประสิทธิภาพ
4. ควรปรับปรุงกลยุทธ์ เป้าหมาย และมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการหรือปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและประสิทธิผล การดำเนินงานให้สูงขึ้นได้อย่างไร

กระทรวงศึกษาธิการ (<http://audit.obec.go.th/DAManual/dach4.pdf>) ได้ให้ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing) เป็นการประเมินผล คุณลักษณะ กระบวนการและหรือผลสัมฤทธิ์ จากการดำเนินงานตามแผนงาน งาน/โครงการหรือ แผนกลยุทธ์ว่า ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและประหยัด เพื่อได้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ วิธีการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งช่วยให้การดำเนินงาน ของสถานศึกษา บรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ ช่วยพัฒนา การดำเนินงาน ของสถานศึกษา ให้เป็นระบบมากขึ้น เสริมสร้างระบบ การควบคุมภายใน ให้มีความเข้มแข็งและรัดกุม สนับสนุนให้การบริหารงาน เป็นไปในลักษณะ มุ่งเน้นผลสำเร็จ

ปนัดดา จรัสพิทยากุล (<http://Audit.obec.go.th>) ได้ให้ความหมายของการ ตรวจสอบการดำเนินการ (Performance Audit) อย่างง่าย ๆ ว่า เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินการ นั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งจะเป็นการตรวจสอบที่มีความเชื่อมโยง ระหว่างทรัพยากรที่ใช้ (Input) ส่งผลต่อผลผลิต (Output) อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และ ประหยัด หรือไม่ หรือจะกล่าวให้เข้าใจง่าย ๆ ว่า เมื่อหน่วยงานกำหนดว่าต้องการผลผลิต (Output) อย่างนี้ จะต้องให้ทรัพยากร (Input) อะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ผู้ตรวจสอบก็ไปตรวจสอบว่าเมื่อได้ใช้ ทรัพยากร ไปตามที่กำหนดแล้วสามารถ ได้ผลผลิตตามที่กำหนดไว้หรือไม่ หากไม่ได้ผู้ตรวจสอบ จะต้องตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะว่าเหตุที่เป็นดังนี้เพราะเกิดจากสาเหตุใด จะต้องให้ ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานอย่างไรเพื่อให้ได้ผลผลิต ตามที่กำหนดไว้

กระเกษครและสหกรณ์ (www.moac.go.th/builder/mopsa/) ได้ให้ความหมาย ของการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing) ว่าการตรวจสอบการดำเนินงานเป็นการ ตรวจสอบที่มุ่งวัด/ประเมินผล การดำเนินงาน/โครงการ เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน/ โครงการให้มี ประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ที่กำหนด ทั้งนี้ด้วยการให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อลดความเสี่ยงให้ อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และด้วย เหตุที่การตรวจสอบดำเนินงานเป็นการ ตรวจสอบที่มุ่งจะวัด/ประเมินผล งาน/โครงการ จึง จำเป็นต้องมีการกำหนด ตัวชี้วัด และเกณฑ์ที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของผู้รับตรวจ

ศิริพงษ์ วีระแสงพงษ์ (2550) ได้รวบรวมความหมายของการตรวจสอบการ ดำเนินงาน โดยแบ่งตามแนวคิดหรือค่านิยมที่องค์กรระหว่างประเทศและหน่วยงานตรวจเงิน แผ่นดินของประเทศต่าง ๆ ซึ่งกล่าวโดยสังเขปได้ดังนี้

1.ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานตามปรัชญาสากลว่าด้วยการ ตรวจเงินแผ่นดิน (Lima Declaration of Guidelines Auditing Precepts) ให้หมายความว่า การ

ตรวจสอบนี้เน้นเพื่อให้ทราบถึงควมมีประสิทธิผล ควมมีประสิทธิภาพและควมประหยัดของ การดำเนินงาน ไม่ได้หมายถึงการตรวจสอบการบริหารด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะเท่านั้น แต่หมาย รวมถึงการตรวจสอบกิจกรรม ด้านการบริหารทั้งหมดทั้งการจัดการองค์การและระบบการ บริหารงาน

2. ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงาน ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน แห่งสหรัฐอเมริกา (GAO: General Accounting office) ได้ให้คำอธิบายไว้หมายถึงการตรวจสอบ ความประหยัด ควมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Program Results) ของการบริหารการใช้ ทรัพยากรของโครงการหรือหน่วยงาน รวมทั้งการสืบหาสาเหตุเสนอแนะแนวทางแก้ไขและ ตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับหรือไม่อีกด้วย

3. ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานตามมติของที่ประชุมใหญ่ครั้งที่ 12 ของสถาบันตรวจเงินแผ่นดินระหว่างประเทศ (INCOSAI: International Congress of supreme Audit Institutions) ซึ่งประชุมในเมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย เมื่อเมษายน 2529 ได้ให้ ความหมายการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) ว่าหมายถึงการตรวจสอบที่มี วัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและควมประหยัดของการดำเนินงานด้าน ต่างๆ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์([www.moac.go.th/builder/mopsa /.../Audit%20Performance.doc](http://www.moac.go.th/builder/mopsa/.../Audit%20Performance.doc)) รายละเอียดปรากฏในเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยได้ให้ ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) ที่เป็นการตรวจสอบที่เน้นผล ของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงในระหว่างดำเนินการและหรือที่แล้วเสร็จว่าเป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงบประมาณ ผลผลิต โครงการ กิจกรรม หรือไม่ มี ประสิทธิภาพและสมประโยชน์เพียงใด โดยให้ความสำคัญกับผลงานที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และการใช้ทรัพยากร ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด

อุษณา ภัทรมนตรี(2543) ให้ความหมาย การตรวจสอบ หมายถึง การวัดผล ผลิตจากระบวนการเปรียบเทียบกับสิ่งที่เรากำหนดไว้ ซึ่งคำตอบจะมีเพียง 2 คำตอบเสมอ คือ ผ่านหรือไม่ผ่าน

กรมบัญชีกลาง(2548) ให้ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานว่าเป็นการ ตรวจสอบที่เน้นถึงผลงาน โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับผลงานที่เกิดขึ้นว่ามีปริมาณแค่ไหน คุณภาพอย่างไร และผลงานที่ได้ทันต่อการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์หรือไม่ โดยมีผลผลิตและ ผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือมาตรฐานงานที่กำหนด อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวัดจากตัวชี้วัดที่เหมาะสม

จากการศึกษาความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงาน พอสรุปได้ว่าการตรวจสอบการดำเนินงาน หมายถึงกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความมีประสิทธิภาพ ภาพความมีประสิทธิภาพ ความประหยัครวมถึงการปฏิบัติ ตามระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

2.2 วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบการดำเนินงาน

กระทรวงและสหกรณ์ (www.moac.go.th) ได้นำเสนอวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบการดำเนินงานไว้เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานหน่วยงานต่างๆ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงบประมาณ ผลผลิต โครงการ กิจกรรม หรือไม่มีประสิทธิภาพและสมประโยชน์เพียงใด โดยให้ความสำคัญกับผลงานที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และการใช้ทรัพยากร ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด

ศิริพงษ์ วีระแสงพงษ์ (2550) ได้นำเสนอวัตถุประสงค์การตรวจสอบการดำเนินงานตามมติของที่ประชุมใหญ่ครั้งที่ 12 ของสถาบันตรวจเงินแผ่นดินระหว่างประเทศ(INCOSAI : International Congress of supreme Audit Institutions) ซึ่งประชุมในเมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย เมื่อเมษายน 2529 แจ้งวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบการดำเนินงาน เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและความประหยัคของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

กรมบัญชีกลาง(2548) ได้กล่าวว่า การตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่กำกับการดำเนินกิจกรรมสาธารณะอื่นๆอันเป็นงานแห่งรัฐที่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัคคุ้มค่าและถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายต่างๆในการบริหารงานแห่งรัฐ ทุกประเทศจึงให้ความสำคัญในเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงาน การตรวจสอบการดำเนินงานได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเหนือการตรวจสอบทางบัญชีและการเงิน ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลสำคัญดังนี้

1. ในการดำเนินงานของงานหรือโครงการใด ๆ ย่อมต้องการบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้โดยเฉพาะงานหรือโครงการของรัฐที่มุ่งการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อความผาสุกของประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องทราบว่า การดำเนินงานของงานหรือโครงการใดๆ ของรัฐได้บรรลุผลสำเร็จตามที่รัฐมุ่งหวังไว้หรือไม่เพียงใด นอกจากนี้มีความจำเป็นจะต้องทราบว่า การดำเนินงานของงานหรือโครงการใด ๆ ของรัฐ มีการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินไปอย่างประหยัคและมีประสิทธิภาพเพียงใด เพื่อให้การใช้จ่ายเงินที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้เกิดผลดีและเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติมากที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้การตรวจสอบทางบัญชีและการเงินเพียงด้านเดียวไม่เพียงพอที่จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงผลการดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัคและคุ้มค่าหรือไม่จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบการดำเนินงาน

2. รัฐมีหน้าที่จะต้องดูแลการใช้ทรัพยากรของประเทศ (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ)ให้เป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือสูญเสียน้อยที่สุดต่อส่วนรวม จึงจำเป็นจะต้องตรวจสอบการใช้จ่ายทรัพยากรของประเทศว่าการใช้จ่ายได้เกิดผลดีอย่างสูงสุดต่อการพัฒนาประเทศหรือไม่เพียงใด รวมถึงการใช้จ่ายเป็นไปอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพเกิดผลประโยชน์คุ้มค่างบประมาณที่ลงทุนไปหรือไม่เพียงใดและหากไม่เป็นไปตามที่คาดหมายเกิดจากสาเหตุใดและมีแนวทางใดในการแก้ไขปัญหานั้น เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จและเกิดความประหยัด และมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการที่รัฐบาลสามารถจะดูแลการใช้ทรัพยากรของประเทศดังกล่าวมาแล้วได้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำการตรวจสอบการดำเนินงานเข้ามาเสริมในส่วนนี้

3. ระบบงบประมาณแผ่นดินแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Budgeting) ซึ่งระบบงบประมาณแบบนี้จะมุ่งเน้นผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยใช้การสร้างตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและวัดผลการปฏิบัติงานเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งระบบงบประมาณในรูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างมาก กล่าวคือ การจัดสรรงบประมาณตามระบบใหม่จะคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินหรือประสิทธิผลเป็นสำคัญ นอกจากนี้ระบบงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ยังพิจารณาถึงความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานด้วย โดยดูถึงความสามารถในการผลิตและความคุ้มค่าของการลงทุน เช่นการวัดความคุ้มค่าการลงทุนจากจำนวนผลผลิตหารจำนวนต้นทุน หรือการวัดประสิทธิภาพการทำงานโดยพิจารณาจาก ต้นทุนต่อหน่วยในการดำเนินงาน เช่น อัตรากาใช้จ่ายต่อคนในการผลิตบัณฑิตแพทย์รวมถึงระบบงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ยังดูถึงความประหยัดอีกด้วย เช่นร้อยละของต้นทุนการผลิตที่ลดลง เป็นต้น ซึ่งกล่าวโดยรวมก็คือระบบงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์จะเน้นการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและประหยัดนั่นเอง โดยสอดคล้องกับแนวทางการตรวจสอบการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการตรวจสอบในเรื่องเหล่านี้

กระทรวงศึกษาธิการ (<http://audit.obec.go.th/DAManual/dach4.pdf>) ได้อธิบายไว้ว่าการตรวจสอบการดำเนินงานเป็นการตรวจสอบที่มุ่งวัด/ประเมินผล การดำเนินงาน/โครงการ เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน/โครงการให้มี ประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดและยังให้ความหมายของคำต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพ หมายถึง การดำเนินงาน/โครงการที่ให้ผลผลิตมากกว่าเป้าหมายที่กำหนด (อย่างมีนัยสำคัญ) โดยใช้งบประมาณเท่ากับหรือน้อยกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ (อย่างมีนัยสำคัญ) ภายในระยะเวลาที่กำหนด ตัวอย่าง ความมีประสิทธิภาพ เช่น โครงการจัดฝึกอบรมครู จำนวน 100 คน งบประมาณจำนวน 1,000,000.- บาท และต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสิ้น

เดือนเมษายน 2549 เพื่อให้ นำ ความรู้ที่ได้รับไปจัดทำแผนการสอน สำหรับปีการศึกษา 2549 การดำเนินโครงการจะมีประสิทธิภาพ หากครุมากกว่า 100 คนขึ้นไป ผ่านการอบรม โดยใช้เงินงบประมาณ จำนวน 1,000,000.- บาท หรือน้อยกว่าและเสร็จสิ้นภายในสิ้นเดือนเมษายน 2549

2. ประหยัด หมายถึง การดำเนินงาน/โครงการที่ให้ผลผลิตเท่ากับเป้าหมายที่กำหนดโดยใช้งบประมาณน้อยกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ (อย่าง มีนัยสำคัญ) ภายในระยะเวลาที่กำหนด จากตัวอย่างข้างต้น การดำเนินโครงการเป็นไปโดยประหยัด เมื่อครุจำนวน 100 คนผ่านการอบรม โดยใช้เงินงบประมาณ จำนวนน้อยกว่า 1,000,000.- บาท

เจริญ เจษฎาวัดย์ (2535, น. 14-15) กล่าวว่า การตรวจสอบมีความสำคัญต่อการบริหารงานองค์กร ดังนี้

1. การตรวจสอบการบริหาร สามารถที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทราบถึงปัญหาสำคัญ ๆ ที่จะเป็นจะต้องรู้อย่างชัดเจน ซึ่งไม่สามารถได้จากผลการตรวจสอบ ในแง่ของ Financial Audit หรือ Operational Audit เพราะมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการตรวจสอบที่ต่างกัน

2. การตรวจสอบการบริหารสามารถอธิบายถึงสาเหตุที่มาของปัญหาที่เป็นสัญญาณเตือนภัย (Warning Signal) ในการบริหารงานขององค์กร ซึ่งเกิดจากการตัดสินใจในการบริหารงานอันถือได้ว่าการตัดสินใจเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการบริหารงานทั้งหมด การทราบถึงสถานการณ์ล่วงหน้าสามารถนำมาใช้ในการป้องกัน หรือปรับปรุงได้ทันกับเวลา มีก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงแก่การบริหารองค์กร

อุษณา ภัทรมนตรี (2534, น. 1-24) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการตรวจสอบ รายละเอียดดังนี้

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติงานในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร

2. เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Corporate Governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (Transparency)

3. ส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability and Responsibility) ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ ทำให้องค์กรได้ข้อมูลหรือรายงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ และเป็นพื้นฐานของหลักความโปร่งใส (Transparency) แลความสามารถตรวจสอบได้ (Audit ability)

4. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพแลประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Efficiency and Effectiveness of Performance) เพราะการตรวจสอบ เป็นกรประเมิน วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ข้อมูลทุกด้านในการปฏิบัติงาน

5. เป็นมาตรการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (Check and Balance) ส่งเสริมให้การ จัดสรรการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญ เพื่อประโยชน์ สูงสุดขององค์กร

6. ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Warning Signals) ของการประพตติ มิชอบ หรือการทุจริตในองค์กร จึงลดโอกาสความร้ายแรงและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่ม โอกาสของความสำเร็จของงาน

นิตยา ศรีเกิด (2547) ได้นำเสนอเหตุผลความจำเป็นทำไมจึงต้องตรวจสอบการ ดำเนินงานว่าเพื่อติดตามการดำเนินงานของโครงการว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด มี ประสิทธิภาพ และได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ และเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายหรือไม่

ศิริพงษ์ วีระแสงพงษ์ (2550) ได้นำเสนอวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบการ ดำเนินงาน เพื่อประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผล และความประหยัดของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในงานภาครัฐบาล จะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ

1. การตรวจสอบประสิทธิผลการดำเนินงาน (Effectiveness Audit)
2. การตรวจสอบประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Efficiency Audit)
3. การตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย (Compliance

Audit)

จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้สามารถกำกับดูแลการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดความโปร่งใสมี ประสิทธิภาพโดยการตรวจสอบนั้นสามารถถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน อันเป็นการ สร้างธรรมาธิบาลในองค์กร

2.3 กระบวนการตรวจสอบการดำเนินงาน

The South African Institute of Chartered Accountants (July2006, [http://www.saica.co.za/..](http://www.saica.co.za/)) สถาบันวิชาชีพการเงินบัญชีของแอฟริกาใต้ ได้นำเสนอกระบวนการ ตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit Process) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ ดังภาพ

1. ขั้นเตรียมการและวางแผน (Pre-engagement and Planning Phase)
2. ขั้นปฏิบัติการ (Execution Phase)

3. ขั้นการรายงาน (Reporting Phase)

4. ขั้นติดตามผล (Follow-up Phase)

กระทรวงศึกษาธิการ (<http://audit.obec.go.th/DAManual/dach4.pdf>) ได้นำเสนอไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน สำหรับผู้ตรวจสอบภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยสรุปว่าการดำเนินการตรวจสอบโดยทั่วไปมีขั้นตอนการปฏิบัติงานแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนการตรวจสอบ
2. การปฏิบัติงานตรวจสอบ
3. การรายงานผลการตรวจสอบ
4. การติดตามผลการตรวจสอบ

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง (2548) ได้อธิบายการตรวจสอบการดำเนินงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการตรวจสอบภายในของภาครัฐ โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กระบวนการที่สำคัญดังนี้ คือ

1. กระบวนการวางแผนการตรวจสอบ หน่วยงานตรวจสอบภายในควรเริ่มจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของหน่วยรับตรวจและ/หรือกิจกรรมโดยทั่วไปของส่วนราชการ พร้อมทั้งประเมินผลระบบการควบคุมภายในและประเมินความเสี่ยง เพื่อให้ทราบว่าหน่วยรับตรวจและหรือกิจกรรมต่างๆ มีความเสี่ยงในระดับสูงหรือต่ำเพียงใด ซึ่งข้อมูลการประเมินความเสี่ยงที่ได้จะนำไปเป็นข้อมูล ในการวางแผนการตรวจสอบ และเมื่อแผนการตรวจสอบได้รับอนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการแล้ว หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในควรมอบหมายงานตรวจสอบให้แก่ผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในควรนำกิจกรรมและ/หรือหน่วยรับตรวจที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบไปวางแผนการปฏิบัติงานในรายละเอียดว่าจะตรวจสอบในประเด็นที่สำคัญอะไรบ้าง โดยมีวัตถุประสงค์ ขอบเขต และแนวทางการตรวจสอบอย่างไร

2. กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบ เมื่อแผนการปฏิบัติงานได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในแล้ว ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องดำเนินการตรวจสอบตามแผนการปฏิบัติงานดังกล่าว โดยบันทึกข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบทั้งหมดไว้ในกระดาษทำการที่ได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า

3. กระบวนการรายงานและติดตามผลการตรวจสอบ เมื่อผู้ตรวจสอบภายในได้ปฏิบัติงานตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจสอบภายในควรนำข้อเท็จจริงหรือข้อตรวจพบ ปัญหาอุปสรรคและ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการตรวจสอบมาจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเพื่อเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ รวมทั้งติดตามผลการตรวจสอบว่าได้มีการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในรายงาน

ผลการปฏิบัติงานหรือไม่อย่างไร และรายงานผลการคิดตามดังกล่าวให้หัวหน้าส่วนราชการทราบ
ด้วย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (www2.psu.ac.th/audit/t_1/m_.html) ได้อธิบายถึง
การภายในเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กระบวนการหลักๆที่สำคัญ
คือ

1. การวางแผน เป็นกระบวนการเบื้องต้นประกอบการตัดสินใจล่วงหน้าก่อนที่จะ
ลงมือปฏิบัติงานตรวจสอบจริง ฉะนั้น การวางแผนที่ดีจะช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถ
ปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ภายในระยะเวลา งบประมาณ และอัตรากำลังที่กำหนด ซึ่ง
ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1) การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบงาน
ต่าง ๆ ภายในหน่วยงานข้อมูลเกี่ยวกับระบบการปฏิบัติงานและระบบการควบคุมภายใน ปัญหาต่าง
ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน

2) การประเมินผลระบบการควบคุมภายใน พิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ของระบบ
การควบคุมภายในที่มีอยู่ในหน่วยงานว่าอยู่ในระดับใด รวมทั้งการนำผลที่ได้ดังกล่าวมาเป็นปัจจัย
หนึ่งในการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบและการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน
ตรวจสอบ

3) การประเมินความเสี่ยง เป็นการพิจารณาว่ากิจกรรมใดหรือหน่วยงานใดมี
ความเสี่ยงหรือความน่าจะเป็นที่อาจเกิดขึ้นจนเป็นผลทำให้การดำเนินงาน อาจไม่บรรลุ
วัตถุประสงค์ของหน่วยงานในระดับความสำคัญมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวาง
แผนการตรวจสอบและแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบ

4) การวางแผนการตรวจสอบ เป็นการจัดทำแผนการตรวจสอบตามข้อมูลที่ได้
ได้รับจากการสำรวจข้อมูล การประเมินผลระบบการควบคุมภายใน และการประเมินความเสี่ยง โดย
จัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของกิจกรรมหรือหน่วยงาน ที่จะทำการตรวจสอบให้สอดคล้องกับ
เป้าหมายและนโยบายของส่วนราชการ

5) การวางแผนการปฏิบัติงาน เป็นการจัดทำแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้าตามที่
ผู้ตรวจสอบภายในได้รับมอบหมาย โดยกำหนดว่าจะตรวจสอบในเรื่องใด ที่หน่วยงานใด ด้วย
วัตถุประสงค์ ขอบเขต และวิธีการตรวจสอบใด เพื่อให้ได้หลักฐานครบถ้วนและเพียงพอ

2. การปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติงาน โดยการสอบทาน
และค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน
รวมทั้งวิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อสรุปผลข้อเท็จจริงหรือข้อ

ตรวจพบต่าง ๆ ที่ได้จากการตรวจสอบ พร้อมข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

3. การจัดทำรายงานและการติดตามผล เป็นการแสดงให้เห็นคุณภาพของการปฏิบัติงานตรวจสอบทั้งหมด ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการได้รับประโยชน์จากงานตรวจสอบภายในมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใด

นิตยา ศรีเกิด (2547 ,น.2) ได้นำเสนอและสรุปรวบรวมจากเอกสารประกอบโครงการอบรมหลักสูตร: เทคนิคการตรวจสอบการดำเนินงาน กลุ่มตรวจสอบภายในของกรมควบคุมโรค ระหว่างวันที่ 14 - 17 กันยายน 2547 ณ ห้องประชุมกองแผนงาน โดย จากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินการตรวจสอบการดำเนินงานมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติงานตรวจสอบ การรายงานและการติดตามผล

กระทรวงศึกษาธิการ (<http://audit.obec.go.th/DAManual/dach4.pdf>) การตรวจสอบการตรวจสอบการดำเนินงาน มีวิธีปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานดังนี้

1. การตรวจสอบเอกสาร เป็นการตรวจสอบการบันทึกรายการ และเอกสารหลักฐานทั้งหมดที่ใช้ประกอบการบันทึกรายการว่า รายการที่บันทึกครบถ้วน สมเหตุสมผล และถูกต้องเที่ยงตรง และเอกสารหลักฐาน ที่ใช้ประกอบการบันทึกรายการ เป็นเอกสารจริง ไม่มีการปลอมแปลงแก้ไข

2. การสอบทาน (Review) หากหน่วยรับตรวจมีการควบคุมภายใน ที่ดีในระดับหนึ่ง ผู้ตรวจสอบอาจเลือกใช้วิธีการสอบทานในการเก็บข้อมูล โดยสามารถสอบทานได้ทั้งในส่วนของการปฏิบัติงาน และการ บันทึกรายการ เช่น การสอบทานกระบวนการเบิกจ่ายเงินว่าเป็นไปตาม ระบบควบคุมภายในที่กำหนด การสอบทานกระบวนการรับจ่ายเงินว่าเป็นไป

3. การตรวจหารายการที่มีลักษณะเฉพาะ (Scanning) เป็นการ ตรวจสอบโดยการพิจารณาเอกสารหลักฐาน และหรือกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อค้นหารายการที่มีลักษณะเฉพาะหรือความผิดปกติ หรือสิ่งที่ไม่เป็น ตามที่ควร การตรวจสอบประเภทนี้ ส่วนใหญ่ใช้ในการสำรวจหรือตรวจสอบ เบื้องต้น ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลปริมาณมากๆ ในระยะเวลาที่รวดเร็ว จึงต้องใช้ผู้ตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญสูง โดยเฉพาะการตรวจหา รายการที่ผิดปกติ เนื่องจากหากผู้ตรวจสอบไม่ทราบว่า ปกติเป็นอย่างไร ก็จะไม่สามารถหารายการที่ผิดปกติได้

4. การวิเคราะห์ (Analytical procedure) เป็นการตรวจสอบ โดยการเปรียบเทียบและประเมินความสัมพันธ์ ซึ่งการประเมินเปรียบเทียบ อาจเป็นการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูล ณ เวลาปัจจุบันกับข้อมูลในอดีต เช่น ข้อมูลจำนวนนักเรียนที่สมัครเข้าเรียนโรงเรียนมัธยม ก. 2 ปีที่ผ่านมา กับข้อมูลปัจจุบัน เพื่อพิจารณาแนวโน้มในอนาคต หรือการเปรียบเทียบ ระหว่างหน่วยงาน

เช่น การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานโครงการติดตั้ง คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โรงเรียน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดและ ศักยภาพใกล้เคียงกัน ฯลฯ

ปนัดดา จรัสพิทยากุล (Audit.obec.go.th/new/scip.pdf) ได้อธิบายถึงการ ตรวจสอบการดำเนินงานมี 2 ลักษณะ คือการตรวจสอบเชิงรุก (Proactive) และการตรวจสอบเชิงรับ (Reactive) กล่าวคือโดยอธิบายเพิ่มว่า การตรวจสอบเชิงรุก (Proactive) เป็นการตรวจสอบการดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเปรียบเทียบกับ เกณฑ์ มาตรฐาน หรือตัวแบบที่กำหนดไว้ ว่ามีความเบี่ยงเบน หรือเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร จะมีข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนการตรวจสอบเชิงรับ (Reactive) เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานที่เน้นถึงการดำเนินงานนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ หากไม่เป็นจะวิธีการควบคุมอย่างไร เพื่อให้บรรลุผลตามที่กำหนด ซึ่งการตรวจสอบเชิงรับ ต้องมีการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ของเรื่องที่ตรวจว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง ที่เป็นอุปสรรคไม่ให้งานนั้นบรรลุผล ซึ่งเราจะเน้นถึงการกำหนดกิจกรรมการควบคุมลงไปเพื่อลดความเสี่ยงเหล่านั้น ซึ่งก็คือข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบว่าจะวางระบบการควบคุมภายในอย่างไร เพื่อให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้

กรมบัญชีกลาง(2548) ได้อธิบายการตรวจสอบการดำเนินงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการตรวจสอบภายในของภาคราชการ โดยสามารถแบ่งได้เป็น 4 กระบวนการ โดยมีสาระที่สำคัญ ดังนี้

1. การวางแผน มีขั้นตอน ดังนี้

(1) การเลือกเรื่องหรือโครงการที่จะตรวจสอบ ควรเริ่มจากการสำรวจภายใน โครงสร้างองค์กรของผู้ตรวจสอบภายใน และศึกษาหน่วยรับตรวจในเรื่องของการดำเนินงานตาม แผนงบประมาณ ผลผลิต โครงการ กิจกรรม ซึ่งอาจพิจารณา ดังนี้

(1.1) เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่มีความสำคัญและได้รับความสนใจจากหลายๆ ฝ่าย

(1.2) เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่มีประโยชน์ที่จะเป็นบทเรียนในการดำเนินงานต่อไป

(1.3) อยู่ในช่วงเวลาที่มีผลการดำเนินงานเกิดขึ้นแล้ว

(1.4) ใช้งบประมาณมาก

(1.5) ทราบว่าการดำเนินงานมีปัญหา อุปสรรค

(1.6) มีผู้รับผิดชอบ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน

(2) การจัดทีมงานตรวจสอบ ควรประกอบด้วยผู้ที่มีลักษณะและความรู้แตกต่างกันแต่ละสาขาวิชา

(3) การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น สำคัญของขั้นตอนนี้ก็คือการศึกษาและทำความเข้าใจ เนื่องจาก จุดแข็งและจุดอ่อนของเรื่องที่จะตรวจ เพื่อกำหนดประเด็นที่จะตรวจสอบซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประเด็นที่คาดว่าจะพบข้อตรวจพบ โดยเริ่มจากการวางแผนการสำรวจข้อมูล และทำการศึกษาเอกสาร หลักฐานของเรื่องที่จะตรวจ สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบตามแนวที่วางไว้ หลังจากที่ได้ดำเนินการเสร็จแล้วจะต้องสรุปผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจว่าจะตรวจสอบต่อไปหรือไม่ ถ้าตรวจสอบต่อไปจะมีประเด็นในการตรวจสอบอย่างไร ซึ่งขั้นตอนนี้อาจดำเนินการก่อนการวางแผนการตรวจสอบ หรือ ดำเนินการเมื่อเข้าตรวจสอบ หากดำเนินการเมื่อเข้าตรวจสอบข้อมูลที่ได้จะช่วยในการตัดสินใจตรวจสอบต่อ หรือ ยุติการตรวจ หากเป็นประเด็นปัญหาที่ชัดเจน มีผลกระทบ หรือความเสียหายเกิดขึ้น จากความแตกต่างของสิ่งที่ควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอยู่ ก็ควรวางแผนงานในการตรวจสอบต่อไป แต่ในกรณีที่ไม่พบประเด็นที่เป็นข้อตรวจพบสำคัญ ผู้ตรวจสอบต้องจัดทำบันทึกขอยุติการตรวจสอบพร้อมทั้งเหตุผลที่ขอยุติการตรวจด้วย

(4) การประชุมเปิดตรวจ เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและผู้รับผิดชอบแผนงบประมาณ ผลผลิต โครงการ กิจกรรม ของหน่วยรับตรวจกับคณะผู้ตรวจ เพื่อแจ้งให้ผู้บริหารทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบอันเป็นมารยาทซึ่งจะเสริมสร้างทัศนคติ และจะช่วยก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งรวมถึงการสอบถามความเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับตรวจถึงปัญหา อุปสรรค แนวความคิด หรือแนวทางปฏิบัติในอนาคต

(5) การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน เป็นการควบคุมระบบการบริหารองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความประหยัด

(6) การวางแผนงานตรวจสอบ (Audit Program) เป็นขั้นตอนสำคัญที่ทีมงานตรวจสอบต้องร่วมกันคิดและพิจารณาว่าประเด็นที่จะตรวจสอบที่มีอยู่นั้น จะมีขั้นตอนและวิธีการอย่างไรในการรวบรวมหลักฐาน ข้อมูล เพื่อสรุปเป็นข้อตรวจพบ (Audit Finding) นอกจากนั้น แผนงานการตรวจสอบยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนด

2. การปฏิบัติงานตรวจสอบ เมื่อผู้ตรวจสอบภายในได้กำหนดแผนการตรวจสอบ และแผนงานตรวจสอบการดำเนินงานของ ผลผลิต โครงการหรือกิจกรรมและได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการและหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในแล้ว ผู้ตรวจสอบภายในควรปฏิบัติงานตรวจสอบโดยมี 4 ขั้นตอนดังนี้

(1) รวบรวมข้อมูล

ผู้ตรวจสอบภายในควรตรวจสอบ สอบถาม สัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยข้อมูลที่รวบรวมควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

(1.1) ความถูกต้องหรือเชื่อถือได้ ควรเป็นข้อมูลหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่แสดงเนื้อหาตามที่ต้องการอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงและมาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ เช่น ข้อมูลหลักฐานที่ได้จากบุคคล/แหล่งภายนอกน่าเชื่อถือกว่าข้อมูลหลักฐานของหน่วยรับตรวจ ข้อมูลหลักฐานที่เป็นต้นฉบับน่าเชื่อถือกว่าภาพถ่ายสำเนา เป็นต้น

(1.2) ความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับประเด็นการตรวจสอบ ควรเป็นข้อมูลหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญและตรงตามประเด็นการตรวจสอบที่กำหนดไว้ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนในการสรุปผลการตรวจสอบ

(1.3) ความเพียงพอต่อการสรุปผลการตรวจสอบ ควรมีข้อมูลหลักฐานหรือ ข้อเท็จจริงในปริมาณหรือจำนวนที่เพียงพอต่อการสรุปผลการตรวจสอบได้อย่างสมเหตุสมผลหรือใช้อ้างอิงให้มั่นใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งทุกคนสามารถสรุปความเห็นได้อย่างเดียวกัน

(1.4) ความมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ควรเป็นข้อมูลหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่ช่วยในการควบคุมและตัดสินใจของผู้บริหาร เพื่อให้การดำเนินงานของส่วนราชการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ ข้อมูลควรมีความทันเวลาในการใช้ประโยชน์และความมีสาระสำคัญในการสรุปความเห็นหรือตัดสินใจ

(2) วิเคราะห์และประเมินผล

เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์และประเมินผลว่าผลของสภาพการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงมีความแตกต่างกับแผนหรือเกณฑ์หรือสิ่งที่ควรจะเป็นหรือควรจะเป็นสำหรับการดำเนินงานนั้นหรือไม่ หากแตกต่างจากแผนหรือเกณฑ์หรือสิ่งที่ควรจะเป็น ควรวิเคราะห์ต่อไปว่า จะเกิดผลกระทบอะไรบ้าง และมีสาเหตุมาจากอะไร ซึ่งควรมีการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร

(3) สรุปประเด็นข้อตรวจพบ

เป็นการนำข้อมูลที่วิเคราะห์และประเมินผลได้มาสรุปว่าจากการตรวจสอบได้ข้อเท็จจริงหรือข้อตรวจพบอะไรบ้างในแต่ละประเด็นการตรวจสอบ ซึ่งควรสรุปเป็นประเด็นข้อตรวจพบใน 5 เรื่อง ดังนี้

(3.1) **หลักเกณฑ์/สิ่งที่ควรจะเป็น (Criteria)** คือ สิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ ในการเปรียบเทียบกับสภาพการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงของแผนงบประมาณ ผลผลิต โครงการ กิจกรรมที่ตรวจสอบ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่เกณฑ์การตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบ

(3.2) **ข้อเท็จจริง/สิ่งที่เป็นอย่าง (Condition)** คือ ข้อเท็จจริงที่ผู้ตรวจสอบภายในได้ค้นพบในการตรวจสอบ และได้รับการตรวจสอบแน่ชัดแล้วว่าถูกต้องและมีข้อมูลหลักฐานสนับสนุน

(3.3) **ผลกระทบ (Effects)** คือ ความเสี่ยง/ผลเสียหาย/ปัญหาที่จะได้รับเนื่องจากสิ่งที่เป็นอย่างแตกต่างไปจากสิ่งที่ควรจะเป็น ซึ่งควรระบุผลกระทบที่ชัดเจนว่าเกิดจากการดำเนินงานนั้นโดยตรงหรือโดยอ้อม ผลกระทบอาจเกิดขึ้นได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ อย่างไรก็ตามการพิจารณาว่าผลกระทบนั้นมีสาระสำคัญที่ควรรายงานหรือไม่นั้น อาจพิจารณาจากความมากน้อยของผลกระทบ ความถี่ของผลกระทบที่เกิดขึ้น ผลกระทบมีขอบเขตของการเกิดกว้างไกลเพียงใด และมีระยะเวลาในการเกิดผลกระทบมากน้อยเพียงใด

(3.4) **สาเหตุ (Causes)** คือ เหตุผลของความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นกับสิ่งที่เป็นอย่าง ซึ่งควรพิสูจน์ให้แน่ชัดว่าเกิดจากเหตุผลหรือสาเหตุที่แท้จริงใดบ้าง และมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร เพื่อจะได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับสาเหตุที่เกิดขึ้น ซึ่งสาเหตุที่เกิดปัญหาส่วนใหญ่มักเกิดจากการไม่มีระบบการควบคุมภายในที่ดี หรือมีระบบการควบคุมภายในแต่ไม่ปฏิบัติตามระบบที่กำหนด ทั้งนี้ สาเหตุ อาจจำแนกได้ 4 ลักษณะคือ

(3.4.1) **สาเหตุเดียว (Single Factor)** เป็นสาเหตุที่มีปัจจัยเดียวที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น การที่โครงการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด เนื่องมาจากภัยธรรมชาติ เป็นต้น

(3.4.2) **หลายสาเหตุ (Multiple Factor)** เป็นสาเหตุที่มีหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา เช่น การที่โครงการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด เนื่องมาจากการก่อสร้างล่าช้าและการปฏิบัติงานที่ล่าช้าของกิจกรรมอื่นของโครงการ เป็นต้น

(3.4.3) **สาเหตุแทรกกลาง (Intervening Factor)** เป็นสาเหตุที่มีปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ และแต่ละประการนั้นเกิดขึ้นต่อเนื่องกันจนทำให้เกิดปัญหา เช่น โครงการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด เนื่องมาจากการก่อสร้างที่ล่าช้า ซึ่งเกิด มาจากการส่งมอบพื้นที่โครงการให้ผู้รับเหมาก่อสร้างล่าช้า ทำให้การก่อสร้างอยู่ในช่วง ฤดูฝน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดฝนตกหนักและเกิดอุทกภัยขึ้น ทำให้ผู้รับเหมาไม่สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการได้ เป็นต้น

(3.4.4) สาเหตุหลายลักษณะ (Mixed Factor) เป็นสาเหตุที่มีปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ และแต่ละประการนั้นอาจเกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกันหรือไม่เกี่ยวข้องกัน เช่น นอกจากการที่โครงการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด ซึ่งเกิดมาจากการส่งมอบพื้นที่โครงการให้ผู้รับเหมาก่อสร้างล่าช้า ทำให้การก่อสร้างอยู่ในช่วงฤดูฝน เป็นเหตุให้ผู้รับเหมาไม่สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนได้แล้ว ยังเกิดจากการปฏิบัติงานที่ล่าช้าของกิจกรรมอื่นของโครงการด้วย เป็นต้น

(3.5) ข้อเสนอแนะ (Recommendation) คือ ข้อคิดเห็น/ความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะทำให้บรรลุ ผลสัมฤทธิ์ ข้อเสนอแนะ ควรสอดคล้องและเป็นเหตุเป็นผลสนับสนุนซึ่งกันและกันกับสาเหตุ อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจสอบภายในอาจขอความเห็น/ข้อเสนอแนะจากหน่วยรับตรวจ ผู้เชี่ยวชาญและหรือผู้เกี่ยวข้องก็ได้ เพื่อให้ข้อเสนอแนะนั้นมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้ข้อเสนอแนะที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

(3.5.1) ระบุให้ชัดเจนว่า อะไรที่จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไข ใครคือผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ไข และระยะเวลาที่จะแก้ไขให้แล้วเสร็จ

(3.5.2) เป็นแนวทางการแก้ไขสาเหตุของปัญหา/ผลกระทบที่เกิดขึ้นซึ่งควรสามารถแก้ไขปัญหาและลดความเสี่ยงได้

(3.5.3) สามารถปฏิบัติได้และทันต่อเหตุการณ์

(3.5.4) ควรคำนึงถึงต้นทุน/ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เป็นไปได้และสอดคล้องกับปัญหา/ความเสี่ยง

(3.5.5) ควรเขียนในลักษณะสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยรับตรวจ

(4) บันทึกรายงาน เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ (1) – (3) มาบันทึกไว้ในกระดาษทำการ โดยให้มีรายละเอียดเพียงพอต่อการสนับสนุนผลการตรวจสอบในรายงานผลการปฏิบัติงานที่เสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ ทั้งนี้ ผู้ตรวจสอบภายในควรบันทึกข้อมูลที่สำคัญ/จำเป็นและเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตรวจสอบ และระมัดระวังมิให้มีการนำข้อมูลที่ไมถูกต้อง ไม่สมบูรณ์หรือไม่ครบถ้วนมาบันทึก พร้อมทั้งระบุแหล่งที่มาของข้อมูลไว้ด้วย

3. การรายงาน เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการปฏิบัติงานตรวจสอบ ซึ่งได้บันทึกไว้แล้วในกระดาษทำการ มาจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน โดยส่วนประกอบของรายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร เป็นข้อความโดยย่อเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานตรวจสอบของผู้

ตรวจสอบภายใน และส่วนที่ 2 รายละเอียดผลการตรวจสอบ เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับผลการตรวจสอบ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดทำรายงาน ดังนี้

(1) รวบรวมข้อมูล จากกระดาดำทำการต่างๆ ที่ได้บันทึกข้อมูลผลการตรวจสอบและสรุปประเด็นข้อตรวจพบไว้ รวมทั้งสอบถามความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าว

(2) คัดเลือกข้อมูลที่รวบรวมได้มาพิจารณาจัดลำดับและคัดเลือกกว่าข้อตรวจพบใดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและไม่มีความสำคัญ โดยรายงานผลการปฏิบัติงานควรรายงานเฉพาะข้อตรวจพบที่เป็นปัญหาที่สำคัญ สำหรับปัญหาที่ไม่มีความสำคัญควรชี้แจงให้หน่วยรับตรวจนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป

(3) ร่างรายงาน ผู้ตรวจสอบภายในควรจัดทำร่างรายงานขึ้นก่อน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของรายงาน แล้วนำไปหารือกับหน่วยรับตรวจ เพื่อหาหรือปัญหาที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นภายหลัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้ดีที่สุดต่อหน่วยรับตรวจ ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับตรวจ และทำให้รายงานนำไปสู่การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) เสนอรายงาน หลังจากที่ได้หารือกับหน่วยรับตรวจแล้ว ควรจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อรับทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

4. การติดตามผลการตรวจสอบ การติดตามผลการตรวจสอบเป็นการติดตามผลการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของหน่วยรับตรวจตามข้อเสนอแนะในรายงานการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งขั้นตอนการติดตามผลมีดังนี้

(1) วางแผนการติดตามผล คือการกำหนดวิธีการติดตามผลให้สอดคล้องกับเรื่องที่จะติดตาม โดยคำนึงถึง

(1.1) สาระสำคัญของข้อตรวจพบที่มีผลกระทบต่อภารกิจงานของส่วนราชการ

(1.2) ระยะเวลาในการติดตามผล

(1.3) บุคลากรที่ใช้ในการติดตาม ควรเป็นผู้ตรวจสอบแผนงบประมาณ ผลผลิต โครงการ กิจกรรมนั้น

(1.4) ค่าใช้จ่ายกับความคุ้มค่าในการติดตามผล

(2) ดำเนินการติดตามผล คือวิธีการสอบถามการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจว่าเป็นไปตามการสั่งการหรือไม่

(3) รายงานผลการติดตาม คือการจัดทำรายงานผลการติดตาม โดยหากเป็นการติดตามผลตามปกติ ควรรายงานผลการติดตามไว้ตอนท้ายของรายงานผลการปฏิบัติงาน ครั้งต่อไปของผู้ตรวจสอบภายใน แต่หากเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วน ผู้ตรวจสอบภายในอาจจัดทำรายงานผลการติดตามและเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อทราบและหรือพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้พอสรุป ได้ว่าการตรวจสอบการดำเนินงานเป็นกระบวนการตรวจสอบประเมินการดำเนินงานที่มีกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติการ การรายงานและการติดตามผล

3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

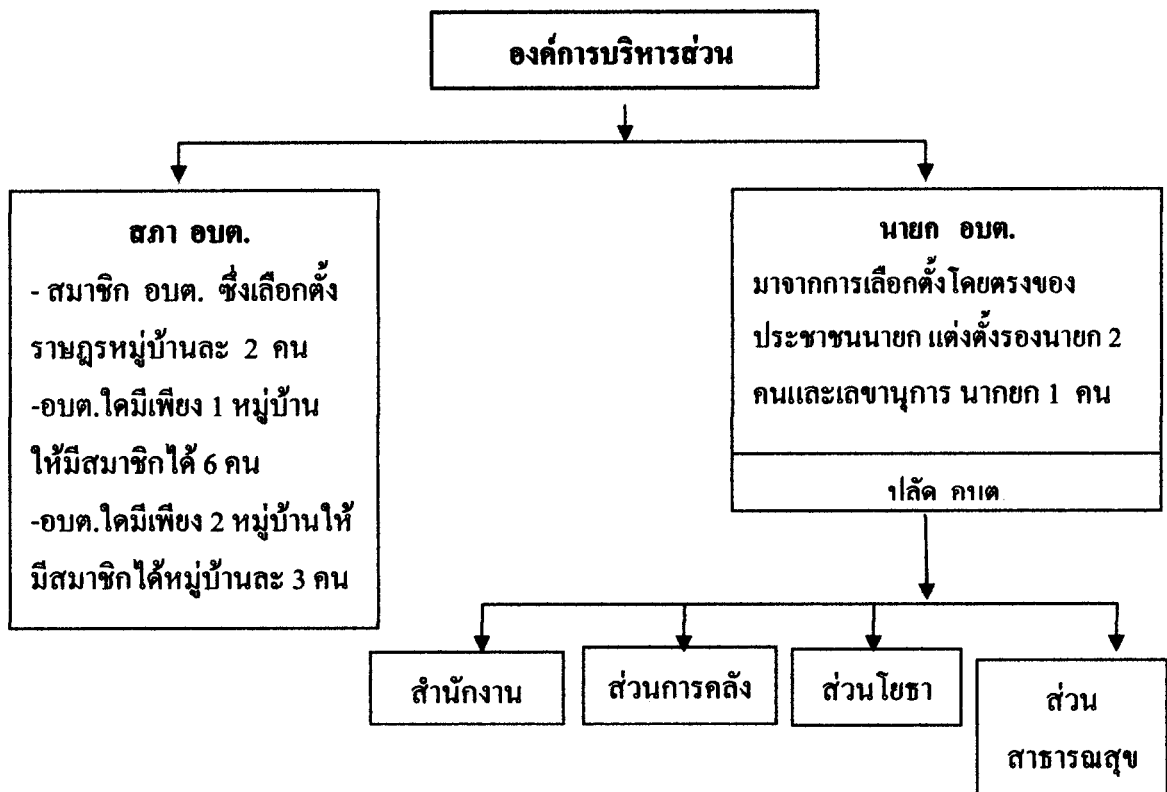
3.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างที่ประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเปลี่ยนแปลงฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์, 2542, น.29-31)

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใด มีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 มาตรา 48 บัญญัติให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 57)

2. คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองการบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งของราษฎรในเขตตำบล นายกแต่งตั้งรองนายกสองคนและเลขานุการนายก ดังรายละเอียดในภาพที่ 2.1

สรุปได้ว่า โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนหมู่บ้านละสองคน คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายก

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์ . ยุทธศาสตร์การบริหารของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร : บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด, 2542

3.2 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2.1 อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมทั้งที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ถึง พ.ศ. 2546 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (มาตรา 66) โดยมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้ (มาตรา 67) ดังนี้ (สุวิทย์ ชัยสวัสดิ์, 2542, น.37-42)

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามความสมัครใจได้ดังต่อไปนี้ (มาตรา 68)

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

12. การท่องเที่ยว

13. การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนี้ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรมหรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

3.2.2 อำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย

อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 16 ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- (5) การสาธารณสุขูปการ
- (6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- (7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (9) การจัดการศึกษา
- (10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา

และผู้ด้อยโอกาส

(11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การส่งเสริมกีฬา

- (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- (23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
- (24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (25) การผังเมือง
- (26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- (27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- (28) การควบคุมอาคาร
- (29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- (31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่ คณะกรรมการประกาศกำหนด และในมาตราที่ 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจแยกเป็นกลุ่มได้ 6 ด้าน คือ (วุฒิสาร คั่นไชย,2544,น.2-3)
- 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
  - 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต
  - 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
  - 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

- 5) ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพอสรุปได้ว่า ภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแบ่งได้ 6 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นั้น เพิ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2537 และมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ รวมถึงการใช้สิทธิแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อเนื่องตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540จนถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ที่ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งในการศึกษารั้งนี้มุ่งประเด็นศึกษาไปที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดังนั้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวโดยตรงยังมีจำนวนไม่มาก ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสังเขปดังนี้

มนัส สุวรรณและคณะ (2546, น.105-125) ได้จัดทำรายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การตรวจสอบภาคประชาชนในระบบบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น ศึกษาผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. โดยจากสถิติตัวเลขพบว่า มีประชาชนเพียงร้อยละ 52.8 เท่านั้นที่รับรู้หรือทราบว่าตนเองมีสิทธิตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และร้อยละ 80.0 ของประชาชนที่ทำการศึกษาทั่วประเทศไม่เคยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงลงไปถึงลักษณะของการตรวจสอบพบว่า บางลักษณะของการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประชาชนหรือองค์กรประชาชนเป็นสัดส่วนราวร้อยละ 90.0 ที่ไม่เคยได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเลย เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบติดตามการก่อสร้างของผู้รับเหมา การเบิกจ่ายงบประมาณและการประเมินความสำเร็จของโครงการ จุดนี้เองที่เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การบริหารจัดการที่ขาดความโปร่งใส ทูจริตและหรือสมรู้ร่วมคิดระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับเหมา

ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมี 10 ลักษณะดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
2. การเสนอความคิดเห็นในการจัดทำแผน
3. การจัดทำและกำหนดวิสัยทัศน์หรือทิศทางพัฒนา
4. การตรวจสอบแผนฯ ว่าสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นหรือไม่
5. ร่วมประชุม/รับฟังความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะเรื่องงบประมาณ
6. มีส่วนรับรู้ข้อบังคับ งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านการพิจารณาแล้ว
7. ติดตามการจัดซื้อ-จัดจ้างทุกขั้นตอน
8. ติดตามตรวจสอบการก่อสร้างและการปฏิบัติงานของผู้รับเหมา
9. ติดตามการเบิก-จ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบหรือไม่
10. ประเมินโครงการต่างๆ ว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่

เพ็ญศรี จ้อยนุแสง (2550) ได้การศึกษาการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ภูมิศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโลกกลาง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย และพบว่าระดับการศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแต่เพศและอายุไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. และได้แยกศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) พบว่า การมีส่วนร่วมทั้ง 6 อยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีต ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

วาริติน วังชัย (2545) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)ในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยในเรื่องที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2544, น. 190) กล่าวว่าถึงหลักการควบคุมโดยประชาชน มีหลักการว่าประชาชนจะต้องวางมาตรการที่จะควบคุมการใช้อำนาจของสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตามความต้องการของประชาชน ซึ่งการใช้อำนาจของรัฐโดยทั่วไป ทำได้ 2 วิธี คือ

1. ประชาชนควบคุมการใช้อำนาจของรัฐได้โดยตรงและโดยอ้อม ในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศและอำนาจประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้ง-แต่งตั้งบุคคลให้มาทำหน้าที่ต่าง ๆ ของรัฐแทนประชาชน การถอดถอนบุคลากรของรัฐ และโดยการริเริ่มขอให้ตรากฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายหรือลงประชามติในเรื่องอื่น ๆ เรียกว่า Initiative-Recall-Referendum

2. ประชาชนควบคุมอำนาจรัฐโดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น ให้สถาบันและบุคลากรของรัฐควบคุมตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกันเอง เรียกว่า Checks and Balances รัฐธรรมนูญเก่าของไทยไม่ค่อยคำนึงถึงเรื่องเหล่านี้ รัฐบาลจึงสามารถใช้อำนาจในทางทุจริต การบริหารงานไม่โปร่งใส ไม่มีประสิทธิภาพ พลเมืองไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2543, น. 16-19) ได้อธิบายถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้บัญญัติสิทธิแก่ประชาชนในการตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น ไว้อย่างกว้างขวาง ดังนี้

มาตรา 56 เป็นเรื่องสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน นอกจากนี้ยังมีสิทธิในการฟ้องร้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เมื่อมิได้ปฏิบัติตามกฎหมายบัญญัติไว้

มาตรา 58 และ 59 สิทธิของบุคคลในการได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล หรือข่าวสารสาธารณะจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนมีการอนุมัติการดำเนินโครงการ และมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ต่อองค์กรนั้น ๆ

มาตรา 65 สิทธิในการต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา 62 และ 70 สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น

มาตรา 170 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายและให้จัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอ

มาตรา 286 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3/4 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

ผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 287 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่า 1/2 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ โดยให้จัดทำร่างข้อบัญญัติ ท้องถิ่นเสนอมาด้วย

มาตรา 304 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1/4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาถอดถอนบุคคลตามมาตรา 303

สมพร ถาวรวิริยะนันท์ (2542 , น. 33-48) กล่าวถึงรัฐธรรมนูญได้บัญญัติสิทธิหรืออำนาจแก่ประชาชนในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นได้ 5 ประเด็น คือ

1. การออกเสียงประชามติเพื่อถอดถอนผู้แทนท้องถิ่นและการเสนอกฎหมาย ในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจอธิปไตยที่ใช้ในการปกครองประเทศมาจากประชาชนในรัฐ ดังนั้น การปกครองสังคมเพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขจะต้องถือมติของปวงชนในสังคมเป็นใหญ่เค็มการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยมีรูปแบบที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่แทนตน แต่ที่ผ่านมาการแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของผู้แทนประชาชนในการปกครองนั้นไม่ตรงกับเจตนาส่วนรวมของประชาชน เพราะผู้แทนยังมีผลประโยชน์ผูกพันกับวิธีการที่ให้ประโยชน์แก่ตนเองและพรรคการเมืองที่ตนสังกัด ดังนั้นประชาชนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมและมีส่วนในการเป็นเจ้าของประเทศย่อมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมหรือตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้แทนประชาชน ซึ่งการตรวจสอบนั้นมิได้จำกัดเฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ประชาชนควรจะใช้อำนาจอธิปไตยได้ช่วยตนเองในเรื่องสำคัญ ๆ หรือที่เรียกกันว่าประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 2 ประการ คือ

1) ประชาชนต้องเป็นผู้ริเริ่ม โดยการเริ่มนั้นต้องมีสภาพบังคับให้มีการเริ่มต้นกระบวนการ

2) ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นลักษณะของประชาธิปไตยทางตรงไว้ 2 รูปแบบ คือ

1.1 การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามมาตรา 286 ซึ่งเป็นการถอดถอนในลักษณะ Recall คือ การถอดถอนเป็นรายบุคคล ซึ่งต้องริเริ่มโดยประชาชน และเป็นการตัดสินใจโดยประชาชน คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง จำนวนไม่น้อยกว่า $\frac{3}{4}$ ซึ่งตาม พรบ. ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 5 ได้รองรับสิทธิดังกล่าว โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่одำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพราะสาเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ซึ่งการดำเนินการเข้าชื่อนั้นให้ดำเนินการตามมาตรา 6 แห่ง พรบ. นี้

1.2 การเสนอขอบัญญัติท้องถิ่น ตามมาตรา 287 ประชาชนสามารถริเริ่มกระบวนการนิติบัญญัติในระดับท้องถิ่น โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า $\frac{1}{2}$ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น แต่ในการเสนอร่างกฎหมายที่เป็นประชาธิปไตยทางตรงแท้จริงนั้นมีหลักการสำคัญคือ ถ้าสภาไม่รับร่างกฎหมายนั้น หรือรับโดยมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขต้องนำร่างกฎหมายนั้นมาให้ประชาชนตัดสินใจโดยการทำประชามติ ซึ่งตามมาตรา 287 ไม่มีการบัญญัติหลักการดังกล่าว จึงขาดองค์ประกอบเรื่องการตัดสินใจโดยประชาชน

ในการดำเนินการให้เป็นไปตาม พรบ. ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอ ข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อดำเนินการให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ และให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์แห่ง พรบ. นี้ มาตรา 5

2. การรับฟังความเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์

ตามมาตรา 59 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งในปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539 ประชาชนสามารถร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้จัดทำประชาพิจารณ์ขึ้นได้ กรณีพบว่า การดำเนินการของท้องถิ่นอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม อาชีพ ความปลอดภัย วิถีชีวิต หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชุมชนหรือสังคม ตามระเบียบข้อ 7 และ 8 ซึ่งข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะที่เกิดจากการประชาพิจารณ์จะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจให้แก่หน่วยงานของรัฐ เป็นการลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น

3. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา 56 ให้สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมด้วยรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน และสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าว นับว่าเป็นไปตามหลักการและแนวคิดเรื่องสิทธิชุมชน (Community rights) ซึ่งเป็น การตอบโต้กับการพัฒนาตามแนวทางทุนนิยม ด้วยการให้ชุมชนมีสิทธิในการเลือกที่จะรับหรือไม่ รับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ของชุมชนอันเป็นการแสดงถึงการใช้อำนาจตามระบอบ ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

4. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น การบริหารงาน บุคคลส่วนท้องถิ่นแต่เดิมผูกขาดโดยรัฐ แม้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็แทบจะไม่มีสิทธิ ในองค์กรบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ดังนั้นรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 248 จึงให้ อิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารงานบุคคล และมาตรา 288 ได้เปิดโอกาสให้ ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมกับองค์กรบริหาร บุคคลส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ โดยการเข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการพนักงานท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ห่างไกลจากประชาชนในท้องถิ่น โดยทั่วไป

5. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนท้องถิ่น ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความดูแล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่เดิมนั้นเป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่เปิดเผย ต่อมารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้เป็นสิทธิของบุคคลในการได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร โดยพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ ทางราชการ ซึ่งรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือเป็นการปกครองที่โปร่งใสประชาชนสามารถตรวจสอบการ ปกครองของรัฐได้และสะท้อนความต้องการของประชาชน ซึ่งความโปร่งใสในการใช้อำนาจรัฐจะ ทำให้เกิดการตรวจสอบยับยั้งเพื่อให้การใช้อำนาจรัฐเป็นไปโดยถูกต้องและเป็นการป้องกันการ ททุจริต คอร์รัปชัน และยังเป็น การปกครองที่ประชาชนได้รับความเป็นธรรมในการพิทักษ์สิทธิ เสรีภาพ จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้ คือ เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้ สิทธิทางการเมืองได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงบนข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ได้รับ

สุรสีห์ โกศลนาวิน (2543, น. 14-15, 18-19) ยังกล่าวอีกว่า ในการใช้กฎหมาย ข้อมูลข่าวสารโดยประชาชนเพื่อกำกับการใช้อำนาจรัฐนั้น ข้อมูลข่าวสารจะเป็นฐานในการ ร้องเรียน การใช้สิทธิ ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูล ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบและ ร่วมรับผลการเปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งการตรวจสอบจะนำไปสู่การบังคับให้ต้องมี

การรับผิดชอบในสังคม สามารถลดโอกาสความไม่ยุติธรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการทุจริตคอร์รัปชัน กฎหมายข้อมูลข่าวสารมีวิธีที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ 3 วิธี คือ

1. องค์กรของรัฐต้องพิมพ์จัดพิมพ์สิ่งที่ประชาชนควรรู้ลงในราชกิจจานุเบกษา
2. องค์กรของรัฐต้องจัดตั้งห้องแสดงข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้
3. องค์กรของรัฐต้องให้ข้อมูลที่ตนครอบครองเรื่องที่ประชาชนอยากรู้เว้นแต่ไม่สามารถเปิดเผยได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

บรรจบ อิศคุลย์ และคณะ (2515, น. 2-4) ได้ทำการศึกษาลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่าอุปสรรคต่อการปกครองได้แก่

1. พื้นฐานการศึกษาของประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอที่จะให้เข้าร่วมในกิจการทางการเมืองการปกครองได้อย่างเหมาะสม

2. สถาบันการศึกษายังขาดการปลูกฝังอุดมการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการสร้างสรรคบุคคลให้รู้ถึงสิทธิหน้าที่ และให้มีคุณลักษณะที่สนับสนุนระบอบการปกครองรูปนี้เท่าที่ควร

3. ฐานะทางเศรษฐกิจ มาตรฐานการครองชีพ และรายได้ของประชาชนยังต่ำอยู่ ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน จำนวนคนว่างงานมีมาก

4. ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบทอย่างกระจัดกระจาย การประกอบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จึงเป็นไปได้ยาก

5. อุปสรรคของการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ยังคงเป็นปัญหาสำคัญอยู่ ประชาชนไม่สามารถทราบติดตามข่าวสาร เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และการบริหารงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่

6. ประชาชนยังไม่มี การรวมกลุ่มกันเองอย่างเป็นระเบียบ เช่นในลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพล เป็นต้น

7. ประชาชนไม่สนใจการเมืองการปกครองเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการดังได้กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเท่าที่พฤติกรรมทางการเมืองผ่านมาหรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การปกครองแต่ละครั้งก็ดี ก็ปรากฏว่าประชาชนไม่ค่อยรู้สึกกระทบกระเทือนหรือเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

8. สถาบันสังคมหลายสถาบันของไทย ยังไม่ส่งเสริมและสอดคล้องระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

9. ผู้นำทางการเมืองการปกครองและข้าราชการทั้งในระดับสูง(Elites)ระดับบริหาร (Bureaucrats)และระดับต่ำ (Rank & File) ยังมีทัศนคติแบบเจ้าขุนมูลนาย(Feudalist characteristics) และบทบาทที่ขัดต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยอยู่มาก

10. ประชาชนยังมีความรู้สึกว่ “การเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ประชาชนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามเท่านั้น”

11. บุคคลบางกลุ่มมีความรู้สึกว่ การที่จะให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย สมบูรณ์ได้นั้น จะต้องใช้เวลานานพอสมควร เพราะประเทศตะวันตกบางประเทศ เช่น อังกฤษ ใช้เวลาพัฒนาประชาธิปไตยหลายร้อยปี

ถม ทรรศย์เจริญ (2523) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่ เพศ รายได้ การศึกษา และการเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งการได้รับฟังข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ถฮ้าน วุฒกรรมรักษา (2526) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลทุ่งพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน แต่มีผลต่อปริมาณการเข้ามามีส่วนร่วม ผู้ที่มีฐานะดีจะเข้ามามีส่วนร่วมทุกครั้งมากกว่าผู้ที่ค้ำยกว่า

2. สถานภาพทางสังคมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนผู้นำท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนธรรมดา นอกจากนี้เพศ และความต้องการความสะดวกสบาย ก็เป็นปัจจัยสำคัญเช่นเดียวกัน

สุจินต์ คาววิระกุล (2527) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี 2527 ผลการศึกษาพบว่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมในการสละแรงงาน การสละเงิน วัสดุ อุปกรณ์ การติดตามผลการดำเนินงาน และการแสดงความคิดเห็น น้อยตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมการู้สึกว่ตัวเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน การมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน ความต้องการเกียรติ และการได้รับการชักชวนจากกรรมการหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน นายอำเภอ และพัฒนาการอำเภอ

3. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ การเป็นเจ้าของที่ดิน ความคาดหวังต่อรางวัล และความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน

สกน จันทักษ์ (2527) ศึกษาปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล ได้แก่ การที่หัวหน้าครัวเรือนมีการติดต่อกับพัฒนากรประจำตำบล การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับฟังข่าวสาร การเป็นหรือเคยเป็นผู้นำท้องถิ่น ส่วนปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล ได้แก่ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ (2528) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาของประชาชนในหมู่บ้านชากงน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาหิน ตำบลวังน้ำลาด อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมขั้นประเมินผลเลย อันดับรอง ๆ ลงไป คือ ค้นหาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ไข และขั้นตัดสินใจในการเลือกแนวทางแก้ไขและวางโครงการแก้ปัญหา ส่วนขั้นตอนปฏิบัติตามโครงการและรับผลประโยชน์จากโครงการเป็นขั้นตอนที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในรูปแบบการใช้แรงงานมากที่สุด รองลงมาคือ ออกเงิน วัสดุ ร่วมประชุม และร่วมแสดงความคิดเห็น

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

1) ในขั้นค้นหาปัญหา ได้แก่ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ตำแหน่งทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับผู้นำท้องถิ่น และความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาชุมชน

2) ในขั้นตัดสินใจเลือกแนวทาง ได้แก่ อาชีพ รายได้ อายุ ตำแหน่งทางสังคม การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ความคาดหวัง

3. สาเหตุสำคัญของการไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชน ได้แก่ ไม่มีเวลาต้องใช้เวลาประกอบอาชีพมากไม่กล้าเกรงจะไม่มีผู้รับฟังความคิดเห็น ความเข้าใจผิดคิดว่ากิจกรรมพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องของผู้นำ ความคิดที่ว่ากิจกรรมพัฒนาชุมชนไม่สอดคล้องกับสภาพ และการมีฐานะยากจน

สมใจ เข้มเจริญ (2531) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษากรณี ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าไม้ ได้แก่ อายุ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวน

ที่คืนที่ใช้ประโยชน์ ความรู้ ความคิดเห็น การได้รับข่าวสาร เชื่อเพลิงที่ใช้หุงต้มและความเห็น
พ้องต้องกันของเพื่อนบ้านเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2530) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
ชุมชนของผู้อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านจัดสรรเทพประทาน
อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมืองมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาชุมชนของผู้อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรของตนเอง ในด้านการบำรุงรักษาและติดตามผลการ
พัฒนาชุมชนมากที่สุด ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ การ
เป็นผู้นำทั้งในและนอกชุมชน เป็นสมาชิกกิจกรรมกลุ่ม การติดต่อผู้นำ และการได้รับข่าวสาร
เกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชนนั้น ส่วนปัจจัยทางด้านระดับการศึกษา และความรู้ความเข้าใจในรูป
บริหารชุมชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2534) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารการพัฒนาของสภา
ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนสามารถทำให้บริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพมาก
ขึ้น หากได้เข้ามามีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล
ตรวจสอบผลการดำเนินงาน โครงการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ
สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

สมควร ชันเงิน (2534, น. 108, 110-111) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการสภาตำบลยังมี
มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ แต่จากการศึกษาพบว่า

1. ระดับการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดต่อการเรียนรู้ทางการเมือง
2. การติดตามข่าวสารการบ้านการเมือง ซึ่งมีผลมาจากระดับการศึกษา
3. โลกทัศน์ทางการเมือง

จากการวิจัย พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองบางเรื่อง เช่น การประชุม การเสนอ
ความคิดเห็น การเลือกตั้ง การร้องเรียน การติดตามนโยบายของรัฐ นั้นเป็นกิจกรรมที่เป็นหน้าที่
ตามตำแหน่งที่จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และการออกคำสั่งจากทางราชการ ซึ่ง
สะท้อนให้เห็นว่าไม่ได้เกิดจากแรงจูงใจในการให้มีส่วนร่วม

นอกจากนี้การส่งเสริมแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นนั้น ปัจจัย
สำคัญคือการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยหลักการของความมีศักดิ์ศรีแห่ง
ความเป็นคนอย่างเท่าเทียมกัน ความสามารถร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมรักษา
ผลประโยชน์ของตนและท้องถิ่น ควบคู่กับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจความเลื่อมใสศรัทธา

ในอุครการณ์ประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนเพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ และการส่งเสริมให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการดำเนินงานและสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

ปฤษฎา บุญเจือ (2536) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนในโครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับปานกลาง

2. เพศ รายได้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมพัฒนาชุมชน ความเป็นผู้นำ และการคาดหวังผลตอบแทน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

วัชรภรณ์ เอี่ยมสะอาด (2538) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม สิ่งจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การติดต่อผู้นำชุมชน การได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม รายได้เฉลี่ยของครอบครัว การมีตำแหน่งในชุมชน ความเข้าใจในงานของกลุ่มสตรี ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ส่วนตัวแปรอายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม

พัฒนพงษ์ เลขะโฆษ (2539) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีจังหวัดจันทบุรี พบว่า เพศ การได้รับข่าวสารจากวารสารหรือเอกสาร การพบปะพูดคุยข้าราชการ การเข้าร่วมประชุมกับข้าราชการ การพบปะพูดคุยกับนักการเมือง การพบปะพูดคุยกับสมาชิกสภา อบต. และความรู้ความเข้าใจต่อ อบต. มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล

อรอนงค์ ธรรมกุล (2539) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า

1. กลไกสำคัญที่ทำให้สมาชิกขององค์กรชาวบ้านมีส่วนร่วม มีการเรียนรู้ มีความเชื่อและมีอุดมการณ์ ได้แก่ ความผูกพันเป็นเครือญาติ ตลอดจนการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้นำและสมาชิกมีบทบาทร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วิธีการในกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมประชุมอภิปรายปัญหา ร่วมกัน การร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม และการร่วมประเมินสรุปผลกิจกรรมที่ดำเนินการ

3. ปัจจัยที่ทำให้องค์กรชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ความผูกพันเป็นเครือญาติ การมีปัญหาร่วมกัน การสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน และภาวะเศรษฐกิจ

อรอนงค์ ธรรมกุล(2539, น. 12) พบว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาสังคมไทย รวมทั้งความเกรงใจการดิ้นรนที่พึ่งของชาวชนบท อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนในอาชีพและรายได้ ไม่มั่นใจในสถานภาพทางสังคมของตนเอง และกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนขององค์กรหลักท้องถิ่น เช่น สภาตำบล กรรมการหมู่บ้าน ที่ไม่กระจายผลถึงกลุ่มคนยากไร้

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2539) พบว่าอุปสรรคที่เป็นตัวขัดขวางการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่เกษตรกร คือ ระบบอุปถัมภ์ ส่วนปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา กลุ่มของชาวนารับจ้าง มีทั้งปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่ขัดขวางอันเป็นเหตุให้การก่อตั้งกลุ่มชะงัก

สนิท ขาวสอาด (2539) ศึกษาเรื่องปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณีโครงการประปาหมู่บ้าน อำเภอเมืองนครพนมและอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำ ทั้งด้านผู้นำทางสังคมและผู้นำในครอบครัว ปัจจัยด้านการจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐ ในด้านการนิเทศงาน ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ และผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสาธารณะท้องถิ่น

ไพฑูลย์ เป้าเงิน (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณี อำเภอม่วงสามสิบจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตน้อย
2. ลักษณะการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของประชาชน คือ มีส่วนร่วมในด้านร่วมตรวจสอบ ร่วมออกแรง และร่วมพิจารณาโครงการมีส่วนร่วมน้อย ในด้านร่วมประชุม ร่วมดำเนินตามโครงการ และร่วมตัดสินใจมีส่วนร่วมมาก
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อยู่ในตำบล ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก ตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์ อาชีพ กรรมสิทธิ์ในที่ดิน การได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มออมทรัพย์

สุพัฒน วงศ์คำพันธ์ (2539) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตสุขภาพ : ศึกษาเฉพาะกรณี เขตสุขภาพนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษา พบว่า

1. ในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาน้อย แต่เมื่อแยกเป็นด้านประชาชนมีส่วนร่วมมากในด้านการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นและการค้นหาปัญหา แต่ในส่วนการกำหนดปัญหาและวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่น การประเมินผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมน้อยมาก

2. เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตสุขภาพ

3. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

บรรจง กนะกาศย์ (2540) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคม ความรู้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาป่าชายเลน ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลน ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชายเลน คือ การติดต่อสื่อสารและการคาดหวังผลประโยชน์จากการร่วมพัฒนาป่าชายเลนของประชาชน

อำภรณ์ ช่างเกวียน (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลนชุมชน ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจสำคัญที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชายเลนชุมชน คือ การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ความตระหนักถึงผลเสียของความเสื่อมโทรมของป่าชายเลนต่อชีวิตครอบครัว และการที่เพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้องชักชวนให้เข้าร่วมในการพัฒนาป่าชายเลนชุมชน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลนชุมชน คือ แรงจูงใจภายใน แรงจูงใจทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม สถานภาพทางสังคม การรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากสื่อ อายุ สถานภาพการสมรสและเพศ

ปรีชญา ศรีภา (2540) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมืองของแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80 เมื่อแยกการมีส่วนร่วมตาม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน จะมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.5 ขึ้นวางแผนการพัฒนาและขึ้นดำเนินการพัฒนา ร้อยละ 34.2

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่า มี 5 ปัจจัย คือ ระดับการศึกษา อุดมการณ์ประชาธิปไตย การติดต่อสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์ และบุคลิกความเป็นผู้นำในอุดมคติ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน คือ เพศ อายุ รายได้ สมาชิกภาพ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

มนตรี นาคสมบูรณ์ (2540, น. 91-93) การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการเมืองการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการเมืองการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ อบต. ให้เป็นที่รู้จักในหมู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ประชุมของ อบต. แผนพัฒนา อบต. ให้ประชาชนในตำบลรับทราบ และมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในตำบลเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบกิจกรรมต่าง ๆ และขอความร่วมมือจากประชาชนในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมด้วย อาทิเช่น ให้ประชาชนมีหน้าที่ตรวจนับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน

4. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วม ได้แก่ รายได้ และการศึกษา

5. เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร และการได้รับความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการเมืองการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

ไพรัตน์ เจริญ (2534) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับข้อจำกัดของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นว่า มีสาเหตุหลักรวม 2 ประการ คือ

1. ทักษะคนที่ถืออำนาจต่อการพัฒนา โดยการพัฒนาท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จได้นั้น ทักษะของผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการส่วนท้องถิ่นต้องถืออำนาจต่อการพัฒนาด้วย

2. อำนาจหน้าที่และประสิทธิภาพการบริหาร ซึ่งพิจารณาได้ทั้งนโยบายของสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารกับพนักงานประจำที่จะนำนโยบายของผู้บริหารไปปฏิบัติ

พรศรี ใจชื่อ (2523, น. 102-111) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลำปาง พบว่า

1. คุณสมบัติพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ระดับมาตรฐานในการครองชีพ การเป็นหัวหน้าครัวเรือน ความสำคัญทางด้านการเมืองแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. การได้รับการประชาสัมพันธ์จากสื่อมวลชน เพื่อนบ้าน ญาติ และผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งจะมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ธงชัย วงเหรียญทอง (2520) ศึกษาสภาตำบลกับการพัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่นไทย เมื่อปี 2520 ซึ่งสภาตำบลยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงได้เสนอวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพของสภาตำบลในการให้ประโยชน์แก่ประชาชน การดำเนินงานของสภาตำบลควรมีการประชาสัมพันธ์ ด้วยการคิดป้ายบอกให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเห็นว่า เงินภาษีของตัวได้สร้างประโยชน์ให้กับท้องถิ่น

นิรันดร์ คำเสมานันท์ (2541, น. 50-51) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทการควบคุมฝ่ายบริหารของฝ่ายนิติบัญญัติในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมทำให้การควบคุมตรวจสอบถูกสกัดกั้น ได้แก่

1. ระดับการศึกษา คนที่มีการศึกษาสูงจะทำการควบคุมตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ระบบอุปถัมภ์ ที่เป็นวัฒนธรรมและค่านิยมของคนไทยในชนบท ที่ปลูกฝังให้เป็นสังคมเครือญาติ มีการพึ่งพากันระหว่างฝ่ายที่เข้มแข็งและฝ่ายที่อ่อนแอกว่า ประกอบกับลักษณะสังคมของประชาชนภายในตำบลเป็นสังคมขนาดเล็ก ทำให้ระบบอุปถัมภ์มีความเข้มแข็งสูง สถานภาพทางสังคม อิทธิพลและอำนาจของตัวบุคคลจะเป็นตัวบั่นทอนมิให้มีการควบคุมตรวจสอบอย่างเต็มที่

ยุทธนา นาผล (2542, น. 83-84, 88) ได้ศึกษาทัศนะของคณะกรรมการพัฒนาสตรีแม่บ้าน ด้านการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสระปลา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตลอดจนการควบคุมกำกับดูแล ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งในด้านการให้ความร่วมมือ การพัฒนา การเสียดำเนินการให้กับ อบต. แต่ในด้านการตรวจสอบการกำกับดูแลประชาชนมีบทบาทในเรื่องนี้น้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมของคนไทยที่ไม่อยากจะไปก้าวก้าวก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม

ทั้งนี้จากแบบสอบถามได้เสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณโดยการจัดทำประชาพิจารณ์ ส่วนข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา ได้เสนอให้ส่งเสริมกระตุ้นให้ประชาชนสนใจเข้ามาช่วยในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านความคิดเห็นการตรวจสอบ ตลอดจนความร่วมมือต่าง ๆ โดยสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ให้ตระหนักถึงความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมใจ

ศุภชัย เชื้อกฤษณะ (2542, (1)-(2), 50-51) ได้ศึกษาถึงแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาประการหนึ่งพบว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เกิดโครงการกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เป็นผู้ตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากขึ้น

นอกจากนี้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับสูง ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลมีมากมาย และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบ ควบคุม แต่ประชาชนที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ทราบบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และได้เสนอว่า กระบวนการที่จะแก้ไขต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตระหนักถึงปัญหาของประเทศชาติ โดยส่วนรวมที่กำลังประสบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ และการผันผวนทางการเงินของประเทศและโลกในปัจจุบัน ให้มีแนวคิดร่วมกันในการทำงานให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดโครงการ การบริหารโครงการ การตรวจสอบและประเมินผลเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นอย่างเต็มที่ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ในการควบคุมองค์การบริหารส่วนตำบลและให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากยิ่งขึ้น

แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพราะการวางแผนเป็นกระบวนการอันสำคัญยิ่งในการบริหาร แผนจะเป็นสิ่งชี้ให้เห็นเป้าหมายขององค์การ การวางแผนพัฒนาตำบลที่ครอบคลุมถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การตรวจสอบ การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้น จากการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในขั้นตอนต่าง ๆ

วันนี้ นนทศิริ (2543, น. 104-105) ได้ศึกษาวิจัยถึงองค์ประกอบของความเข้มแข็งของ อบต. พบว่า ในเรื่องการเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรมีส่วนร่วมใน อบต. มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรมีส่วนร่วมใน อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดกิจกรรมเวทีประชาคม การแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมเวทีประชาคม การจัดประชุมประชาชน กลุ่มหรือองค์กรเพื่อสำรวจข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การเชิญกลุ่ม หรือองค์กรต่าง ๆ ให้เข้าฟังการประชุม อบต. การขอรับข้อมูลข่าวสารของประชาชน กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ในด้านการบริหารงานและการดำเนินงานของ อบต. การเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาตำบลประชาชน กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ การประกวดผลการดำเนินงานของ อบต. ให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ได้รับความรู้ และการประชาสัมพันธ์สิทธิและหน้าที่ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับ อบต. ส่วนประเด็นที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การเข้าฟังการประชุม อบต. ของประชาชน กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ การเป็นกรรมการตรวจสอบพัสดุของ อบต. ของประชาชน กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ และการจัดกิจกรรม อบต. สัญจร แสดงให้เห็นว่า อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในระดับขั้นพื้นฐานเท่านั้น และจากผลการศึกษายังพบอีกว่าประชาชน กลุ่มหรือองค์กรไม่เห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมใน อบต. ดังนั้น อบต. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรมีส่วนร่วมใน อบต.

วิศรา รัตนสมัย (2543, น. 118-133) ศึกษาเรื่อง การรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีระดับความสนใจและความตระหนักเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในระดับปานกลาง ในขณะที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกในเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในระดับสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกที่เกี่ยวกับ อบต. แล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความตระหนักสำนึกในการตรวจสอบด้วย ซึ่งสื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่ทั้งในด้านการให้ความรู้ ขอมูลข่าวสาร และจะต้องทำให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่เกิดความตระหนักในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ได้แก่

1. การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนซึ่งช่วยยกระดับการรู้หนังสือและทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น ทั้งจาก โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจและความใกล้ชิดของประชาชน

2. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และศาสนา มีผลต่อความสนใจและความตระหนักในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อาทิเช่น การเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ อบต. ผู้ที่มีการศึกษาดีและรายได้ดี มักจะมีโอกาสเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารได้ค่อนข้างมาก และข่าวสารที่ได้รับมักจะข่าวสารจากส่วนกลางมากกว่าในท้องถิ่นเพศชายมักมีบทบาททางการเมืองและการติดตามข่าวสารทางการเมืองเพื่อใช้เป็นหัวข้อในการสนทนาระหว่างกลุ่มมากกว่าเพศหญิง

3. นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนมีความรู้สึกว่าการทุจริตในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นเรื่องปกติ และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างการเข้าร่วมฟังประชุมสภาอบต. เป็นเรื่องไร้ประโยชน์ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากทัศนคติ วัฒนธรรม ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังลึกในสังคมไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาในเชิงสำรวจ ประกอบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) โดยมีระเบียบวิจัยดังนี้

1. ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 17 อำเภอในเขตจังหวัดหนองคาย ตามหลักฐานทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2550 (ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง, 2551) ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 3.1 จำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารส่วนตำบลที่ทำการศึกษา ในครั้งที่ผ่านมามีในจังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารส่วนตำบลที่ทำการศึกษา ในครั้งที่ผ่านมามีในจังหวัดหนองคาย

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
1	เมือง	25,283	25,768	51,051	
2	ท่าบ่อ	21,975	22,394	44,369	
3	บึงกาฬ	28,558	28,331	56,880	
4	พรเจริญ	9,424	9,375	18,799	
5	โพนพิสัย	32,990	32,873	65,863	
6	โซ่พิสัย	31,828	21,441	43,269	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
7	ศรีเชียงใหม่	8,375	8,635	17,010	
8	สังคม	7,220	6,965	14,185	
9	เซกา	24,352	24,025	48,377	
10	ปากคาด	9,130	8,939	18,069	
11	บึงโขงหลง	9,889	9,769	19,658	
12	ศรีวิไล	9,966	9,806	19,772	
13	นุงค้ำ	4,614	4,585	9,199	
14	สระใคร	9,028	8,822	17,850	
15	เฝ้าไร่	17,770	17,719	35,489	
16	รัตนวาปี	13,014	13,211	26,225	
17	โพธิ์ตาก	5,394	5,411	10,805	
	รวม	268,810	258,069	516,870	

ที่มา: ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, (2551)

1.2 ขอบเขตพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย รวม 17 อำเภอ มีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบล 103 แห่ง(บันทึกที่องคิน 2551,น.298-305) ซึ่งมีขั้นตอนในการเลือกพื้นที่เป้าหมายเพื่อทำการศึกษาดังนี้

1.2.1 ในการศึกษาดำเนินการเริ่มต้น โดยการแยกชั้นภูมิโดยอาศัยการแยกประเภทอำเภอต่างๆ ในจังหวัดหนองคายที่มีทั้งสิ้น 17 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอบึงกาฬ อำเภอพรเจริญ อำเภอโพนพิสัย อำเภอโซ่พิสัย อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม อำเภอเซกา อำเภอปากคาด อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล อำเภอทุ่งค้ำ อำเภอสระใคร อำเภอเฝ้าไร่ อำเภอรัตนวาปี อำเภอโพธิ์ตาก

1.2.2 คัดเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นตัวแทนของแต่ละอำเภอในจังหวัดหนองคาย ในแต่ละขนาดด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random) ใช้วิธีการจับฉลากเพื่อคัดเลือกกลุ่ม

ตัวอย่าง ซึ่งผลจากการสุ่มตัวอย่างขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละอำเภอในจังหวัดหนองคาย ผลที่ได้จากการสุ่มแบบง่าย (Simple Random) ของทั้ง 17 อำเภอ ดังนี้

- 1) อำเภอเมืองหนองคาย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเสีถาย
- 2) อำเภอท่าบ่อ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา
- 3) อำเภอบึงกาฬ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์
- 4) อำเภอพรเจริญ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแฝก
- 5) อำเภอโพนพิสัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลจุมพล
- 6) อำเภอโซ่พิสัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโซ่พิสัย
- 7) อำเภอศรีเชียงใหม่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ
- 8) อำเภอสังคม คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อ
- 9) อำเภอเซกา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลซาง
- 10) อำเภอปากคาด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลปากคาด
- 11) อำเภอบึงโขงหลง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงโขงหลง
- 12) อำเภอศรีวิไล คือ องค์การบริหารส่วนตำบลชมพูพร
- 13) อำเภอนุ่งคล้า คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกวาง
- 14) อำเภอสระใคร คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแฝง
- 15) อำเภอเฝ้าไร่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเฝ้าไร่
- 16) อำเภอรัตนวาปี คือ องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนวาปี
- 17) อำเภอโพธิ์ตากคือ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก

1.2.3 สุ่มตัวอย่างจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ทำการศึกษา โดยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

1.3.1 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีแบบบังเอิญ(Accidental Sampling) และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่จะทำการศึกษา โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ซึ่งค่าความคลาดเคลื่อน (e) คือ 0.05 ในการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N [e]^2}$$

เมื่อ e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในที่นี้ค่าที่ใช้ คือ 0.05

N คือ ขนาดของประชากร
n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{516,877}{1 + 516,877 [0.05]^2}$$

$$n = 399.7415 \text{ หรือ } 400$$

ดังนั้น n หรือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ 400

1.3.2 จากผลการจากการคำนวณประชาชนซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกของขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 17 อำเภอในเขตจังหวัดหนองคาย ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากนั้นผู้ศึกษาได้ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามสัดส่วนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 17 แห่ง ผลปรากฏดังรายละเอียดในตารางที่ 3.2 ดังนี้

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายของขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 17 อำเภอในเขตจังหวัดหนองคาย

ลำดับ	อำเภอ	อบต.	จำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง			จำนวน แบบสอบถาม
			ชาย	หญิง	รวม	
1	เมือง	สีกาย	1,308	1,337	2,642	13
2	ท่าบ่อ	โพนสา	1,115	1,123	2,238	11
3	บึงกาฬ	โนนสมบูรณ์	3,298	3,244	6,542	32
4	พรเจริญ	ป่าแฝก	1,860	1,968	3,828	19
5	โพนพิสัย	จุมพล	5,437	5,388	10,825	53
6	โซ่พิสัย	โซ่พิสัย	3,102	3,056	6,158	30
7	ศรีเชียงใหม่	บ้านหม้อ	1,675	1,745	3,420	17
8	สังคม	แก้งไก่อ	897	909	1,806	9
9	เซกา	ซาง	3,014	2,978	5,992	29
10	ปากคาด	ปากคาด	1,349	1,263	2,612	13
11	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง	2,463	2,476	4,939	24
12	ศรีวิไล	ชมพูปร	2,689	2,617	5,306	26
13	นุ่งคล้า	โคกกวาง	1,611	1,589	3,200	15
14	สระใคร	บ้านฝาง	3,579	3,560	6,385	31

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	อบต.	จำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง			จำนวน แบบสอบถาม
			ชาย	หญิง	รวม	
15	เฝ้าไร่	เฝ้าไร่	3,791	3,790	7,581	37
16	รัตนวาปี	รัตนวาปี	2,717	2,735	5,452	26
17	โพธิ์ตาก	โพธิ์ตาก	1,556	1,599	3,155	15
รวมทั้งสิ้น			41,461	41,377	82,055	400

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire Method) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายของขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 17 อำเภอในเขตจังหวัดหนองคายเป็นผู้ตอบ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเก็บรายละเอียดข้อเท็จจริง ซึ่งจะมีการแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 6 ข้อ เป็นมาตรวัดข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นชุดคำถามที่ให้เลือกตอบคำตอบใดคำตอบหนึ่ง(Check list)และเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ใน 4 ด้าน รวมคำถามจำนวน 55 ข้อ เป็นชุดคำถามที่เป็นมาตรวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้มาตรวัดจัดอันดับ (Rating Scale) โดยให้คะแนน

มากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
มาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในลักษณะคำถามแบบเปิด (Open-Ended Question)

3. การเก็บรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม(Field Data Collection) ร่วมกับผู้ช่วยที่เป็นพนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลที่ทำการศึกษ โดยการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองยังองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 17 แห่ง ให้พนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลที่ทำการศึกษช่วยในเก็บข้อมูลภาคสนาม และให้ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำส่งยังสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดและดำเนินเข้าเก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยแจกและเก็บแบบสอบถามในช่วง 26 สิงหาคม 2552 ถึง 20 กันยายน 2552 โดยสามารถรวบรวมได้ครบถ้วนรวมจำนวน 400 ชุด ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.3 ซึ่งแยกเป็นรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.3 จำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายของขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 17 อำเภอในเขตจังหวัดหนองคาย

ลำดับ	อำเภอ	อบต.	จำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง			จำนวนแบบสอบถาม
			ชาย	หญิง	รวม	
1	เมือง	สีกาย	1,308	1,337	2,642	13
2	ท่าบ่อ	โพนสา	1,115	1,123	2,238	11
3	บึงกาฬ	โนนสมบูรณ์	3,298	3,244	6,542	32
4	พรเจริญ	ป่าแฝก	1,860	1,968	3,828	19
5	โพนพิสัย	จุมพล	5,437	5,388	10,825	53
6	โซพิสัย	โซพิสัย	3,102	3,056	6,158	30
7	ศรีเชียงใหม่	บ้านหม้อ	1,675	1,745	3,420	17
8	สังคม	แก้งไก่อ	897	909	1,806	9
9	เซกา	ซาง	3,014	2,978	5,992	29
10	ปากคาด	ปากคาด	1,349	1,263	2,612	13
11	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง	2,463	2,476	4,913	24

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

12	ศรีวิไล	ชมพูนุท	2,689	2,617	5,306	26
13	บุงค้ำ	โคกกว้าง	1,611	1,589	3,200	15
14	สระใคร	บ้านฝาง	3,579	3,560	6,385	31
15	เฝ้าไร่	เฝ้าไร่	3,791	3,790	7,581	37
16	รัตนวาปี	รัตนวาปี	2,717	2,735	5,452	26
17	โพธิ์ตาก	โพธิ์ตาก	1,556	1,599	3,155	15
รวมทั้งสิ้น			41,461	41,377	82,055	400

4. การทดสอบเครื่องมือ

4.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อหาความเที่ยงในเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทั้งในการใช้ข้อความที่ตรงประเด็นและครอบคลุมปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอให้ตรวจสอบทบทวนก่อนลงมือเก็บข้อมูล (Consensual Validity)

4.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในครั้งที่ผ่านมา เพื่อทดสอบความง่ายของแบบสอบถามว่าผู้ตอบเข้าใจตรงกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาได้ตั้งไว้หรือไม่ และหาความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบัท (Cronbach alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงข้อความและตรวจทานเนื้อหาความสมบูรณ์ แล้วจึงนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยในการวิเคราะห์ข้อคำถามมาตรวัดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดค่า alpha ขอมรับได้ คือ 0.50 ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่า alpha เท่ากับ 0.983 (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก)

5. การวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบอย่างถูกต้องและนำข้อมูลไปจัดระบบเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ผู้ศึกษามีวิธีการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและใช้สถิติดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistical)

5.1.1 ค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ใช้ในการนำเสนอและอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายถึงระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย 5 ระดับ คือ

1) 4.51 - 5.00	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบมากที่สุด
2) 3.51 - 4.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบมาก
3) 2.51 - 3.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบปานกลาง
4) 1.51 - 2.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบน้อย
5) 1.00 - 1.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบน้อยที่สุด

5.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistical)

ใช้สำหรับวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและทดสอบสมมุติฐานด้วยค่า t-Test และ F-Test โดยมีระบบนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลรวมจำนวน 400 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบล 17 แห่งที่เป็นตัวแทนของทั้ง 17 อำเภอในจังหวัดหนองคายและนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปปรากฏผลโดยการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาอยู่ในพื้นที่ทั้ง 17 อำเภอในจังหวัดหนองคาย มีข้อมูลทั่วไปประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนตามตารางที่ 4.1 ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	208	52
หญิง	192	48
รวม	400	100
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	22	5.5
31-40 ปี	164	41.0
41-50 ปี	126	31.5
มากกว่า 50 ปี	88	22
รวม	400	100
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	195	48.70
มัธยมศึกษาตอนต้น	43	10.80
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	70	17.50
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า(ปวส./ปวท./ปกศ.)	24	6.00
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	68	17.00
รวม	400	100
อาชีพ		
เกษตรกร(ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์)	280	70.00
ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว บริษัท	11	2.70
รับจ้าง	35	8.80
รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	60	15.00
อื่นๆ	14	3.50
รวม	400	100
รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	147	36.60
5,001- 10,000 บาท	157	39.30

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
10,001- 20,000 บาท	24	6.00
20,001 – 30,000 บาท	45	11.30
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	27	6.80
รวม	400	100
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในตำบล		
น้อยกว่า 5 ปี	65	16.30
5 – 10 ปี	8	2.00
11 – 20 ปี	85	21.10
21 – 30 ปี	69	17.30
มากกว่า 30 ปี	173	43.30
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย(ร้อยละ 52) มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี(ร้อยละ 41.0) รองลงมาได้แก่ 41-50 ปี(ร้อยละ 31.50) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้จบชั้นประถมศึกษา(ร้อยละ 48.70) รองลงมาคือชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.(ร้อยละ 17.50) อาชีพส่วนใหญ่ร้อยละ 70 คือเกษตรกร(ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์) รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่คือช่วง 5,001-10,000 บาท(ร้อยละ 39.30) รองลงมาอยู่ในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาท(ร้อยละ 36.60) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในตำบลส่วนใหญ่มากกว่า 30 ปี(ร้อยละ 43.30) รองลงมาคือช่วง 11 – 20 ปี (ร้อยละ 21.10) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. มีองค์ประกอบที่ศึกษาตามกรอบแนวคิดทั้ง 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านการวางแผน
- 2) ด้านการปฏิบัติการ

3) ด้านการรายงานผล

4) ด้านการติดตามผล

ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 4.2 ถึงตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของ อบต.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ การดำเนินงานของ อบต.	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ด้านการวางแผน	2.35	1.165	น้อย	1
2.ด้านการปฏิบัติการ	2.01	1.147	น้อย	2
3.ด้านการรายงานผล	1.67	1.038	น้อย	3
4.การติดตามผล	1.64	0.997	น้อย	4
รวมเฉลี่ย	1.91	1.086	น้อย	

จากตารางที่ 4.2 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.91$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเรื่ององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ในจังหวัดหนองคายทั้ง 4 ด้าน ซึ่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการวางแผนการตรวจสอบ ($\bar{X} = 2.35$)

ตารางที่ 4.3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

การวางแผน การตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมเป็นคณะกรรมการหรือตัวแทนของ ชุมชน ในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	2.50	1.137	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การวางแผน การตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
2.ร่วมเสนอกิจกรรมโครงการที่ อบต.ได้ ดำเนินงานและ มีผลกระทบกับชุมชนต่อที่ ประชุมในหมู่บ้าน/สภาอบต./หน่วยงานอื่น ของรัฐ เช่น สตง. ,ป.ป.ช.	2.53	0.996	ปานกลาง	1
3.ร่วมศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจใน รายละเอียดกิจกรรมโครงการ ของอบต.ที่จะ ทำการตรวจสอบ	2.34	1.194	น้อย	5
4.ร่วมหาข้อมูล ของข้อมูลข่าวสาร เอกสาร หลักฐานและสอบถามการดำเนิน โครงการ ต่างๆที่จะตรวจสอบ	2.37	1.177	น้อย	4
5.ร่วมในการรวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐาน และข้อเท็จจริงในสอบถามผู้รับผิดชอบ กิจกรรมโครงการ	2.22	1.112	น้อย	6
6.ร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจงของ คณะ ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบ โครงการต่างๆ ก่อนจะตรวจสอบ	2.49	1.264	น้อย	3
7.ร่วมแสดงความคิดเห็นในการแนวทางการ ตรวจสอบก่อนการดำเนินการตรวจสอบ	2.05	1.276	น้อย	7
รวมเฉลี่ย	2.35	1.165	น้อย	

จากตารางที่ 4.3 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.ในจังหวัดหนองคายด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.35) และเมื่อพิจารณา ในรายละเอียดทุกเรื่อง โดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ ร่วมเสนอกิจกรรมโครงการที่ อบต. ได้ดำเนินงานและมีผลกระทบกับชุมชนต่อที่ประชุมในหมู่บ้าน ต่อสภาอบต.และต่อหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น สตง. ,ป.ป.ช.($\bar{X}$ =2.53) ร่วมเป็นคณะกรรมการหรือตัวแทนของชุมชน ในการตรวจสอบการ

ดำเนินงานของ อบต. ($\bar{X} = 2.50$) และร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจงของคณะผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบโครงการต่างๆก่อนจะตรวจสอบ ($\bar{X} = 2.49$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานของ อบต.

การปฏิบัติการการตรวจสอบความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.	2.31	1.079	น้อย	4
2.ร่วมตรวจสอบผลสำเร็จในการจัดเก็บรายได้เทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ในปีที่ผ่านมา	2.28	1.142	น้อย	5
3.ร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการตามระเบียบกฎหมายกำหนด	2.36	1.246	น้อย	3
4.ร่วมตรวจสอบความประหยัดและความคุ้มค่าในการบริหารจัดการงบประมาณเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้	2.24	1.228	น้อย	6
5.ร่วมตรวจสอบการประหยัดพลังงานไฟฟ้า น้ำมันเทียบกับปีที่ผ่านมา	2.18	1.240	น้อย	8
6.ร่วมตรวจสอบ และสังเกตการณ์ในการสอบคัดเลือก และการบรรจุแต่งตั้งพนักงาน อบต.	2.23	1.150	น้อย	7
7.ร่วมตรวจสอบเอกสารและวิธีการในการคัดเลือกบุคลากรเพื่อรับทุนการศึกษา ของ อบต.	1.86	1.066	น้อย	14
8.ร่วมตรวจสอบค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรเทียบกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี	2.02	1.279	น้อย	11
9.ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการของ อบต. ที่ตรวจสอบ	2.03	1.270	น้อย	10

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การปฏิบัติการตรวจสอบความคุ้มค่า ในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
10.ร่วมตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบใน การเบิกจ่ายเงินงบประมาณ	1.97	1.278	น้อย	12
11.ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อ-จัดจ้าง ของ อบต.	2.04	1.099	น้อย	9
12.ร่วมตรวจสอบการควบคุมงานก่อสร้าง	2.38	1.261	น้อย	2
13.ร่วมสังเกตการณ์การตรวจรับวัสดุ/ ครุภัณฑ์/ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	2.42	1.211	น้อย	1
14.ร่วมตรวจสอบระบบการควบคุมการ เบิกจ่ายวัสดุ/ครุภัณฑ์	1.91	0.992	น้อย	13
รวมเฉลี่ย	2.15	1.181	น้อย	

จากตารางที่ 4.4 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ในจังหวัดหนองคายด้านการปฏิบัติการตรวจสอบในด้านความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.15$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดทุกเรื่อง โดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ ร่วมสังเกตการณ์การตรวจรับวัสดุ/ครุภัณฑ์/ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ($\bar{X} = 2.42$) รองมาคือ ร่วมตรวจสอบการควบคุมงานก่อสร้าง ($\bar{X} = 2.38$) ร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการตามระเบียบกฎหมายกำหนด ($\bar{X} = 2.24$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการ
ดำเนินโครงการด้านต่างๆของ อบต.

การปฏิบัติการตรวจสอบ ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1. โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน	2.44	1.173	น้อย	1
2. โครงการด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	2.27	1.206	น้อย	2
3. โครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน	1.91	1.112	น้อย	4
4.โครงการด้านการวางแผนการส่งเสริมการ ลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว	1.71	1.147	น้อย	6
5.โครงการด้านการบริหารจัดการและการ อนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม	1.76	1.119	น้อย	5
6. โครงการด้านศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.02	1.13	น้อย	3
รวมเฉลี่ย	2.01	1.147	น้อย	

จากตารางที่ 4.5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิต
และผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านต่างๆของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
น้อย ($\bar{X}=2.01$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเรื่ององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
ตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ในจังหวัดหนองคายทั้ง 6 ด้าน ส่วนใหญ่ประชาชนมีส่วนร่วมใน
การตรวจสอบด้านโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X}=2.35$) รองลงมาคือโครงการด้านการส่งเสริม
คุณภาพชีวิต ($\bar{X}=2.27$) และโครงการที่มีอันดับการมีส่วนร่วมต่ำสุดคือโครงการในด้านการวางแผน
การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ($\bar{X}=1.71$)

ตารางที่ 4.6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการ
ดำเนินโครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐาน

การปฏิบัติการตรวจสอบ ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมตรวจสอบการซ่อมบำรุงถนน ช่องทาง เดินเรือร่องการระบายน้ำ	2.60	1.218	ปานกลาง	2
2.ร่วมตรวจสอบความสะอาดปลอดภัยใน การเดินทางถนน ทางน้ำ หลังการก่อสร้าง ถนนและติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง	2.27	1.139	น้อย	4
3.ร่วมตรวจสอบปริมาณและคุณภาพของ ถนน ระบบประปา ไฟฟ้าส่องสว่างฯหลังการ ตรวจรับงานจ้าง	2.30	1.150	น้อย	3
4.ร่วมตรวจสอบความเพียงพอของน้ำประปา คุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคขอ ประชาชนในเขต อบต.	2.60	1.187	ปานกลาง	1
รวมเฉลี่ย	2.44	1.173	น้อย	

จากตารางที่ 4.6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิต
และผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม
อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.44) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือร่วมตรวจสอบ
ความเพียงพอของน้ำประปา คุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในเขต อบต. ($\bar{X}$
=2.60)

ตารางที่ 4.7 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการ
ดำเนินโครงการด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

การปฏิบัติการตรวจสอบ ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมตรวจสอบการจัดบริการสาธารณสุข ของ อบต.	2.33	1.248	น้อย	3
2.ร่วมตรวจสอบอัตราการเจ็บป่วยและ ระบาดของโรคติดต่อของประชาชนใน ชุมชนในเขต อบต.	2.21	1.359	น้อย	4
3.ร่วมตรวจสอบความเป็นอยู่ของเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการ ช่วยเหลือสงเคราะห์ตามโครงการของ อบต.	2.60	1.384	ปานกลาง	1
4.ร่วมตรวจสอบการมีอาชีพของผู้เข้า ฝึกอบรมอาชีพหลังการดำเนินโครงการ ส่งเสริมอาชีพของ อบต.	2.15	1.069	น้อย	6
5.ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานและ ผลสำเร็จของโครงการการจัดการศึกษาศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก	2.18	1.057	น้อย	5
6.ร่วมตรวจสอบการดำเนินตามแผนพัฒนา ท้องถิ่นและการส่งผลต่อการพัฒนาความ เป็นอยู่ของคนในเขต อบต.	2.37	1.240	น้อย	2
7.ร่วมตรวจสอบกิจกรรมการส่งเสริมกีฬา การออกกำลังกาย ความสม่ำเสมอและความ ยั่งยืนของการออกกำลังกายของประชาชนใน เขต อบต.	2.11	1.133	น้อย	7
รวมเฉลี่ย	2.27	1.21	น้อย	

จากตารางที่ 4.7 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิต
และผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.27$) และ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดทุกเรื่อง โดยเรียงจากมากไป

หาน้อยตามลำดับ ได้แก่ ร่วมตรวจสอบความเป็นอยู่ของเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์ตามโครงการของ อบต. ($\bar{X}=2.60$) รองมาคือ ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นและการส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในเขต อบต. ($\bar{X}=2.37$) ตามลำดับ ตารางที่ 4.8 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

การปฏิบัติการตรวจสอบ ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมตรวจสอบการเข้าช่วยเหลือ และ บรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัย ตาม มาตรการป้องกันการป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัยในเขต อบต.	2.11	1.133	น้อย	1
2.ร่วมตรวจสอบการนำข้อบัญญัติไปปฏิบัติ เพื่อการควบคุมตลาด และที่จอดรถในเขต อบต.	1.91	1.043	น้อย	4
3.ร่วมตรวจสอบความสะอาดตามหลัก สุขาภิบาลและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของตลาดและที่จอดรถในเขต อบต.	1.95	1.269	น้อย	3
4.ร่วมตรวจสอบการซ่อมแซม มาตรการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต อบต.	1.83	0.942	น้อย	5
5.ร่วมตรวจสอบการการปฏิบัติงานตาม ข้อบัญญัติเพื่อควบคุมความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยการเลี้ยงสัตว์ในเขต อบต.	1.99	1.186	น้อย	2
6. ร่วมตรวจสอบจำนวนเรื่องร้องเรียน เกี่ยวกับปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินเทียบกับปีที่ผ่านมาในเขต อบต.	1.69	1.099	น้อย	6
รวมเฉลี่ย	1.91	1.112	น้อย	

จากตารางที่ 4.8 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.91$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดทุกเรื่องโดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ ร่วมตรวจสอบการเข้าช่วยเหลือ และบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัย ตามมาตรการป้องกันการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต อบต. ($\bar{X} = 2.11$) รองมาคือ ร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติเพื่อควบคุมความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยการเลี้ยงสัตว์ในเขต อบต. ($\bar{X} = 1.99$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

การปฏิบัติการตรวจสอบ ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมตรวจสอบการให้บริการนักท่องเที่ยว การดูแลความสะอาด ความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวในเขต อบต.	1.71	1.162	น้อย	2
2.ร่วมตรวจสอบความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ในเขต อบต.	1.71	1.132	น้อย	1
รวมเฉลี่ย	1.71	1.147	น้อย	

จากตารางที่ 4.9 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุนและการท่องเที่ยวของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.71$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ร่วมตรวจสอบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวใน เขต อบต. และร่วมตรวจสอบการให้บริการนักท่องเที่ยว การดูแลความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวในเขต อบต.ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการ
ดำเนิน โครงการด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม

การปฏิบัติการตรวจสอบ ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนิน โครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมตรวจสอบความสะอาด การกักแยกขยะ การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาล และความ ปลอดภัยจากแหล่งเพาะเชื้อโรคในเขต อบต.	1.77	1.092	น้อย	2
2.ร่วมตรวจสอบสภาพแวดล้อม และความคง อยู่ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมในเขต อบต.	1.75	1.218	น้อย	5
3.ร่วมตรวจสอบการขึ้นทะเบียน และการ สอดส่องการดูแล รักษาดูแลที่สาธารณะ ประโยชน์ในเขต อบต.	1.77	1.113	น้อย	3
4.ร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติ เพื่อควบคุมการเลี้ยงสัตว์ในเขต อบต.	1.76	1.089	น้อย	4
5.ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานและ ผลสำเร็จของ โครงการ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขต อบต.	1.71	1.102	น้อย	6
6. ร่วมตรวจสอบการนำข้อบัญญัติ และการ ปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติเพื่อการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสียในเขต อบต.	1.84	1.103	น้อย	1
รวมเฉลี่ย	1.76	1.119	น้อย	

จากตารางที่ 4.10 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิต
และผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ของ
อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.76$) และ เมื่อพิจารณาใน
รายละเอียดทุกเรื่อง โดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ ร่วมตรวจสอบการนำข้อบัญญัติ และ
การปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติเพื่อการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสียในเขต อบต. ($\bar{X} = 1.84$) รอง

มาคือ ร่วมตรวจสอบการขึ้นทะเบียน และการสอดคล้องการดูแล รักษาดูแลที่สาธารณะประโยชน์ในเขต อบต. และร่วมตรวจสอบความสะอาด การคัดแยกขยะ การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาล และความปลอดภัยจากแหล่งเพาะเชื้อโรคในเขต อบต. ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การปฏิบัติการตรวจสอบ ผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานและผลสำเร็จของ โครงการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมจารีตประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.03	1.124	น้อย	1
2.ร่วมตรวจสอบกิจกรรมของวัฒนธรรมจารีต ประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการดำเนินการ อนุรักษ์และสานต่อให้คงอยู่ในเขต อบต.	2.01	1.136	น้อย	2
รวมเฉลี่ย	2.02	1.13	น้อย	

จากตารางที่ 4.11 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.02$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดทุกเรื่อง โดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมจารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.03$) รองมาคือ ร่วมตรวจสอบกิจกรรมของวัฒนธรรมจารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการดำเนินการอนุรักษ์และสานต่อให้คงอยู่ในเขต อบต. ($\bar{X} = 2.01$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรายงานผลตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

การรายงานผล การตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการ ปฏิบัติการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	1.70	1.162	น้อย	2
2.ร่วมเสนอรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ในการ ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ต่อผู้บริหาร อบต./สภา อบต./หน่วยของรัฐที่ เกี่ยวข้อง	1.73	1.111	น้อย	1
3.ร่วมการร่างรายงานผลการเข้าตรวจสอบ กิจกรรมโครงการของ อบต.	1.63	0.950	น้อย	4
4.ร่วมเลือกข้อมูล พร้อมทั้งจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาที่ได้ตรวจสอบพบ	1.64	0.929	น้อย	3
รวมเฉลี่ย	1.67	1.038	น้อย	

จากตารางที่ 4.12 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรายงานผลตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.67$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดทุกเรื่องโดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ ร่วมเสนอรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารต่อผู้บริหาร อบต./สภา อบต./หน่วยของรัฐที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 1.73$) รองมาคือ ร่วมในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ($\bar{X} = 1.70$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามผลหลังการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

การรายงานผล การตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1.ร่วมวางแผนติดตามผลหลังการรายงาน การตรวจสอบ	1.62	1.004	น้อย	3
2.ร่วมติดตามการดำเนินการหรือสั่งการเพื่อ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานหลังจากรายงาน ผลการตรวจสอบ	1.66	1.004	น้อย	1
3.ร่วมนำเสนอรายงานการติดตามและ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหลังติดตามผลการ ดำเนินงานของ อบต.ต่อผู้บริหาร อบต./ สภา อบต./หน่วยของรัฐที่เกี่ยวข้อง	1.64	0.984	น้อย	2
รวมเฉลี่ย	1.64	0.997	น้อย	

จากตารางที่ 4.13 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามผลหลังการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.64$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดทุกเรื่อง โดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ ร่วมติดตามการดำเนินการหรือสั่งการเพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินงานหลังจากรายงานผลการตรวจสอบ ($\bar{X} = 1.66$) รองมาคือ ร่วมนำเสนอรายงานการติดตามและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหลังติดตามผลการดำเนินงานของ อบต.ต่อผู้บริหาร อบต./สภา อบต./หน่วยของรัฐที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 1.64$) ตามลำดับ

2.2 การทดสอบสมมุติฐาน

2.2.1 สมมุติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน เมื่อทดสอบโดยใช้ค่า t-Test ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลระหว่างเพศหญิงกับเพศชายดังมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน
ตำบลระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	208	2.87	.823	59.173*	.000
หญิง	192	2.52	.892		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 แสดงว่าเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2.2.2 สมมุติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน เมื่อทดสอบโดยใช้ค่า F-Test ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.15 ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน
ตำบลจำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
ต่ำกว่า 30 ปี	22	1.39	.395	6.864*	.000
31-40 ปี	164	1.55	.499		
41-50 ปี	126	1.40	.491		
มากกว่า 50 ปี	88	1.82	.490		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 แสดงว่าให้เห็นว่าประชาชนที่อายุแตกต่างกันการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามอายุ

(n=400)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	มากกว่า 50 ปี
		1.39	1.55	1.40	1.82
ต่ำกว่า 30 ปี	1.39	-	0.16	0.01	0.43*
31-40 ปี	1.55		-		0.27*
41-50 ปี	1.40		0.15	-	0.42*
มากกว่า 50 ปี	1.82				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 ผลเปรียบเทียบรายคู่พบว่ากลุ่มประชาชนมีอายุมากกว่า 50 ปี มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างจากกลุ่มประชาชนที่มีอายุช่วงต่ำกว่า 30 ปี กลุ่มประชาชนที่มีอายุช่วงอายุ 31-40 ปีและกลุ่มประชาชนที่มีอายุช่วงช่วงอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2.3 สมมุติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน เมื่อทดสอบโดยใช้ค่า F-Test ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.17 ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
ประถมศึกษา	195	1.53	.495	13.938*	.000
มัธยมศึกษาตอนต้น	43	1.00	.000		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	70	1.56	.503		
อนุปริญญาหรือปวส./ปวท./ปกศ.	24	1.33	.482		
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	68	1.58	.502		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามตามระดับการศึกษา

(n=400)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	ม.ต้น	ม.ปลาย/ปวช.	อนุฯ/ปวส./ ปวท./ปกศ.	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
		1.53	1.00	1.56	1.33	1.58
ประถมศึกษา	1.53	-	0.53	0.03		0.05*
ม.ต้น	1.00	0.53	-	0.56	0.33	0.58*
ม.ปลาย/ปวช.	1.56			-		0.02*
อนุฯ/ปวส./ปวท./ปกศ.	1.33	0.20		0.23	-	0.25*
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	1.58					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 ผลเปรียบเทียบรายคู่พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและอนุปริญญาหรือปวส./ปวท./ปกศ.อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาม.ปลาย/ปวช.

2.2.4 สมมุติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันเมื่อทดสอบโดยใช้ค่า F-Test ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามระดับการศึกษา ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
เกษตรกร(ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์)	280	2.63	.856	4.147*	.003
ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย บริษัท	11	3.00	.000		
รับจ้าง	35	2.26	.980		
รับราชการ	60	2.78	.938		
อื่นๆ	14	2.29	.469		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	(n=400)				
		รับราชการ	ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้าง	เกษตรกร	อื่นๆ
		2.78	3.00	2.26	2.63	2.29
เกษตรกร(ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์)	2.63	0.15	0.37*	-	-	-
ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย บริษัท	3.00	-	-	-	-	-
รับจ้าง	2.26	0.52	0.74*	-	0.37	-
รับราชการ	2.78	-	0.22	-	-	-
อื่นๆ	2.29	0.49	0.71*	-	0.34	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 ผลเปรียบเทียบรายกลุ่มพบว่าประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย บริษัทมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง อาชีพอื่นๆและอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มประชาชนที่อาชีพรับราชการ

2.2.5 สมมุติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันเมื่อทดสอบโดยใช้ค่า F-Test ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามรายได้

รายได้	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
ต่ำกว่า 5,000 บาท	147	2.00	.767	25.796*	.000
5,001- 10,000 บาท	157	2.41	.848		
10,001- 20,000 บาท	24	2.40	.598		
20,001 – 30,000 บาท	45	3.09	.809		
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	27	3.37	.492		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน
ตำบลจำแนกตามอาชีพ

(n=400)

รายได้(บาท)	$\bar{X}$	<5,000	50,00-10,000	10,001- 20,000	20,001 – 30,000	> 30,000
		2.00	2.41	2.40	3.09	3.37
<5,000	2.00	-	0.41	0.40	1.09	1.37*
5,001- 10,000	2.41		-	0.10	0.50	0.96*
10,001- 20,000	2.40			-	0.49	.097*
20,001 – 30,000	3.09				-	0.28
> 30,000	3.37					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 ผลเปรียบเทียบรายกลุ่มพบว่ากลุ่มประชาชนที่มีรายได้ > 30,000 บาท มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มประชาชนที่มีรายได้ < 5,000 บาท กลุ่มประชาชนที่มีรายได้ในช่วง 5,001- 10,000 บาท และกลุ่มประชาชนที่มีรายได้ในช่วง 10,001- 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มประชาชนที่มีรายได้ในช่วง 20,001 – 30,000 บาท

2.2.6 **สมมุติฐานที่ 6** ประชาชนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน ใช้ค่า F-Test ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน
ตำบลจำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน

ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
น้อยกว่า 5 ปี	65	2.29	.579	17.370*	.000
5 – 10 ปี	8	2.46	.000		
11 – 20 ปี	85	2.42	.585		
21 – 30 ปี	69	3.00	1.037		
มากกว่า 30 ปี	173	3.07	.886		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 แสดงว่าให้เห็นว่าประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยในชุมชนที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน

		(n=400)				
ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน	$\bar{X}$	< 5 ปี	5 – 10 ปี	11 – 20 ปี	21 – 30 ปี	> 30 ปี
< 5 ปี	2.29	-	0.20	0.13	0.71	0.78*
5 – 10 ปี	2.46		-		0.34	0.61*
11 – 20 ปี	2.42			-	0.58	0.65*
21 – 30 ปี	3.00				-	0.07
> 30 ปี	3.07					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 ผลเปรียบเทียบรายคู่พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนอยู่ในชุมชน > 30 ปี มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากประชาชนที่มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน < 5 ปี ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนช่วง 5 – 10 ปีและระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนช่วง 11 – 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มประชาชนที่มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนช่วง 21 – 30 ปี

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ตรวจสอบการ ดำเนินงานของ อบต.

ตารางที่ 4.25 ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการ
ดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

การแสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มีความคิดเห็น	76	19
ไม่มีความคิดเห็น	324	81
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.24 มีผู้ตอบคำถามแบบปลายเปิดเฉพาะส่วนที่ให้ความคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นจำนวน 324 คน (คิดเป็นร้อยละ 81) และมีกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นจำนวน 76 คน (คิดเป็นร้อยละ 19) ซึ่งปรากฏรายละเอียดที่มีความคล้ายคลึงกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 สรุปปัญหาและอุปสรรค

3.1.1 ปัญหาอิทธิพลของผู้บริหารท้องถิ่น ดำเนินกิจกรรมโครงการไม่โปร่งใส เอื้อและเห็นแก่พรรคพวกโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน จึงไม่ยอมเข้าไปยุ่งเกี่ยว เพราะเกรงกลัวอิทธิพล ไม่อยากเดือดร้อนหรือสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น

3.1.2 ปัญหาการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนไม่ค่อยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในด้านเอกสารต่างๆ และสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เช่น แผ่นพับประกาศต่างๆ ที่ประชาชนควรรับทราบ แผนพัฒนา การใช้จ่ายงบประมาณ ประชาชนได้รับข้อมูลที่แท้จริง

3.1.3 ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล กับประชาชนรู้สึกเห็นห่าง ไม่ค่อยพบปะพูดคุย ไม่มีเวทีหรือกิจกรรมที่ช่วยในการสร้างความคุ้นเคย พนักงานให้บริการไม่ดี เมื่อประชาชนสอบถามการดำเนินโครงการมักทำร้ายเบี่ยง ในวิธีการการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของ อบต.

3.1.4 ปัญหาการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการมากพอ ไม่ให้ประชาชนร่วมรับฟังการประชุมสภา การประชุมร่วมวางแผนชุมชน การเข้า

รับฟังการแถลงนโยบายในด้านต่างๆ การดำเนินการไม่โปร่งใส ไม่ยอมให้ประชาชนรับรู้ ปิดหูปิดตาประชาชน

3.1.5 ปัญหาการขาดความรู้เรื่องสิทธิหน้าที่ของประชาชนและข้อกฎหมายอื่นๆในเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงาน ไม่ทราบว่าในเรื่องหน้าที่และสิทธิที่ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ในเรื่องใดได้บ้างและจะดำเนินการในขั้นตอนต่างๆและต้องทำอย่างไร

3.1.6 ปัญหาภารกิจความเป็นอยู่ ภาระหน้าที่ต้องการประกอบอาชีพ ประชาชนต้องประกอบอาชีพทำไร ทำนา ไม่มีเวลาที่จะได้เข้าร่วมกิจกรรมการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะหากหยุดเพื่อมาร่วมกิจกรรมดังกล่าวหมายถึงจะต้องขาดรายได้

3.1.7 ปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่นค่าเบี้ยเลี้ยง ฯ การดำเนินกิจกรรมต้องอาศัยค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ขณะเข้าร่วมกิจกรรม เช่นค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน ค่าอาหารและค่าใช้จ่ายต่างๆ ไม่มีเงินมากพอหรือเสียสละได้มากพอเพราะทำงานหาเช้ากินค่ำ จึงไม่มีเวลาค่อยตรวจสอบการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลได้

3.1.8 ปัญหาเรื่องระยะทาง ระยะห่างของบ้านอยู่ห่างไกล ห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาก จึงไม่ค่อยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารใดหรือปัญหาใดๆเหมือนเพื่อนบ้าน โอกาสจะมาร่วมจึงน้อยลงไปด้วย

3.2 สรุปข้อเสนอแนะ

3.2.1 ส่วนราชการควรจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลเพื่อดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลฯ โดยคณะกรรมการจะต้องมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งส่วนราชการและประชาชน มีค่าตอบแทนต่างๆในการเข้าร่วมดำเนินการ เช่น เบี้ยประชุม ค่าน้ำมันรถ ฯ

3.2.2 ควรมีแนวปฏิบัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย ควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแสดงผลงานการใช้จ่ายงบประมาณและการดำเนินงานอื่นๆที่ผ่านมาทุก 3 เดือนหรือ 6 เดือน

3.2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการประชุมประชาคมให้ประชาชนได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินโครงการต่างๆ และควรบอกถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการเพื่อให้ประชาชนนำไปประกอบในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ของพลเมือง ระเบียบกฎหมายและวิธีการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้แก่ประชาชนในทุกตำบลเพื่อช่วยตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

3.2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างสัมพันธภาพกับประชาชนในตำบล เช่น การจัดเวทีเพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ร่วมกับประชาชน โดยควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

3.2.6 ควรมีแนวทางปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการตามกฎหมายให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนและในทุกขั้นตอนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนที่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หลายแห่งไม่ได้จัดให้มีขึ้น อาทิเช่น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างแผนพัฒนาตำบลก่อนนำเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

3.2.7 กำหนดให้มีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตรวจสอบต่างๆ และผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทุกๆ 6 เดือน หรือเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

3.2.8 รัฐควรออกกฎหมายหรือมีมาตรการในการคุ้มครองประชาชนที่เข้าตรวจสอบการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ปลอดภัยจากอิทธิพลของท้องถิ่น

3.2.9 ควรมีแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบล จัดระบบในการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร หรือจัดให้มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารภายในองค์การบริหารส่วนตำบลและมีการบริหารจัดการข้อมูลที่ดีที่สามารถให้ประชาชนมีสิทธิเข้าใช้บริการได้ เข้าใจง่าย และจัดป้ายประชาสัมพันธ์ขยายไปทั่วทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้เข้าถึงและร่วมรับรู้อย่างทั่วถึง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะนำผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ ทำให้ค้นพบข้อมูลที่สามารถไปเทียบเคียงองค์ความรู้ ทฤษฎี ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย จำนวน 17 อำเภอ รวมองค์การบริหารส่วนตำบล 103 แห่ง ส่วนกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมจำนวน 400 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบล 17 แห่งที่เป็นตัวแทนของทั้ง 17 อำเภอในจังหวัดหนองคาย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ในการศึกษาเครื่องมือที่ใช้เป็นการใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2.3 การทดสอบเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และนำปรีกษาอาจารย์ที่ปรีกษาและอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอให้ตรวจสอบทบทวนก่อนลงมือเก็บข้อมูล และนำแบบสอบถามที่ได้มาดำเนินการทดสอบความเชื่อมั่น(Try Out) โดยการนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวิจัยจำนวน 30 คน โดยอาศัยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราก พบว่ามีค่าเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งหมดเท่ากับ 0.983 (รายละเอียดการทดสอบความเชื่อมั่นแสดงไว้ในภาคผนวก)

1.2.4 การวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมาการตรวจสอบอย่างถูกต้องและนำข้อมูล ไปจัดระบบเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ผู้ศึกษามีวิธีการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและใช้สถิติสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistical) เช่นค่าร้อยละ(Percentage)ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน(Inferential Statistical) ใช้สำหรับวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและทดสอบสมมุติฐานด้วยค่า t-test และ F-test โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ คือ 0.05

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่าลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 208 คน (คิดเป็นร้อยละ 52) ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 31-40 ปี จำนวน 164 คน (คิดเป็นร้อยละ 41.0) ซึ่งส่วนใหญ่การศึกษาผู้จบชั้นประถมศึกษา จำนวน 195 คน(คิดเป็นร้อยละ 48.70) ส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม(ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์) จำนวน 280 คน(คิดเป็นร้อยละ 70) ในส่วนของรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5,001- 10,000 บาท(คิดเป็นร้อยละ39.3)และระยะเวลาอาศัยอยู่ในตำบลส่วนใหญ่มากกว่า 30 ปี จำนวน 173 คน(คิดเป็นร้อยละ43.3)

1.3.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยโดยมีค่าเฉลี่ย 1.919 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ทั้ง 4 ด้านแล้วมีผลปรากฏดังนี้

1) ด้านการวางแผนการตรวจสอบ

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.35 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบเห็นในระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมเสนอกิจกรรมโครงการที่ อบต. ได้ดำเนินงานและมีผลกระทบกับชุมชนต่อที่ประชุมในหมู่บ้าน ต่อสภา อบต. และต่อหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น สตง. ,ป.ป.ช.ค่าเฉลี่ย 2.53 และร่วมเป็นคณะกรรมการหรือตัวแทนของชุมชน ในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ค่าเฉลี่ย 2.50

2) ด้านการปฏิบัติการตรวจสอบ

ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนเพื่อตรวจสอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในตรวจสอบการดำเนินงาน อบต. ศึกษาแล้วมีผลปรากฏดังนี้

(1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานของ อบต.

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ค่าเฉลี่ย 2.159 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ร่วมสังเกตการตรวจรับวัสดุ/ครุภัณฑ์/ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ค่าเฉลี่ย 2.42 แต่ก็ยังอยู่ในระดับน้อย

(2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านต่างๆของ อบต. ซึ่งแบ่งโครงการต่างๆออกเป็นได้ ทั้งหมด 6 ด้าน แล้วมีผลปรากฏดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านต่างๆของ อบต. แล้วอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านต่างๆของ อบต.มากที่สุด ได้แก่ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย 2.44 ก็ยังอยู่ในระดับน้อย

ก. การปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ของด้านโครงสร้าง

พื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบเห็นในระดับปานกลาง ได้แก่ร่วมตรวจสอบการซ่อมบำรุงถนน ช่องทางเดินเรือร่องการระบายน้ำ และร่วมตรวจสอบความเพียงพอของน้ำประปา คุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ ในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในเขต อบต.

ข. การปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์โครงการด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบเห็นในระดับปานกลาง ได้แก่ร่วมตรวจสอบความเป็นอยู่ของเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์ตามโครงการของ อบต. ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 2.60

ค. การปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์โครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.91 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ร่วมตรวจสอบการเข้าช่วยเหลือ และบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัย ตามมาตรการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต อบต.ค่าเฉลี่ย 2.11 แต่ระดับการมีส่วนร่วมก็ยังคงอยู่ในระดับน้อย

ง. การปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์โครงการด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.71 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ร่วมตรวจสอบการให้บริการนักท่องเที่ยว การดูแลความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวในเขต อบต.และร่วมตรวจสอบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวในเขต อบต. แต่ระดับการมีส่วนร่วมก็ยังคงอยู่ในระดับน้อย

จ. การปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์โครงการด้านด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.76 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ร่วมตรวจสอบการนำข้อบัญญัติ และการปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติเพื่อการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสียในเขต อบต.ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.84 แต่ระดับการมีส่วนร่วมก็ยังคงอยู่ในระดับน้อย

จ. การปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์โครงการด้านด้าน ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 2.02 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ร่วม ตรวจสอบผลการดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมจารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.03 แต่ระดับการมีส่วนร่วมก็ยังอยู่ในระดับน้อย

3) ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยคือ 1.67 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ร่วมเลือก ข้อมูลพร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ได้ตรวจสอบพบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.73 แต่ระดับการมีส่วนร่วมก็ยังอยู่ในระดับน้อย

4) การติดตามผล

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยคือ 1.64 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดที่พบว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ร่วม ติดตามการดำเนินการหรือสั่งการเพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินงานหลังจากรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งมี ค่าเฉลี่ย 1.66 แต่ระดับการมีส่วนร่วมก็ยังอยู่ในระดับน้อย

1.3.3 การทดสอบสมมุติฐาน โดยพิจารณาจากตัวแบบอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ การดำเนินงานของ อบต.ในจังหวัดหนองคาย พบว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการ ดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยอมรับ สมมุติฐานที่ตั้งไว้

4) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5) ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

6) ประชาชนที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

1.3.4 ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างโดยคำถามปลายเปิดใน 2 ประเด็น ซึ่งสามารถแยกสรุป 2 ส่วนดังนี้

1) บทสรุปปัญหาและอุปสรรค

(1) ปัญหาอิทธิพลของผู้บริหารท้องถิ่น เช่น การดำเนินงานไม่โปร่งใส เห็นแก่พรรคพวกโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน ผลทำให้ประชาชนเกรงกลัวอิทธิพล ไม่อยากเข้าร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน

(2) ปัญหาการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เช่น ขาดการประชาสัมพันธ์ชี้แจงในการดำเนินโครงการต่างๆ

(3) ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล กับประชาชน เช่น การประชุมไม่ค่อยพบปะพูดคุย ไม่มีเวทีหรือกิจกรรมที่ช่วยในการสร้างความคุ้นเคย สอบถามปัญหา

(4) ปัญหาการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการ เช่น ไม่ให้ประชาชนร่วมรับฟังการประชุมสภา การประชุมร่วมวางแผนชุมชน การเข้ารับฟังการแถลงนโยบาย รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด

(5) ปัญหาการขาดความรู้เรื่องสิทธิ หน้าที่ของประชาชนและข้อกฎหมายอื่นๆในเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงาน เช่น ประชาชนไม่ทราบว่าในเรื่องหน้าที่และสิทธิที่ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ในเรื่องใดได้บ้างและจะดำเนินการในขั้นตอนต่างๆและต้องทำอย่างไร

(6) ปัญหาภารกิจและความเป็นอยู่ ประชาชนต้องประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ไม่มีเวลาที่จะได้เข้าร่วมกิจกรรมการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

(7) ปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง เบี้ยประชุมฯ การดำเนินการกิจกรรมต้องอาศัยค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ขณะเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมัน ค่าอาหารและ

ค่าใช้จ่ายต่างๆ ไม่มีเงินมากพอหรือเสียสละได้มากพอเพราะทำงานหาเช้ากินค่ำ จึงไม่มีเวลาค่อยตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้

(8) ปัญหาเรื่องระยะทาง กล่าวคือ ระยะห่างของบ้านอยู่ห่างไกล ห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาก จึงไม่ค่อยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารใดหรือปัญหาใดๆเหมือนเพื่อนบ้าน โอกาสจะไปร่วมจึงน้อยลงไปด้วย

2) บทสรุปข้อเสนอแนะ

(1) รัฐควรจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบระดับหมู่บ้านระดับตำบล เพื่อดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทาง โดยคณะกรรมการจะต้องมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งส่วนราชการและประชาชน มีคำตอบแทนต่างๆ ในการเข้าร่วมดำเนินการ เช่น เบี้ยประชุม ค่าน้ำมันรถ ฯ

(2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีแนวปฏิบัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบทุกระดับ เพื่อแสดงความคิดเห็นซักถามข้อสงสัยและควรจัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจงทุก 3 เดือนหรือ 6 เดือน

(3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการประชุมประชาคมโดยให้ประชาชนได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินในโครงการต่างๆ และควรบอกถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนนำไปประกอบในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

(4) รัฐและองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ของพลเมือง ระเบียบกฎหมายและวิธีการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้แก่ประชาชน

(5) องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารท้องถิ่นและทีมงานควรสร้างสัมพันธภาพกับประชาชนในตำบล เช่น การจัดเวทีเพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ร่วมกับประชาชน โดยควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

(6) องค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินการตามกฎหมายให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนและทุกขั้นตอนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน อาทิเช่น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างแผนพัฒนาตำบลก่อนนำเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

(7) รัฐและองค์กรตรวจสอบต่างๆและผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ

(8) รัฐควรออกกฎหมายคุ้มครองประชาชนที่เข้าตรวจสอบการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ปลอดภัยจากอิทธิพลของท้องถิ่น

(9) องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดระบบในการประชาสัมพันธ์ โดยควรจัดให้มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารภายในองค์การบริหารส่วนตำบลและมีการบริหารจัดการข้อมูลที่ดีที่สามารถให้ประชาชนมีสิทธิเข้าใช้บริการได้ เข้าใจง่าย และจัดป้ายประชาสัมพันธ์ขยายไปทั่วทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้เข้าถึงและร่วมรับรู้อย่างทั่วถึง

2. การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยข้างต้นสามารถอภิปรายถึงตัวแปรที่มีผลต่อการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)ได้ดังนี้

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

จากการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ในจังหวัดหนองคายโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านการวางแผนการตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติการตรวจสอบ ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ และด้านการติดตามผลตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุรัสวดี หุ่นพยนต์(2528) ซึ่งได้ศึกษาในเรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาของประชาชนในหมู่บ้านยากจน ที่ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลเลย และผลการศึกษาของวิสาสินี วังชัย(2545), เพ็ญศรี จ้อยนุแสง(2550), มณีส สุวรรณและคณะ(2546), สุพัฒน์ วงศ์คำพันธ์(2539), ยุทธนา นาผล(2542) ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนการศึกษาของไพบุลย์ เป้าเงิน(2539)ก็พบว่าการเข้าร่วมตรวจโครงการอยู่ในระดับน้อย แม้ว่าในข้อเท็จจริงรัฐจะได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายต่างๆมากมายและชัดเจน เพื่อใช้ในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็ยังมีสาเหตุอยู่ส่วนหนึ่งที่ปรากฏในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา โดยส่วนใหญ่กล่าวว่าสาเหตุของการไม่เข้าร่วมเนื่องมาจากเหตุผลต่อไปนี้

ปัญหาอิทธิพลของผู้บริหารท้องถิ่น ปัญหาการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร พนักงานกับประชาชน ปัญหาการไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ปัญหาความรู้ในเรื่องสิทธิหน้าที่ของประชาชนและข้อกฎหมายอื่นๆ ปัญหาภารกิจความเป็นอยู่ ภาระหน้าที่ที่ต้องการประกอบอาชีพ ปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการติดตามตรวจสอบการซึ่งสาเหตุเหล่านี้ได้สอดคล้องกับการศึกษาของ วิสาสินี วังชัย(2545),เพ็ญศรี จ้อยนูแสง(2550),มนัส สุวรรณและคณะ(2546) ซึ่งมนัส สุวรรณและคณะยังได้เพิ่มเติมในเรื่องความรู้ในการใช้กฎหมายของประชาชน รูปแบบการตรวจสอบที่ยังไม่ชัดเจนมีหลากหลาย วัฒนธรรมที่ปลูกฝังมานานของสังคมไทยในเรื่องการปกครองเป็นเรื่องทางราชการ ไม่ใช่ธุระของประชาชน หน่วยงานรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีภารกิจมากขาดการกระตุ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทำหน้าที่ตรวจสอบและในส่วนของสุรัสวดี หุ่นพยนต์(2528) ก็ได้เพิ่มเติมสาเหตุการไม่เข้าร่วม เนื่องจากประชาชนต้องประกอบอาชีพ ฐานะยากจนและเข้าใจผิดว่าเป็นกิจกรรมตรวจสอบเป็นเรื่องของผู้นำเป็นต้น

จากผลการศึกษาครั้งนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตรวจสอบการดำเนินงานที่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยที่สอดคล้องกับการศึกษาของวิสาสินี วังชัย (2545), เพ็ญศรี จ้อยนูแสง(2550),มนัส สุวรรณและคณะ(2546) , สุพัฒน์ วงศ์คำพันธ์(2539),บุษณานาผล(2542) สุรัสวดี หุ่นพยนต์(2528) และในส่วนปัญหาสาเหตุพอสรุปได้ 3 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบลอันหมายรวมถึงผู้บริหารและทีมงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการหรือพยายามเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบในวิธีการต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด ประการที่สองคือตัวภาคประชาชน ขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่และแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบ มีค่านิยมและความเชื่อดั้งเดิมที่ขัดขวางต่อการมีส่วนร่วม ฐานะความเป็นอยู่ ฯลฯ ประการที่สามคือ องค์การรัฐที่เกี่ยวข้องในเรื่องการตรวจสอบ การกำกับดูแลยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากระดับการมีส่วนร่วมที่ได้นำเสนอตามผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้งของวิสาสินี วังชัย (2545), เพ็ญศรี จ้อยนูแสง(2550),มนัส สุวรรณและคณะ(2546) , สุพัฒน์ วงศ์คำพันธ์(2539),บุษณานาผล(2542),สุรัสวดี หุ่นพยนต์(2528)

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

จากการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่ในชุมชนนั้นพบว่าทั้ง 6 ปัจจัยมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1) เพศกับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. จากการศึกษาพบว่าเพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรศรี ใจซื่อ(2523),มนตรี นาคสมบูรณ์(2540),สุพัฒน์ วงศ์คำพันธ์ (2539),พัฒนพงษ์ เลชะโหม(2539),ปฤษฎา บุญเจือ(2536),ถม ทรัพย์เจริญ(2523),อรชร พิรุณเจริญพร (2550) , อภิชาติ การิกาญจน์(2534) ,ฉฮ่าน วุฒิธรรมรักษา(2526) ,เคชา เลิศวินัย(2540) ,วัชรารักษ์ เอี่ยมสะอาด(2538) ซึ่งผู้ศึกษาทั้งหมดได้ศึกษาพบว่าเพศมีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมและจากผลการศึกษาที่ยังพบว่าเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชาติ การิกาญจน์(2534) โดยผลการศึกษาพบว่าเพศชายกับเพศหญิงมีโอกาสและเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่างกัน ซึ่งในสังคมไทยมีค่านิยมที่เพศชายเป็นผู้นำ เพศหญิงเป็นผู้ตาม กิจกรรมเพื่อส่วนรวมหรือนอกบ้านมักเป็นเรื่องของผู้ชาย และจากผลการศึกษาหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมพบว่าเพศมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมอยู่เสมอ โดยเฉพาะเพศชายและเพศหญิงจะมีโอกาสและเวลาในการมีส่วนร่วมต่างกัน

2) อายุกับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. จากการศึกษาพบว่าอายุเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรศรี ใจซื่อ(2523),มนตรี นาคสมบูรณ์(2540),สุพัฒน์ วงศ์คำพันธ์ (2539),พัฒนพงษ์ เลชะโหม(2539),ปฤษฎา บุญเจือ(2536),ถม ทรัพย์เจริญ(2523),อรชร พิรุณเจริญพร (2550) , อภิชาติ การิกาญจน์(2534) ,ฉฮ่าน วุฒิธรรมรักษา(2526) ,เคชา เลิศวินัย(2540) ,วัชรารักษ์ เอี่ยมสะอาด(2538), สมใจ เข้มเจริญ(2531),ไพบุลย์ เป้าเงิน(2539),อำภรณ์ ช่างเกรียน(2540),วิศรา รัตนสมัย(2543) ,ศิริภา สภาพจนานา(2541) ซึ่งผู้ศึกษาทั้งหมดได้ศึกษาพบว่าอายุมีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมและจากผลการศึกษาที่ยังพบว่าผู้ที่มีอายุมากมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิชาติ การิกาญจน์ (2534) โดยผลการศึกษาพบว่าคนคนที่มีอายุต่างกันมีความสามารถและประสบการณ์ที่ต่างกัน โดยเฉพาะในสังคมไทย ผู้ที่มีอายุมากกว่าหรืออาวุโสกว่าจะมีประสบการณ์ และสังคมไทยยังวัฒนธรรมการเคารพผู้ใหญ่และผู้อาวุโสโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จึงมีมากกว่า

3) ระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิศรา รัตนสมัย(2543),เคชา เลิศวินัย(2540),วัชรารักษ์ เอี่ยมสะอาด(2538),สมชัย เข้มเจริญ(2531) ,ฉฮ่าน วุฒิธรรมรักษา(2526) ,ไพบุลย์ เป้าเงิน (2539),ถม ทรัพย์เจริญ(2523),ปรัชญา ศรีภา(2540),มนตรี นาคสมบูรณ์(2540),นิรันดร์ คำเสนานันท์

(2541), จันทนา สุทธิจารี(2544) ซึ่งผู้ศึกษาทั้งหมดได้ศึกษาพบว่าระดับการมีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมและจากผลการศึกษาก็ยังพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.มากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิชาติ การิกาญจน์(2534) โดยผลการศึกษาพบว่าการศึกษามีผลต่อการเข้าร่วมและยังได้อ้างทฤษฎี Educative Theory ที่กล่าวว่าการศึกษาจะพัฒนาความรู้สึกมีความสามารถและความรู้สึกรับผิดชอบของพลเมือง อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจ จึงมูลเหตุหนึ่งของการมีส่วนร่วมสูงกว่าระดับอื่น

4) อาชีพกับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. จากการศึกษาพบว่าอาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของฉายน วุฒิธรรมรักษา(2526), สมใจ เข้มเจริญ(2531), วิชา รัตนสมัย (2543), อภิชาติ การิกาญจน์(2534) ซึ่งผู้ศึกษาทั้งหมดได้ศึกษาพบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมและจากผลการศึกษาก็ยังพบว่าผู้ที่มีสถานภาพอาชีพสูง กล่าวคืออาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้สูงมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.มากกว่าคนที่ม้อชีพที่ก่อให้เกิดรายได้น้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิชาติ การิกาญจน์(2534) โดยผลการศึกษาพบว่าอาชีพมีผลต่อการเข้าร่วมและได้นำเสนอว่าในแนวคิดจิตวิทยาสังคม เชื่อว่าคนที่มีสภาพทางอาชีพสูงจะเข้ามามีส่วนร่วมมาก เพื่อรักษาแหล่งที่เป็นประโยชน์กับเขา

5) รายได้กับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) การศึกษาพบว่ารายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของฉายน วุฒิธรรมรักษา(2526), ถม ทรัพย์เจริญ(2523), สมใจ เข้มเจริญ(2531), ปฤษฎา บุญเจือ(2536), วัชรภรณ์ เข้มสะอาด(2538), มนตรี นาคสมบูรณ์(2540), วิชา รัตนสมัย(2543), ศิริภา สถาพรจนา(2541), จันทนา สุทธิจารี(2544) ซึ่งผู้ศึกษาทั้งหมดศึกษาพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมและจากผลการศึกษาก็ยังพบว่าคนที่รายได้สูงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.มากกว่าคนที่ม้อชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิชาติ การิกาญจน์(2534) โดยผลการศึกษาพบว่ารายได้มีผลต่อการเข้าร่วมและยังสอดคล้องกับแนวคิดจิตวิทยาสังคมที่เชื่อว่ารายได้ที่มั่นคงแน่นอนทำให้คนมีความมั่นใจยิ่งขึ้นเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีโอกาสมากกว่าคนที่ม้อชีพที่ไม่มั่นคง

6) ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) การศึกษาพบว่าระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผล

การศึกษาของวัชรารณณ์ เอี่ยมสะอาด(2538) , ไพบุลย์ เป้าเงิน(2538),สุพัฒน์ วงศ์คำพันธ์(2539),เคชา เดชวินัย(2540),ฉอาน วุฒิธรรมรักษา(2526),อภิชาติ การิกาญจน์(2534) ซึ่งผู้ศึกษาทั้งหมดศึกษาพบว่า ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนได้มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมและจากผลการศึกษาก็ยังพบว่าที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนนานมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. มากกว่าคนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนน้อยกว่าซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิชาติ การิกาญจน์(2534) โดยผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนหรือความผูกพันในชุมชนสูง โอกาสการเข้าร่วมก็สูงด้วยและยังสอดคล้องกับแนวคิดของรูสโซ และ The Communitarian theory of Participation ที่เชื่อว่าบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่นหากบุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเขาจะเข้าใจในความต้องการและปัญหาท้องถิ่นตลอดจนตระหนักถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน

จากข้อคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างที่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในส่วนของปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อให้ประชาชนเข้าร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)อยู่ในระดับน้อยนั้นได้แก่

1) ปัญหาอิทธิพลของผู้บริหารท้องถิ่น ส่งผลประชาชนเกรงกลัวอิทธิพลจึงไม่ยอมเข้าไปยุ่งเกี่ยว ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของวิลาสินี วัชชัย (2545) โดยผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารดำเนินกิจกรรมโครงการไม่โปร่งใส เอื้อและเห็นแก่พรรคพวกโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน ประชาชนจึงไม่อย่างเข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะเกรงกลัวอิทธิพล ไม่อยากเดือดร้อนหรือสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น มนต์ สุวรรณและคณะ(2546) ได้กล่าวสรุปว่าปัญหาส่วนหนึ่งในการเข้าร่วมเนื่องจากผู้บริหารพยายามหลีกเลี่ยงหรือปิดโอกาสการตรวจสอบ

2) ปัญหาการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผลจากข้อคิดเห็นแสดงว่าประชาชนไม่ค่อยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมนต์ สุวรรณและคณะ(2546) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการรับรู้ข่าวสารของประชาชนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำและวิลาสินี วัชชัย (2545) ยังได้กล่าวสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเป็นปัญหาอันที่ขัดขวางต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน วันนี นนท์ศิริ (2543) การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำสุดคือ การประชุมประชาสัมพันธ์ของอบต. ในส่วนของบรรจบ อิศกุลย์ (2515) ได้อธิบายผลการศึกษาว่าการติดต่อสื่อเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วม

3) ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนรู้สึกเห็นห่าง ไม่มีเวทีหรือกิจกรรมที่ช่วยในการสร้างความคุ้นเคย ประชาชนสอบถามการดำเนินงานโครงการมักทำร้ายเบียดเบียนซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของวิลาสินี วังชัย (2545) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน

4) ปัญหาการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของวิลาสินี วังชัย (2545) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าระดับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของอบต.อยู่ในระดับน้อย ส่วนผลการศึกษาของวันนี้ นนท์ศิริ(2543)นำเสนอว่า อบต.ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเฉพาะในระดับพื้นฐานเท่านั้น

5) ปัญหาการขาดความรู้เรื่องสิทธิหน้าที่ของประชาชนและข้อกฎหมายอื่นๆ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของวิลาสินี วังชัย (2545) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัญหาที่ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานเนื่องจากขาดความรู้เรื่องสิทธิหน้าที่ของประชาชนและข้อกฎหมายต่างๆ บรรจบ อิศคุลย์(2515)ได้อธิบายผลการศึกษาว่าความรู้ ความเข้าใจในสิทธิเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วม พัฒนพงษ์ เลขา โฆษ(2539)สรุปผลการศึกษาว่าความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม

6) ปัญหาภารกิจความเป็นอยู่ ภาระหน้าที่ที่ต้องการประกอบอาชีพ ขาดงบประมาณในการเข้าดำเนินงาน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของของฉ้าน วุฒิธรรมรักษา(2526),ถม ททรัพย์เจริญ(2523),สมใจ เข้มเจริญ(2531),ปฤษฎา บุญเจือ(2536),วัชรภรณ์ เขียมสะอาด(2538),มนตรี นาคสมบูรณ์(2540),วิศรดา รัตนสมัย(2543),ศิรินภา สถาพรจนา(2541),จันทนา สุทธิจารี(2544) ซึ่งผู้ศึกษาทั้งหมดศึกษาพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการมีส่วนร่วม

7) ปัญหาเรื่องระยะทางและการคมนาคมห่างไกล โอกาสจะไปร่วมจึงน้อยลงไปด้วยซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของบรรจบ อิศคุลย์(2515)ที่ได้อธิบายผลการศึกษาว่าการคมนาคมเป็นปัญหาสำคัญต่อการมีส่วนร่วมประชาชน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยมาใช้

จากผลการศึกษามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในหนองคาย ทั้ง 4 ด้านพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ซึ่งจากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ผู้ศึกษาสามารถประมวลข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยมาเสนอแนะเพิ่มเติมได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผน ซึ่งเป็นด้านหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้น ในการวางระบบการตรวจสอบการดำเนินงาน ทั้งในการเลือกรื่องหรือโครงการที่จะตรวจสอบ การจัดทีมงานตรวจสอบที่ต้องมีความรู้และความถนัดในการตรวจสอบ การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น การประชุมเปิดตรวจการร่วมกับผู้บริหารกับผู้รับผิดชอบ โครงการและการวางแผนงานตรวจสอบ แต่ผลการศึกษาพบระดับอยู่ในระดับน้อยและกิจกรรมที่มีอันดับการเข้ามีส่วนร่วมต่ำสุด 3 อันดับสุดท้ายคือร่วมแสดงความคิดเห็นในการแนวทางการตรวจสอบก่อนการดำเนินการตรวจสอบ ร่วมในการรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริงในสอบถามผู้รับผิดชอบกิจกรรมโครงการและร่วมศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจในรายละเอียดกิจกรรมโครงการ ของอบต.ที่จะทำการตรวจสอบ

2) ด้านการปฏิบัติการตรวจสอบ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เข้าไปดำเนินการตรวจสอบจริงตามแผนการตรวจสอบที่ได้วางไว้ โดยการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกคือตรวจสอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานของ อบต. แต่ผลการศึกษาพบอยู่ในระดับน้อยและกิจกรรมที่มีอันดับการเข้ามีส่วนร่วมต่ำสุด 3 อันดับสุดท้ายคือ ร่วมตรวจสอบระบบการควบคุมการเบิกจ่ายวัสดุ/ครุภัณฑ์ ร่วมตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณและร่วมตรวจสอบเอกสารและวิธีการในการคัดเลือกบุคลากรเพื่อรับทุนการศึกษา ของ อบต. ส่วนที่สองคือการตรวจสอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการด้านต่างๆของ อบต. ซึ่งการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์โครงการด้านด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและการปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพธ์โครงการด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

3) ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งเป็นกิจกรรมในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการปฏิบัติการตรวจสอบ จากผลการศึกษาพบอยู่ในระดับน้อยและกิจกรรมที่มีอันดับการเข้ามีส่วนร่วมต่ำสุด 2 อันดับสุดท้ายคือ ร่วมการร่างรายงานผลการเข้าตรวจสอบกิจกรรมโครงการของ อบต. และร่วมเลือกข้อมูล พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ได้ตรวจสอบพบตามลำดับ

4) ด้านการติดตามผล ซึ่งเป็นกิจกรรมในการติดตามการเปลี่ยนแปลงหลังการรายงานการตรวจสอบ จากผลการศึกษาพบอยู่ในระดับน้อยและกิจกรรมที่มีอันดับการเข้ามีส่วนร่วมต่ำสุด คือ ร่วมนำเสนอรายงานการติดตามและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหลังติดตามผลการดำเนินงานของ อบต. ต่อผู้บริหาร อบต./สภา อบต./หน่วยแห่งรัฐที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งจากการการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทที่ประชาชนควรเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการตรวจสอบ ความรู้ในระเบียบกฎหมายและแนวทางตามระเบียบราชการในการดำเนินโครงการต่างๆขององค์กรปกครองท้องถิ่น รวมถึงขั้นตอนและวิธีการในการขอรับข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ประชาชนมีสิทธิในการขอรับได้จากส่วนราชการ อันอาจรวมถึงวัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อขัดแย้งต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของประชาชน

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้รวบรวมข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยมาเสนอแนะเพิ่มเติมได้ดังนี้

1. ภาครัฐหรือเอกชน รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตรวจสอบถ่วงดุลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ หน้าที่ของประชาชนและข้อกฎหมายอื่นๆ รวมถึงระเบียบในการดำเนินงานต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับประชาชนในการดำเนินการร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ภาครัฐหรือเอกชนควรจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล เพื่อดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยคณะกรรมการจะต้องมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งส่วนราชการและประชาชน เพราะในปัจจุบันมีประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการประชาคมร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพียงร่วมเปิดซองสอบราคาในการซื้อจ้างหมู่บ้านละ 2 คนและเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้างหมู่บ้านละ 2 คนเท่านั้น ประกอบกับการเข้าตรวจสอบในเรื่องต่างๆต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ในสาขาต่างๆมากมายและควรมีการกำหนดค่าตอบแทนต่างๆในการเข้าร่วมดำเนินการตรวจสอบให้ชัดเจน เช่น เบี้ยประชุม ค่าน้ำมันรถ ฯ เพื่อใช้เป็นค่าดำเนินการของคณะกรรมการในการดำเนินงานตรวจสอบ

3. หน่วยงานตรวจสอบ กำกับดูแล ควรสร้างแนวปฏิบัติในการบังคับองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดได้โอกาสให้ประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบได้ทุกระดับ ทุกเรื่องและควรกำกับตัวสอบอย่างสม่ำเสมอ

4. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการประชุมประชาคมให้ประชาชนได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินโครงการต่างๆ และควรบอกถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการเพื่อให้ประชาชนนำไปประกอบในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

5. องค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างสัมพันธภาพกับประชาชนในตำบล เช่น การจัดเวทีเพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ร่วมกับประชาชน โดยควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

6. ควรมีแนวทางปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการตามกฎหมายให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนและในทุกขั้นตอนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนที่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หลายแห่งไม่ได้จัดให้มีขึ้น อาทิเช่น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างแผนพัฒนาตำบลก่อนนำเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

7. รัฐควรออกกฎหมายหรือมีมาตรการในการคุ้มครองประชาชนที่เข้าตรวจสอบการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ปลอดภัยจากอิทธิพลของท้องถิ่น

8. ควรมีแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบล จัดระบบในการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร หรือจัดให้มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารภายในองค์การบริหารส่วนตำบลและมีการบริหารจัดการข้อมูลที่ตีที่สามารถให้ประชาชนมีสิทธิเข้าใช้บริการได้ เข้าใจง่าย และจัดป้ายประชาสัมพันธ์ขยายไปทั่วทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้เข้าถึงและร่วมรับรู้อย่างทั่วถึง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)ตามกรอบแนวคิดการตรวจสอบการดำเนินงาน(Performance Audit) ในภาพรวมขององค์กรปกครองท้องถิ่นในทุกภาคในประเทศ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมเป็นภาพรวมในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)ทั้งประเทศ

3.2.2 ควรศึกษาตัวแปรและปัจจัยรวมถึงแนวคิดทฤษฎีอื่นๆที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อความสมบูรณ์และความแม่นยำในผลการศึกษาวิจัยและจะได้นำผลการศึกษาวิจัยไปปรับใช้ในการแก้ปัญหามีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

“การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit)” กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ค้นคืน วันที่ 19 สิงหาคม 2552 จาก <http://www.moac.go.th/builder/mopsa/>.

“การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit)” กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการ
ขั้นพื้นฐาน ค้นคืน วันที่ 19 สิงหาคม 2552 จาก
<http://audit.obec.go.th/DAManual/dach4.pdf>

กรมบัญชีกลาง(2548) “แนวปฏิบัติการตรวจสอบภายในภาครัฐการ” กลุ่มงานมาตรฐานด้านการ
ตรวจสอบภายใน กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

กรมบัญชีกลาง(2550) “แนวปฏิบัติการตรวจสอบภายใน” กลุ่มงานมาตรฐานด้านการตรวจสอบภายใน
กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

ขวัญชัย วงศ์นิติกร(2532) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อาศัยในเขตหมู่บ้าน
จัดสรรชานเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านจัดสรรเทพประทาน อำเภอบางกรวย จังหวัด
นนทบุรี” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการ “ความหมายการตรวจสอบการดำเนินงาน” กระทรวงศึกษาธิการ ค้นคืนวันที่ 19
สิงหาคม 2552 จาก <http://audit.obec.go.th/DAManual/dach4.pdf>

จันทนา สุทธิจารี(2544) “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับประชาชน หน้า 410-429 อมร รักษาสัตย์ บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
จี. พรินต์

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) “การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท” ใน การบริหารงานพัฒนาชนบท
หน้า 272-273 บรรณาธิการ จักรกฤษณ์ นรมิตศุภงการ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
โอเดียน สโตร์

จรัส สุวรรณมาลา(2539) “การตรวจสอบผลการดำเนินงาน : กลยุทธ์ในการปรับปรุงบริการภาครัฐ”
เอกสารวิชาการปรี้อยแห่งการส่งเสริมการบริการประชาชนของรัฐ ลำดับที่ 11
คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี.กรุงเทพมหานคร
บริษัทกราฟิกฟอรัมเมท(ไทยแลนด์) จำกัด

- เจริญ เจษฎาวัลย์ (2530) *การตรวจสอบภายใน* กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ จำกัด
 ฉ้าน วุฒิศาสตร์ (2526) “ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ
 ประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่น
 ของตำบลทุ่งพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะสังคม
 สงเคราะห์ศาสตร์
- เดชา เลิศวัลย์ (2540) “ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานโรงพยาบาล
 ชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหิดล
- ดิน ปรัชญาพฤทธิ์ (2527) พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การเรื่อง “ภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วม” นนทบุรี:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ถม ทรัพย์เจริญ (2523) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ชนบทในประเทศไทย
 ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอลำเคียนแก้ว จังหวัดยโสธร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิต
 ชรินทร์น์ สมสืบ (2539) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2540) “การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารการพัฒนาของสภาตำบลและองค์การ
 บริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์
 ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไชยชนะ สุทธิวรชัย (2536) “ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี
 อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี “วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ทะนงศักดิ์ คุ้มใจน้ำ (2540) *หลักการพัฒนาชุมชน* ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ชงชัย วงษ์เหรียญทอง (2550) “สภาตำบลกับการพัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย.” วิทยานิพนธ์
 มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิตยา ศรีเกิด (2547) เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร: เทคนิคการตรวจสอบการดำเนินงาน
 ระหว่างวันที่ 14-17 กันยายน 2547 ณ ห้องประชุมกองแผนงาน กลุ่มตรวจสอบภายใน
 กรมควบคุมโรค
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณ
 การพิมพ์

- นิรันดร์ คำเสมานันท์(2541) “ บทบาทการควบคุมฝ่ายบริหารของฝ่ายนิติบัญญัติในองค์การบริหาร ส่วนตำบลในอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่.”เอกสารประกอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บันทึกท้องถิ่น(2551) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ว่างสุนันทา กรุงเทพมหานคร
- บรรจง กณะกาศัย (2540) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลน ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดจันทบุรี.”วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บรรจบ อิศกุลและคณะ(2515) ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร:กรุงสยามการพิมพ์
- ปนัดดา จรัสพิทยากุล “การตรวจสอบการดำเนินงานไม่ยากอย่างที่คิด” สืบค้นวันที่ 19 สิงหาคม 2552 จาก <http://Audit.obec.go.th>
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร(2542) *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ประทาน คงฤทธิศึกษาการ(2535) การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
- ประทาน คงฤทธิศึกษาการ (2543) เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เรื่อง “การปกครองและการบริหารที่ดีกับการตรวจสอบของประชาชน” กรมการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปรัชญา ศรีภา(2540) “ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ปรัชญา เวสารัชช์(2528) รายงานการวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการ พัฒนาชนบท.” กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปฤษฎา บุญเจือ(2536) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการ ประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

- พงษ์วิทย์ เขียวโป(2540) “การส่งเสริมให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)” ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลนางามและตำบลโคกหินแฮ่ อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- เพ็ญศรี ช้อยบุญแสง (2550) “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลาง อำเภอยะผวย จังหวัดนครราชสีมา” รายงานศึกษาอิสระวิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ไพบูลย์ ช่างเรียน(2542) *สังคม วัฒนธรรม และการบริหารแบบไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สมาธรรม
- ไพบูลย์ เป้าเงิน(2539) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: ศึกษากรณี อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี” ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและนโยบายการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546
- พรศรี ใจซื่อ(2523) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พัฒน์พงษ์ เลอะโนษ(2539) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีจังหวัดจันทบุรี” ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ไพรัตน์ เฉชะรินทร์ (2527) “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบันของประเทศไทย” ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ บรรณาธิการ, หน้า 6-7. กรุงเทพมหานคร: สักดิ์โสภณการพิมพ์
- _____ . (2534) “การจัดระบบและบริหารราชการส่วนท้องถิ่น” วารสารข้าราชการ: หน้า12
- มนตรี มาคสมบุญ(2540) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการเมืองการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี” ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- มนัส สุวรรณและคณะ. (2546) “การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น” คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี(2526) หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร:
 ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลไทยอนุเคราะห์ไทย
- ยุทธนา นาผล(2542) “ทัศนะของกลุ่มสตรีแม่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสระปลา
 อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ต่อการกระจายอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล”
 สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 คั่นคั้น 12 กันยายน 25520 จาก
www.senate.go.th/web-senate/Senate/maincons.htm
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550คั่นคั้น 12 กันยายน 25520 จาก
www.opdc.go.th/uploads/files/law/constitution2550.pdf
- วัชรารณม์ เขียมสะอาด(2538) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา
 ท้องถิ่นอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วันนี นนทศิริ(2543) “การศึกษาความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี”
 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วุฒิสาร ตันไชย(2544). การสัมมนาทางวิชาการ “กลยุทธ์การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของ
 ประชาชนกลุ่มองค์กรในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ” เทปบันทึกเสียง
 การสัมมนา. สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภาควิชาการ
 พัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 30
 กรกฎาคม 2544 ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์ กรุงเทพมหานคร.
- _____. (2543) เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วน
 ร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เรื่อง “ทำไมคนไทยจึงไม่มีส่วนร่วมทางการ
 เมืองเท่าที่ควร: คำถามที่ต้องการคำตอบ” กรมการปกครองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ(2530) ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน: ประชาชน ข้าราชการ และ
 ผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- วิราสินี วัชชัย(2546) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์คณะสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- วิศรา รัตนสมัย(2543) “การรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับการ ตรวจสอบ
การใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิริพงษ์ วีระแสงพงษ์ (2550) “การตรวจสอบการดำเนินงานเป็นอย่างไร” ค้นคืนวันที่ 19 สิงหาคม 2552
จาก <http://www.thaindc.org/files/E25.pdf>
- ศิรินภา สถาพรวงษา(2541) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดเพชรบุรี: กรณีศึกษา
กลุ่มคนรักเมืองเพชร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศุภชัย เชื้อกฤษณะ(2542) “ความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดหนองคาย.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สกน จันทรักษ์(2527) “ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์
เยาวชนตำบล จังหวัดตรัง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุจินต์ คาววีระกุล(2527) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน
ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ของจังหวัด
นครสวรรค์ประจำปี 2527” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงาน ป.ป.ช.(2551) *คู่มือเจ้าหน้าที่ของรัฐสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต* สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เขตคูสิต กรุงเทพฯ หน้า 53
- สนิท ขาวสะอาด(2539) “ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น: ศึกษากรณี
โครงการประปาหมู่บ้านอำเภอเมืองนครพนมและอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมใจ เข้มเจริญ(2531) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษากรณีตำบล
สะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สมควร ชันเงิน(2534) “แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

- เมือง” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมคิด เลิศไพฑูรย์(2543) เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน” กรมการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____ . (2543) การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- _____ . (2544) “องค์กรและกระบวนการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ” ในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, หน้า 190. อมร รักษาสัตย์ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ วิ.เจ.พรินติ้ง
- สมพร ถาวรวิริยะนันท์ (2542) “ปัญหากฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต(2531) “แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเมือง” ท้องถิ่น (กันยายน 2531) :หน้า 43-44
- สุพัฒน์ วงศ์คำพันธ์ (2539) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตสุขาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตสุขาภิบาลนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร.” ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์(2528) “ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนในหมู่บ้านยากจน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาคิน ตำบลวังน้ำใส อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุวรรณ มาณะโรจนานนท์(2528)“ปัจจัยเกื้อหนุนความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสตรีพื้นที่จังหวัดเขตปริมณฑล.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุรสิทธิ์ โกศลนาวิน(2543) การใช้อำนาจรัฐโดยการกำกับของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หน่วยตรวจสอบภายใน “การตรวจสอบการดำเนินงาน” ค้นคืนวันที่19 สิงหาคม 2552 จาก http://www2.psu.ac.th/audit/t_1/m_.html
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หน่วยตรวจสอบภายใน “กระบวนการตรวจสอบการดำเนินงาน” ค้นคืนวันที่19 สิงหาคม 2552 จาก http://www2.psu.ac.th/audit/t_1/m_.html
- อภรณ์ ช่างเกวียน(2540) “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลนชุมชน ตำบลเข้าไม้แก้ว อำเภอเสีเกา จังหวัดศรีง” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อกิน รพีพัฒน์ (2527) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย”ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, หน้า 104-111. ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์
- อรพินทร์ สพโชคชัย(2538) เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2538 เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน.” มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย วันที่ 9 – 10 ธันวาคม 2538 ณ โรงแรมแอมบาสเคอร์ซิตี จอมเทียน จังหวัดชลบุรี
- อรนงค์ ธรรมกุล (2539) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการการพัฒนาท้องถิ่น.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อภิชาติ การิกานูจน์(2528) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาแบบแผนตามมาตรฐานแบบกักต์แมน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุษณา ภัทรมนตรี(2543) *การตรวจสอบและการควบคุมภายใน* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- The South African Institute of Chartered Accountants (2006) “ Guide On Performance Audit in The Public Sector”. Retrieved August 12 , 2009 from <http://www.saica.co.za/../>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ(แบบสอบถาม)

ที่ ศธ 0522.17/บ ๒๖๖

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๖ มีนาคม 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ธนชัย ชมจินดา

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด
2. แบบสอบถาม จำนวน ชุด

เนื่องด้วย นายสมบัติ บินตะกู นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้วันหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อไว้ประกอบการศึกษาดังกล่าว

สาขาวิชา ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. 02-5048182,8184

โทรสาร. 02-5033612

ที่ ศธ 0522.17/ บ 286

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๖ มีนาคม 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์สุชาดา สถาวรวงศ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด
2. แบบสอบถาม จำนวน ชุด

เนื่องด้วย นายสมบัติ บินตะกู นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว

สาขาวิชา ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อัญญา สีวะระตระกูลกิจ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. 02-5048182,8184

โทรสาร. 02-5033612

ที่ ศธ 0522.17/บ 237

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพลู อำเภอป่าเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๑๑ มีนาคม 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณยุวรัตน์ ไกยราช

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด
2. แบบสอบถาม จำนวน ชุด

เนื่องด้วย นายสมบัติ บินตะกู นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวนี้ นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้เรียบร้อยแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชัชชรา ชีระตระกูลกิจ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. 02-5048182,8184

โทรสาร. 02-5033612

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม

--	--	--

การศึกษาวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความจริงของท่านในช่อง ให้สมบูรณ์

1. เพศ

- ชาย [ ]
- หญิง

2. ปัจจุบันท่านมีอายุเท่าไร (นับจำนวนปีเต็ม)

- ต่ำกว่า 30 ปี   31-40 ปี [ ]
- 41-50 ปี   มากกว่า 50 ปี

3. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา   มัธยมศึกษาตอนต้น [ ]
- มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.   อนุปริญญาหรือเทียบเท่า(ปวส./ปวท./ปกศ.)
- ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4. อาชีพ

- เกษตรกรรม(ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์)
- ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว บริษัท
- รับจ้าง [ ]
- รับราชการ รัฐวิสาหกิจ
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ปัจจุบันท่านมีรายได้ประมาณเดือนละเท่าใด

- ต่ำกว่า 5,000 บาท   5,001 – 10,000 บาท
- 10,001 – 20,000 บาท   20,001 – 30,000 บาท [ ]
- มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป

6. ท่านอาศัยอยู่ในตำบลมาเป็นระยะเวลาประมาณเท่าใด(นับจำนวนปีเต็ม)

- น้อยกว่า 5 ปี   5 – 10 ปี
 11 – 20 ปี   21 – 30 ปี   [ ]
 มากกว่า 30 ปี

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด

- มากที่สุด = ทุกครั้ง   น้อย = เข้าร่วมบางครั้ง
 มาก = เกือบทุกครั้ง   น้อยที่สุด = นานๆครั้ง
 ปานกลาง = บ่อยครั้ง

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1.ด้านการวางแผนการตรวจสอบการดำเนินงาน							
1.	ร่วมเป็นคณะกรรมการหรือตัวแทนของชุมชน ในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.						[ ]
2.	ร่วมเสนอกิจกรรมโครงการที่ อบต. ได้ดำเนินงานและมีผลกระทบกับชุมชนต่อที่ประชุมในหมู่บ้าน/สภา อบต./หน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น สตง. ,ป.ป.ช.						[ ]
3.	ร่วมศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจในรายละเอียดกิจกรรมโครงการ ของอบต.ที่จะทำการตรวจสอบ						[ ]
4.	ร่วมหาข้อมูล ขอข้อมูลข่าวสาร เอกสารหลักฐานและสอบถามการดำเนินโครงการต่างๆที่จะตรวจสอบ						[ ]
5.	ร่วมในการรวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริงในสอบถามผู้รับผิดชอบกิจกรรมโครงการ						[ ]
6.	ร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจงของคณะผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบโครงการต่างๆก่อนจะตรวจสอบ						[ ]

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
7.	ร่วมแสดงความคิดเห็นในการแนวทางการตรวจสอบก่อนการดำเนินการตรวจสอบ						[ ]
2. ด้านการปฏิบัติการตรวจสอบการดำเนินงาน							
2.1 การปฏิบัติการตรวจสอบความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานของ อบต.							
1.	ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.						[ ]
2.	ร่วมตรวจสอบผลสำเร็จในการจัดเก็บรายได้เทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ในปีที่ผ่านมา						[ ]
3.	ร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการตามระเบียบกฎหมายกำหนด						[ ]
4.	ร่วมตรวจสอบความประหยัดและความคุ้มค่าในการบริหารจัดการงบประมาณเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้						[ ]
5.	ร่วมตรวจสอบการประหยัดพลังงานไฟฟ้า น้ำมันเทียบกับปีที่ผ่านมา						[ ]
6.	ร่วมตรวจสอบ และสังเกตการณ์ในการสอบคัดเลือก และการบรรจุแต่งตั้งพนักงาน อบต.						[ ]
7.	ร่วมตรวจสอบเอกสารและวิธีการในการคัดเลือกบุคลากรเพื่อรับทุนการศึกษา ของ อบต.						[ ]
8.	ร่วมตรวจสอบค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรเทียบกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี						[ ]
9.	ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการของ อบต. ที่ตรวจสอบ						[ ]
10.	ร่วมตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ						[ ]
11.	ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อ-จัดจ้าง ของ อบต.						[ ]

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
12.	ร่วมตรวจสอบการควบคุมงานก่อสร้าง						[ ]
13.	ร่วมสังเกตการณ์การตรวจรับวัสดุ/ครุภัณฑ์/ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง						[ ]
14.	ร่วมการตรวจสอบระบบการควบคุมการเบิกจ่ายวัสดุ/ครุภัณฑ์						[ ]
2.2 การปฏิบัติการตรวจสอบผลผลิตและผลลัพท์ในการดำเนินโครงการต่างๆของ อบต.							
2.2.1 โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน							
1.	ร่วมตรวจสอบการซ่อมบำรุงถนน ช่องทางเดินเรือร่องกาวระบายน้ำ						[ ]
2.	ร่วมตรวจสอบความสะอาดความปลอดภัยในการเดินทางถนนทางน้ำ หลังการก่อสร้างถนนและติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง						[ ]
3.	ร่วมตรวจสอบปริมาณและคุณภาพของถนน ระบบประปาไฟฟ้าส่องสว่างฯหลังการตรวจรับงานจ้าง						[ ]
4.	ร่วมตรวจสอบความเพียงพอของน้ำประปา คุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในเขต อบต.						[ ]
2.2.2 โครงการด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต							
1.	ร่วมตรวจสอบการจัดบริการสาธารณสุข ของ อบต.						[ ]
2.	ร่วมตรวจสอบอัตราการเจ็บป่วยและระบาดของโรคติดต่อของประชาชนในชุมชนในเขต อบต.						[ ]
3.	ร่วมตรวจสอบความเป็นอยู่ของเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์ตามโครงการของ อบต.						[ ]

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
4.	ร่วมตรวจสอบการมีอาชีพของผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพหลังการดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพของ อบต.						[ ]
5.	ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก						[ ]
6.	ร่วมตรวจสอบการดำเนินตามแผนพัฒนาท้องถิ่นและการส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในเขต อบต.						[ ]
7.	ร่วมตรวจสอบกิจกรรมการส่งเสริมกีฬา การออกกำลังกาย ความสม่ำเสมอและความยั่งยืนของการออกกำลังกายของประชาชนในเขต อบต.						[ ]
2.2.3 โครงการด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน							
1.	ร่วมตรวจสอบการเข้าช่วยเหลือ และบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัย ตามมาตรการป้องกันการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต อบต.						[ ]
2.	ร่วมตรวจสอบการนำข้อบัญญัติไปปฏิบัติเพื่อการควบคุมตลาด และที่จอดรถในเขต อบต.						[ ]
3.	ร่วมตรวจสอบความสะอาดตามหลักสุขาภิบาลและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตลาดและที่จอดรถในเขต อบต.						[ ]
4.	ร่วมตรวจสอบการซ่อมแซม มาตรการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต อบต.						[ ]
5.	ร่วมตรวจสอบการการปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติเพื่อควบคุมความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยการเลี้ยงสัตว์ในเขต อบต.						[ ]
6.	ร่วมตรวจสอบจำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเทียบกับปีที่ผ่านมาในเขต อบต.						[ ]

2.2.4 โครงการด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว							
1.	ร่วมตรวจสอบการให้บริการนักท่องเที่ยว การดูแลความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวในเขต อบต.						[ ]
2.	ร่วมตรวจสอบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวในเขต อบต.						[ ]
2.2.5 โครงการด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม							
1.	ร่วมตรวจสอบความสะอาด การคัดแยกขยะ การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาล และความปลอดภัยจากแหล่งเพาะเชื้อโรคในเขต อบต.						[ ]
2.	ร่วมตรวจสอบสภาพแวดล้อม และความคงอยู่ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในเขต อบต.						[ ]
3.	ร่วมตรวจสอบการขึ้นทะเบียน และการสอดคล้องการดูแลรักษาดูแลที่สาธารณะประโยชน์ในเขต อบต.						[ ]
4.	ร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติเพื่อควบคุมการเลี้ยงสัตว์ในเขต อบต.						[ ]
5.	ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขต อบต.						[ ]
ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
6.	ร่วมตรวจสอบการนำข้อบัญญัติ และการปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติเพื่อการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสียในเขต อบต.						[ ]

2.2.6 โครงการด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น							
1.	ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมจารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น						[ ]
2.	ร่วมตรวจสอบกิจกรรมของวัฒนธรรมจารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการดำเนินการอนุรักษ์และสานต่อให้คงอยู่ในเขต อบต.						[ ]
3. ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ							
1.	ร่วมในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.						[ ]
2.	ร่วมเสนอรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารต่อผู้บริหาร อบต./สภา อบต./หน่วยของรัฐที่เกี่ยวข้อง						[ ]
3.	ร่วมการร่างรายงานผลการเข้าตรวจสอบกิจกรรมโครงการของ อบต.						[ ]
4.	ร่วมเลือกข้อมูล พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ได้ตรวจสอบพบ						[ ]
4. ด้านการติดตามผล							
1.	ร่วมวางแผนติดตามผลหลังการรายงานการตรวจสอบ						[ ]
2.	ร่วมติดตามการดำเนินการหรือสั่งการเพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินงานหลังจากรายงานผลการตรวจสอบ						[ ]
ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
3.	ร่วมนำเสนอรายงานการติดตามและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหลังติดตามผลการดำเนินงานของ อบต.ต่อผู้บริหาร อบต./สภา อบต./หน่วยของรัฐที่เกี่ยวข้อง						[ ]

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความให้สมบูรณ์ตรงตามความคิดเห็นและความต้องการของท่าน

1. ท่านมีปัญหาลักษณะใดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)อย่างไร เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ท่านอยากเห็นหรืออยากเสนอแนะแนวทางให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถาม

Scale: ALL VARIABLES**Case Processing Summary**

	N	%
Valid	30	100.0
Excluded ^a	0	.0
Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.983	.984	55

Summary Item Statistics

	Mean	Minimum	Maximum	Range	Maximum / Minimum	Variance	N of Items
Item Means	2.074	1.733	2.833	1.100	1.635	.068	55

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมบัติ บินตะคุ
วัน เดือน ปีเกิด	21 ธันวาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ประวัติการศึกษา	1. สาธารณสุขบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ พ.ศ.2537 2. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2541 3. นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2544 4. วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2546
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลซาง อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย
ตำแหน่ง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซาง
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านพักโรงพยาบาลศรีวิไล เลขที่ 300/3 ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย 43210
โทรศัพท์ติดต่อ	มือถือ 08-7126-6149 , 08-5466-0073 Bintaku_3677@hotmail.com